A. CONAN DOYLE

COAMA LEULUI

EDITURA TINERETULUI

COPERTA COLECȚIEI
DONE STAN

A. CONAN DOYLE

COAMA LEULUI

ÎN ROMÂNEȘTE DE
ANDREI BANTAȘ

EDITURA
TINERETULUI

THE ADVENTURES OF SHERLOCK HOLMES
BY
SIR A. CONAN DOYLE

Bernhard Tauchnitz
Leipzig 1935

— Dragă Watson, tare mă tem că o să trebuiască să plec — zise Holmes într-o dimineaţă cînd tocmai ne aşezasem la micul dejun.

— Să pleci ? Unde ?

— În ţinutul Dartmoor, la domeniul King's Pyland.

Vestea nu m-a surprins cîtuşi de puţin. Într-adevăr, ceea ce mă mira era că Holmes nu se amestecase pînă atunci în acest caz extraordinar, subiectul principal de conversaţie al întregii Anglii. O zi întreagă tovarăşul meu măsurase odaia în sus şi în jos, cu capul în piept, cu sprîncenele încruntate, umplîndu-şi mereu pipa cu mahorcă din cea mai tare şi neauzind — sau făcîndu-se că nu aude — nici o întrebare şi nici o observaţie de-a mea. Agenţia noastră de presă îi trimitea mereu ultimele ediţii ale ziarelor, dar el nu făcea decît să-şi arunce o clipă ochii pe ele, şi apoi le trîntea într-un colţ al odăii. Şi totuşi, aşa tăcut cum era, vedeam bine ce-l macină. O singură problemă atrăgea atenţia publicului şi numai ea putea să-i pună la încercare capacitatea de analiză : era vorba de dispariţia misterioasă a favoritului din cursa dotată cu cupa Wessex şi tragica ucidere a antrenorului acestui cal. Prin urmare, cînd Holmes şi-a anunţat deodată intenţia de a cerceta la faţa locului

dramatica întîmplare, n-a făcut decît să-mi spună ceea ce aşteptasem şi sperasem să se întîmple.

— O să-mi facă mare plăcere să vin cu tine, dacă nu cumva te incomodez.

— Dragul meu Watson, îmi faci o mare favoare venind cu mine şi bănuiesc că n-o să-ţi iroseşti timpul fără folos, întrucît sînt o serie de amănunte ale acestui caz, care făgăduiesc să-i dea un caracter de-a dreptul unic. Am impresia că avem exact timpul necesar pentru a prinde un tren din gara Paddington şi pe drum o să-ţi expun mai pe larg problema. Mi-ai face un mare serviciu dacă ai avea amabilitatea să-ţi iei şi excelentul tău binoclu.

Şi, într-adevăr, peste un ceas mă aflam într-un compartiment de clasaîntîi, în drum spre Exeter, în timp ce Sherlock Holmes, cu faţa sa ascuţită şi concentrată, încadrată de şapca lui de voiaj cu apărători pentru urechi, se cufunda cu toată atenţia în parcurgerea unui nou stoc de ziare de ultima oră, pe care şi le cumpărase în gară. După ce trecusem bine de oraşul Reading, aruncă ultimul ziar sub banchetă şi-mi oferi o havană din tabachera lui.

— Mergem destul de repede — zise el, uitîndu-se pe fereastră şi controlîndu-şi ceasul. În momentul de faţă viteza noastră este de cincizeci şi trei de mile şi jumătate pe oră.

— N-am văzut stîlpii care marchează sferturile de milă.

— Nici eu, însă stîlpii de telegraf de pe linie sînt aşezaţi la o distanţă de şaizeci de iarzi, aşa că nu e greu de calculat viteza trenului. Bănuiesc că ai luat cunoştinţă de chestiunea asta a asasinatului lui John Straker şi a dispariţiei lui Fir-de-Argint.

— Am văzut ce scrie în ziarele „Telegraph" și „News Chronicle".

— E un caz dintre acelea în care arta raționamentului trebuie folosită mai degrabă pentru cernerea detaliilor, decît pentru acumularea unor noi dovezi. Tragedia a fost atît de neobișnuită, atît de totală și atît de importantă din punct de vedere personal pentru atîția oameni, încît suferim de o supraabundență de sugestii, ipoteze și presupuneri. Dificultatea este să limpezești canavaua faptelor, a faptelor absolute și incontestabile, de floricelele și podoabele pe care le adaugă teoreticienii și gazetarii. Apoi, după ce ne-am așezat pe această bază solidă, este de datoria noastră să vedem ce concluzii se pot trage, și care sînt punctele speciale în jurul cărora se învîrte întregul mister. Marți seara am primit telegrame atît de la colonelul Ross, proprietarul calului, cît și de la inspectorul Gregory, cel care se ocupă de cazul respectiv, ambii îmi solicitau colaborarea.

— Marți seara ?! am exclamat. Și acum sîntem joi dimineața ! De ce nu te-ai dus ieri la fața locului ?

— Pentru că am făcut o greșeală, dragul meu Watson, și mă tem că e o greșeală dintre acelea care mi se repetă mult mai des decît și-ar putea închipui cei ce mă cunosc doar prin intermediul memoriilor scrise de tine. Realitatea este că nu mi s-a părut cu putință ca cel mai remarcabil cal din Anglia să poată rămîne ascuns multă vreme, în special pe meleaguri atît de puțin populate ca nordul ținutului Dartmoor. Ieri am așteptat din oră în oră să aud că armăsarul a fost găsit și că persoana care l-a răpit este totodată și asasinul lui John Starker. Însă cînd am văzut că

mai trece încă o dimineață și că, în afară de arestarea tînărului Fitzroy Simpson nu s-a făcut nimic altceva, mi-am dat seama că e momentul să intru în acțiune. Și totuși, într-un fel mi se pare că ziua de ieri n-a fost irosită zadarnic.

— Deci ți-ai alcătuit o teorie ?

— Cel puțin sînt în posesia elementelor esențiale ale acestui caz. Am să ți le enumăr, pentru că nimic nu lămurește mai bine un caz din acesta decît prezentarea faptelor în fața altcuiva ; pe de altă parte, nu prea văd cum ți-aș putea solicita colaborarea, dacă nu-ți arăt punctul nostru de plecare.

M-am lăsat pe spate, cufundîndu-mă în pernele compartimentului, trăgînd din havană, în timp ce Holmes se aplecă înainte și începu să enumere punctele problemei, prezentîndu-mi astfel o schiță a evenimentelor, care determinaseră călătoria noastră.

— Fir-de-Argint— vorbi el — se trage din armăsarul Iasonomy și are un palmares la fel de strălucit ca și celebrul său strămoș. Împlinește cinci ani și a adus, rînd pe rînd, toate premiile turfului colonelului Ross, fericitul său proprietar. Pînă în momentul catastrofei era primul favorit în „Cupa Wessex", pariurile fiind cam trei la unu în favoarea lui. De altfel, el a fost întotdeauna primul favorit al amatorilor de curse și deocamdată nu i-a dezamăgit nicicînd, așa că și în cazul unor cote mici s-au pariat pe el sume enorme de bani. Este evident deci că mulți oameni aveau un mare interes să-l împiedice pe Fir-de-Argint să ia startul în cursa de marțea viitoare. Bineînțeles, acest fapt a fost apreciat cum se cuvine și pe domeniul King's Pyland, unde se află grajdul de antrenament al colonelului.

S-au luat toate precauţiile necesare pentru păzirea favoritului. Antrenorul John Straker este un fost jocheu, care a apărat culorile colonelului Ross înainte de a se îngrăşa prea tare pentru a mai face greutatea obligatorie a unui jocheu. El l-a slujit pe colonel cinci ani ca jocheu, şi şapte ani ca antrenor şi instructor şi s-a dovedit întotdeauna un om zelos şi cinstit. Avea în subordinele lui trei băieţi, întrucît grajdul nu e de prea mari proporţii şi colonelul nu ţine decît patru cai. Dintre aceşti băieţi, unul stătea de veghe noapte de noapte în grajd, pe cînd ceilalţi dormeau în podul grajdului. Toţi trei băieţii au recomandări excelente. John Straker, fiind căsătorit, locuia într-o vilă situată la vreo două sute de metri de grajd. Nu avea copii, o singură servitoare îi vedea de gospodărie şi o ducea destul de bine cu banii. Terenul din jur e pustiu, dar la o distanţă de circa jumătate de milă spre nord se află un grup de vile construite de un antreprenor din Tavistock, pentru persoane cu sănătatea şubredă şi pentru acelea care doresc să respire aerul curat din Dartmoor. Localitatea Tavistock e situată la vreo două mile mai spre apus, iar pe bărăganul de acolo, tot la vreo două mile depărtare, se află marile grajduri de curse de la Capleton, care aparţin lordului Backwater şi sînt conduse de Silas Brown. Încolo, străbătind cîmpia, găseşti peste tot locuri sălbatice şi mlăştinoase, în care nu locuieşte nimeni altcineva decît vreo cîţiva ţigani nomazi. Asta era situaţia lunea trecută, cînd s-a produs catastrofa. În seara aceea caii fuseseră plimbaţi şi adăpaţi ca de obicei, iar grajdul s-a închis la ora nouă. Doi dintre băieţi s-au dus acasă la instructor şi au luat cina în bucătărie, pe cînd al treilea, Ned

Hunter, a rămas de pază. Cîteva minute după ora nouă, servitoarea, Edith Baxter, i-a dus la grajd cina, alcătuită dintr-o mîncare de berbec foarte condimentată. De băut nu i-a dus nimic, dat fiind că în grajd este pusă apă curentă și regulamentul îi interzicea băiatului de serviciu să bea altceva. Fata avea cu ea un felinar, întrucît era foarte întuneric pe poteca care taie terenul acela pustiu. Edith Baxter mai avea vreo treizeci de metri de mers pînă la grajd, cînddin întuneric s-a ivit un bărbat care i-a strigat să se oprească. În momentul cînd a intrat în cercul de lumină al felinarului, fata a văzut că e un domn bine și distins, îmbrăcat într-un costum sport de culoare gri, cu o șapcă de postav pe cap. Purta ghetre și avea un baston greu cu măciulie. Cel mai mult însă a impresionat-o pe fată chipul neobișnuit de palid al bărbatului și nervozitatea sa evidentă. Fetei i s-a părut că ar fi în vîrstă de treizeci și ceva de ani.

— Nu poți să-mi spui unde mă aflu ? a întrebat-o necunoscutul. Aproape că mă resemnasem la gîndul că voi dormi în aer liber, cînd am văzut felinarul dumitale.

— Vă aflați în preajma grajdului de pe domeniul King's Pyland.

— A, da ! Ce noroc pe mine ! strigă el. După cîte știu, un grăjdar doarme în fiecare seară singur acolo. Poate că asta e cina pe care i-o duci. Sînt sigur că dumneata nu ești așa de mîndră, încît să refuzi să cîștigi niște bani cu care să-ți poți cumpăra o rochie nouă, nu ?. Bărbatul a scos din buzunarul de la vestă o hîrtiuță împăturită și i-a spus fetei : Ai grijă să-i dai astă-seară băiatului acest bilet, și în schimb ai

să-ţi poţi lua cea mai frumoasă rochie ce se poate cumpăra cu bani.

Fata a fost speriată de insistenţa cu care i-a vorbit necunoscutul şi a fugit de el, îndreptîndu-se spre ferestruia prin care dădea întotdeauna mîncarea grăjdarului. Ferestruia era deschisă şi Hunter se afla înăuntru, aşezat la măsuţa din dreptul ferestrei. Edith începuse să-i povestească ce i s-a întîmplat, cînd necunoscutul s-a apropiat din nou.

— Bună seara — zise el, uitîndu-se pe fereastră. Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata.

Fata jură că în momentul în care vorbea necunoscutul, a observat în mîna lui un colţ de hîrtie albă — parc-ar fi fost un pachetel.

— Dar ce vă aduce aici? întrebă băiatul.

— Mă aduce o întîmplare care poate să-ţi umple buzunarele — îi răspunse necunoscutul. Ai doi cai în cursa dotată cu „Cupa Wessex": Fir-de-Argint şi Bayard. Vinde-mi şi mie un pont bun şi să ştii că am să te răsplătesc cum se cuvine. E adevărat că Bayard ar putea să-i dea celuilalt cal o sută de yarzi avans la kilometru şi că proprietarul grajdului a pariat tocmai pe acest cal?

— Va să zică dumneata eşti o iscoadă dintr-aia blestemată! strigă băiatul. Stai să-ţi arăt cum ne purtăm noi cu asemenea oameni la King's Pyland! Băiatul sări în sus şi traversă grajdul, ca să asmută cîinele asupra lui. Fata fugi acasă, dar se mai uită o dată în apoi şi-l văzu pe necunoscut aplecîndu-se pe ferestruie în grajd. Peste o clipă însă, cînd Hunter se repezi după el cu dulăul pe care-l dezlegase, necunoscutul dispăruse, şi cu toate că băiatul alergă

în jurul tuturor clădirilor, nu izbuti să-i mai dea de urmă.

— O clipă ! am strigat. Dar, mă rog, cînd a fugit afară cu cîinele, grăjdarul a lăsat uşa descuiată în urma lui ?

— Straşnic, Watson ! Straşnic ! mi-a şoptit tovarăşul meu. Însemnătatea acestui amănunt m-a izbit atît de puternic, încît am trimis ieri o telegramă în Dartmoor, anume ca să lămuresc chestiunea. Băiatul a încuiat grajdul înainte de a ieşi din el. De asemenea, îmi permit să adaug că ferestruia era prea mică pentru ca un om să poată trece prin ea.

Hunter aşteptă pînă se întoarseră colegii lui, după care îi trimise vorbă antrenorului despre cele întîmplate. Straker se tulbură auzind această veste, deşi se pare că nu şi-a dat seama pe deplin de sensul întîmplării. Era însă vag neliniştit şi doamna Straker, trezindu-se peste noapte, pe la ora unu, îl văzu îmbrăcîndu-se. Drept răspuns la întrebările ei, Straker îi spuse că nu poate dormi, fiind neliniştit din pricina cailor, şi că are de gînd să se ducă pînă la grajd să vadă dacă totul e în ordine. Nevastă-sa îl imploră să rămînă acasă, cu atît mai mult cu cît auzea cum bate ploaia în fereastră, dar în ciuda rugăminţilor ei, el îşi puse pelerina şi plecă.

Trezindu-se la şapte dimineaţa, doamna Straker constată că soţul nu s-a întors încă. Se îmbrăcă în grabă, chemă servitoarea şi porni împreună cu ea către grajd. Uşa grajdului era deschisă, înăuntru, ghemuit pe un scaun, se afla Hunter, într-o stare de toropeală completă, boxa armăsarului favorit era goală şi nici urmă de antrenor.

Cei doi băieți, care dormeau în podul de deasupra cămărușei cu harnașamentele, fură treziți în mare grabă. Nu auziseră nimic peste noapte, pentru că de felul lor aveau un somn greu. Era evident că Hunter se afla sub înrîurirea unui drog puternic ; și întrucît de la el nu se putea obține nici o vorbă de înțeles, fu lăsat să doarmă pînă-i trecu toropeala, iar cei doi băieți și femeile fugiră să-l caute pe Straker și armăsarul. În momentul acela cu toții nădăjduiau că antrenorul o fi avut vreun motiv serios pentru a scoate calul la plimbare dis-de-dimineață, însă urcînd movila din preajma casei, de pe care se poate vedea tot terenul înconjurător, nu numai că nu găsiră nici o urmă a favoritului, dar descoperiră unele semne care prevesteau că se aflau în prezența unei tragedii.

La cîteva sute de metri de grajd, pe un tufiș, atîrna pelerina lui John Straker. Imediat alături se afla o mică văgăună, sau mai degrabă o groapă în mijlocul bărăganului și în fundul ei descoperiră cadavrul nefericitului antrenor. Capul îi fusese sfărîmat de o lovitură cruntă, aplicată cu o armă grea și mai avea o altă rană la coapsă : o tăietură lungă și dreaptă, făcută evident cu o armă foarte ascuțită. Era limpede însă că Straker se apărase cu dîrzenie împotriva atacatorilor, pentru că în mîna dreaptă avea un cuțitaș plin de sînge închegat pînă în plăsele, iar în mîna stîngă ținea strîns un fular de culoare roșie, cu buline negre ; servitoarea îl recunoscu a fi cel purtat la gît, cu o seară înainte, de necunoscutul care își făcuse apariția la grajd.

Cînd și-a revenit din toropeală, Hunter a declarat și el că e absolut sigur că fularul aparține necunoscutului. De asemenea, era sigur că același necu-

noscut, în timp ce stătea la fereastră, i-a drogat mîncarea de berbec, lipsind astfel grajdul de paznic.

Cît despre calul care lipsea, noroiul din fundul gropii aceleia fatale purta destule semne din care rei eșea prezența lui acolo în momentul luptei, însă din dimineața aceea calul a dispărut și cu toate că s-a oferit o mare recompensă și au fost înștiințați toți țiganii din Dartmoor, nu s-a aflat nici o veste în privința calului. În sfîrșit, analiza a arătat că resturile de cină lăsate de grăjdar conțineau o cantitate apreciabilă de praf de opium, în timp ce oamenii din casă, care au mîncat în aceeași seară aceeași mîncare, n-au avut nimic de suferit.

Acestea sînt elementele principale ale cazului în chestiune, prezentate fără nici un fel de înfloriturl ori supoziții. Acum am să recapitulez ce a făcut poliția în această chestiune.

Inspectorul Gregory, căruia i-a fost încredințat acest caz, este un polițist extrem de competent. Dacă ar avea norocul să fie înzestrat și cu imaginație, ar putea să se ridice la un rang foarte înalt în meseria lui. Deîndată ce a sositacolo, a găsitși arestatprompt pe omul asupra căruia cad în mod firesc bănuielile. N-a fost prea greu să pună mîna pe el, pentru că era binecunoscut în împrejurimi. Se pare că numele său este Fitzroy Simpson. E un om de familie foarte bună, cu o educație aleasă, care și-a risipit averea la curse și trăiește acum din cîștigul destul de modest pe care îl realizează ca bookmaker de mică anvergură și mare finețe de la cluburile sportive ale Londrei. Din cercetarea registrelor sale de pariuri a reieșit că el înregistrase pariuri în valoare de 5 000 lire împotriva favoritului în această cursă.

La arestarea sa, el a declarat că venise în Dartmoor cu speranța de a căpăta oarecari informații privitoare la caii de la King's Pyland, precum și cu privire la Desborough, cel de-al doilea favorit al cursei, îngrijit de Silas Brown la grajdurile Capleton. El nu încercă să nege că a făcut în seara anterioară tot ceea ce se spusese, dar declară că n-avusese nici un fel de scopuri criminale, ci pur și simplu dorise să obțină informații de la sursă. În momentul cînd i se arătă fularul pe care îl purtase la gît, fu absolut incapabil să justifice prezența lui în mîna celui ucis. Hainele sale erau ude, ceea ce trăda faptul că umblase prin ploaie și furtună în noaptea anterioară, iar bastonul lui de lemn malaez, cu o greutate de plumb la cap, constituia o armă care, prin lovituri repetate, ar fi putut să producă rănile îngrozitoare de pe urma cărora sucombase Straker.

Pe de altă parte, el personal nu avea nici un fel de rană, în timp ce cuțitul lui Straker era o dovadă că cel puțin unul dintre atacatorii săi prezenta o asemenea urmă. Deci, ți-am înfățișat pe scurt toate faptele, dragă Watson, și dacă ai putea să aduci vreo lumină cu inteligența ta, ți-aș fi extrem de recunoscător.

Ascultasem cu maximum de interes relatarea pe care mi-o făcuse Holmes cu claritatea sa caracteristică ; deși majoritatea lucrurilor îmi erau binecunoscute, nu apreciasem îndeajuns importanța lor și nici legătura dintre ele.

— Nu e oare posibil — i-am sugerat eu — ca tăietura din coapsa lui Straker să și-o fi făcut singur, în cursul zbuciumului și convulsiilor care au urmat rănii primite la creier ?

— E mai mult decît posibil, e chiar probabil — mi-a răspuns Holmes. În cazul acesta, unul din principalele puncte în favoarea acuzatului cade.

— Şi totuşi — i-am spus eu —nici acum nu pot să înţeleg care este teoria poliţiei.

— Mă tem că orice teorie am prezenta, ar fi însoţită de obiecţii foarte serioase — mi-a răspuns tovarăşul meu. După cîte cred eu, poliţia îşi închipuie că acest Fitzroy Simpson l-a drogat pe băiat şi după ce a izbutit într-un fel sau altul să facă rost de o altă cheie, a deschis uşa grajdului, a scos calul din el, aparent cu intenţia de a-l răpi. Frîul calului lipseşte, deci se prea poate să i-l fi pus Simpson. Apoi, lăsînd uşa deschisă în urma lui, a plecat cu calul peste bărăgan, cînd deodată l-a întîlnit sau l-a ajuns din urmă antrenorul. Bineînţeles că între ei a început o luptă. Simpson i-a zdrobit ţeasta lui Straker cu măciulia bastonului, fără ca victima, în legitimă apărare, să-l rănească cu cuţitul ce-l avea asupra lui. Cît despre cal, a fost dus probabil de hoţ într-o ascunzătoare secretă, sau poate a fugit în timpul luptei şi rătăceşte acum pe undeva pe bărăgan, sau prin mlaştini. Cam aşa se înfăţişează cazul în concepţia poliţiei şi oricît de improbabilă ar fi această explicaţie, altele sînt şi mai puţin probabile. În orice caz, de îndată ce mă voi afla la faţa locului, voi verifica această ipoteză. Dar pînă atunci nu prea văd cum am putea să mai obţinem date suplimentare care să ne facă să avansăm în această problemă.

Abia seara am ajuns în orăşelul Tavistock, care se înalţă ca partea bombată a unui scut în mijlocul terenurilor mlăştinoase din Dartmoor. La gară ne

așteptau doi domni. Unul era înalt și blond, cu o coamă ca de leu și cu barbă; ochii săi albaștri, de un albastru deschis, aveau o privire curioasă și pătrunzătoare. Celălalt era mic și vioi, foarte elegant și dichisit, îmbrăcat cu redingotă și ghetre, cu favoriți mici și bine îngrijiți, și cu monoclu. Acesta era colonelul Ross, binecunoscutul sportsman, iar celălalt, inspectorul Gregory, un om care făcea o carieră frumoasă și rapidă în corpul de detectivi al poliției engleze.

— Sînt încîntat de venirea dumitale, domnule Holmes — spuse colonelul. Domnul inspector, aci de față, a făcut tot ce se putea presupune că ar fi indicat; dar nu vreau să las nefolosită nici o posibilitate de a-l răzbuna pe bietul Straker și pentru a-mi recăpăta calul.

— A mai intervenit ceva nou? întrebă Holmes.

— Cu regret trebuie să spun că nu am făcut decît prea puține progrese — răspunse inspectorul. În fața gării ne așteaptă o trăsură deschisă și, întrucît fără doar și poate doriți să vedeți locul cu pricina înainte de căderea nopții, o să discutăm chestiunea pe drum.

Peste o clipă ne aflam cu toții instalați în landoul confortabil și mergeam la trap prin ciudatul și vechiul orășel din comitatul Devonshire. Inspectorul Gregory era obsedat de cazul respectiv și dădea drumul la un șuvoi neîntrerupt de observații și comentarii, iar Holmes intervenea doar din cînd în cînd cu cîte o întrebare sau exclamație. Colonelul Ross stătea rezemat de pernele trăsurii, cu brațele încrucișate, cu pălăria trasă pe ochi, în timp ce eu ascultam cu interes dialogul celor doi detectivi.

Gregory expunea o teorie identică cu cea pe care presupusese Holmes în tren că o va formula.

— S-a strîns lațul destul de tare în jurul lui Fitzroy Simpson — zise Gregory — și eu personal cred că el e omul pe care-l căutăm. Pe de altă parte, recunosc că dovezile sînt pur întîmplătoare și că ar putea să intervină vreun eveniment nou care să ne răstoarne complet teoria.

— Dar cum rămîne cu cuțitul lui Straker?

— Am ajuns la concluzia de netăgăduit că s-a rănit singur în cădere.

— Aceeași sugestie mi-a făcut-o și prietenul meu, doctorul Watson, cînd veneam încoace. Dacă se dovedește adevărată, ea nu e cîtuși de puțin în favoarea lui Simpson ăsta.

— Fără doar și poate. El nu are nici cuțit, și nici vreo urmă de rană. Dovezile împotriva lui sînt fără îndoială puternice. El avea un mare interes să facă să dispară favoritul. E bănuit de drogarea grăjdarului. Nu încape îndoială că a circulat pe ploaie și furtună în noaptea respectivă, era înarmat cu un baston cu măciulie grea, iar fularul de la gîtul lui a fost găsit în mîna mortului. Cred că avem destule probe pentru a ne putea prezenta cu această acuzație în fața Curții cu Juri.

Holmes clătină din cap.

— Un avocat deștept ar face praf toată această teorie — zise el. Ce motiv ar fi avut Simpson să scoată calul din grajd?

Dac-ar fi dorit să-i facă un rău, de ce nu l-a săvîrșit chiar acolo, la fața locului? S-a găsit în posesia lui o cheie falsă? Ce farmacist i-a vîndut praful de opiu și, mai presus de toate, unde ar fi putut el, care nu

e de prin partea locului, să ascundă un cal, şi încă un cal aşa de celebru ca acesta ? Ce explicaţie a dat el cu privire la hîrtia pe care i-a cerut fetei să i-o înmîneze grăjdarului ?

— El zice că era o bancnotă de zece lire. S-a găsit într-adevăr o asemenea bancnotă în punga lui. Celelalte obiecţii pe care le-aţi ridicat dumneavoastră nu sînt chiar aşa redutabile cum par. El nu e total străin de meleagurile acestea. În timpul verii a stat de două ori la Tavistock. Opiul l-a cumpărat, probabil, de la Londra. Cheia care i-a slujit pentru deschiderea grajdului putea să fi fost aruncată ulterior. Calul se prea poate să se afle în fundul vreunei gropi sau a unei mine părăsite de pe bărăgan.

— Ce zice el în privinţa fularului ?

— Recunoaşte că e al lui şi declară că l-a pierdut. Dar a intervenit un element nou, care poate să justifice scoaterea calului din grajd de către Simpson.

Holmes îşi ciuli urechile.

— Am descoperit urme, care arată că o şatră de ţigani se aşezase luni seara la depărtare de circa o milă de locul crimei. Marţi au plecat. Acum, presupunînd că a existat o înţelegere între Simpson şi aceşti ţigani, nu e oare posibil ca el să fi dus armăsarul la aceşti ţigani, înainte de a se fi cercetat zona sau, pe de altă parte, ca armăsarul să se afle acum în posesia ţiganilor ?

— Tot ce se poate.

— Se fac acum cercetări pe tot cuprinsul ţinutului, pentru a da de urma acestor ţigani. De asemenea, am cercetat personal toate grajdurile şi acaretu-

rile caselor din Tavistock pe o rază de zece mile de jur împrejur.

— După cîte am înțeles, există un alt grajd de cai de curse în apropiere.

— Da, și acesta e un factor pe care bineînțeles nu trebuie să-l neglijăm, întrucît Desborough, calul antrenat la aceste grajduri, era al doilea favorit al cursei. Proprietarul său avea tot interesul să dispară favoritul principal. Se știe că Silas Brown, antrenorul calului Desborough, a pariat sume mari în cursa respectivă și de asemeni că nu era de loc prieten cu bietul Straker. Am cercetat însă grajdurile și n-am găsit nici un indiciu în legătură cu cazul nostru.

— Și nici un indiciu din care să se vadă că acest Simpson e legat de interesele grajdurilor Capleton?

— Nici unul.

Holmes se lăsă pe spate și conversația încetă. Peste cîteva minute. vizitiul nostru opri în fața unei vilișoare drăguțe, de cărămidă roșie, cu streșinile joase, de la marginea drumului. La o oarecare distanță, dincolo de o peluză de gazon, se afla o clădire lungă, cu acoperișul de țiglă cenușie. În toate celelalte direcții se întindeau pînă la marginea zării curbele domoale ale bărăganului, căruia ferigile veștede îi dădeau culoarea bronzului; zarea era întreruptă doar de turlele din Tavistock și de un grup de case, aflate departe, spre apus — grajdurile Capleton. Cu toții ne-am grăbit să coborîm, cu excepția lui Holmes, care a continuat să rămînă rezemat de pernele trăsurii, cu ochii pierduți în zare; era complet absorbit de propriile lui gînduri. Abia cînd i-am atins brațul s-a trezit, cu o tresărire violentă, și s-a dat jos din trăsură.

— Iertați-mă — zise el, întorcîndu-se spre colonelul Ross, care-l privea surprins. Visam cu ochii deschiși.

În privirile lui Holmes stăruia o lucire puternică și o oarecare agitație stăpînită. Pentru mine, deprins cu obiceiurile lui, era clar că a prins un fir, deși nu-mi puteam închipui de unde.

— Poate ați prefera să mergeți imediat la locul crimei, domnule Holmes ? zise Gregory.

— Ba nu, aș prefera să mai rămîn puțin aici și să cercetez vreo două chestiuni de amănunt. Bănuiesc că Straker a fost adus îndărăt aici, nu ?

— Da, e sus. Mîine are loc ancheta parchetului.

— Era de mulți ani în serviciul dumneavoastră, domnule colonel ?

— Totdeauna m-a slujit cît se poate de bine.

— Domnule inspector, bănuiesc că ați făcut un inventar al lucrurilor care se aflau în buzunarele lui Straker, în momentul cînd a murit ?

— Am toate aceste obiecte în odaia de toate zilele ; dacă doriți, le puteți vedea.

— Mi-ar face mare plăcere să le văd.

Ne-am dus cu toții în odaia din față și ne-am așezat în jurul mesei din mijlocul încăperii, în timp ce inspectorul a descuiat o cutie pătrată de metal și a așternut în fața noastră o grămăjoară de lucruri. Era o cutie de chibrituri, o lumînare arsă pînă la jumătate, o soluție pentru oprirea sîngerării, o pipă de lemn, o pungă de piele de focă cu tutun de pipă, un ceas de argint cu lanț de aur, cinci monede de aur de o liră, o trusă de creioane din aluminiu, cîteva hîrtii și un cuțit cu mîner de fildeș și lamă rigidă dar foarte fină, neflexibilă, de la firma Weiss & Comp, Londra.

— Cuțitul ăsta e foarte ciudat — zise Holmes, luîndu-l în mînă și cercetîndu-l cu atenție. Întrucît văd pete de sînge pe el, bănuiesc că e cel care a fost găsit în mîna mortului. Watson, un asemenea cuțit e, fără îndoială, un lucru din specialitatea ta.

— E ceea ce numim noi un bisturiu pentru operații de ochi — am răspuns.

— Așa am bănuit și eu. O lamă foarte fină, destinată unor operații foarte delicate. Destul de ciudat ca un om să-l ia cu el într-o expediție dificilă, cu atît mai mult cu cît nici nu e vorba de un briceag pe care să-l poți închide cînd îl pui în buzunar.

— Vîrful lamei era apărat de un disc de plută, pe care l-am găsit lîngă trupul victimei — zise inspectorul. Nevastă-sa ne spune că de cîteva zile el avea acest cuțit pe noptieră și că, plecînd din odaie, l-a luat cu el. Nu era o armă prea bună, dar poate că alta mai potrivită nu a găsit la îndemînă în momentul respectiv.

— Se prea poate. Și cu hîrtiile astea ce-i ?

— Trei dintre ele sînt facturi de la negustorii de furaje. Una este o scrisoare cu instrucțiuni de la colonelul Ross. Astălaltă e o notă de plată de la o croitoreasă din Bond Street, madame Lesurier, adresată domnului Darbyshire, pentru suma de treizeci și șapte de lire și cincisprezece șilingi. Doamna Straker spune că Darbyshire era un prieten de-al soțului ei, și că uneori scrisorile lui erau trimise aici.

— Doamna Darbyshire are gusturi destul de costisitoare — remarcă Holmes cu ochii la nota de plată. Douăzeci și două de guinee (treizeci și șapte de lire) e un preț destul de mare pentru o singură toaletă. Dar, mă rog, se pare că altceva e greu să

mai aflăm de aici, așa că ar fi bine să mergem acum la locul crimei.

Cînd am ieșit din odaia de toate zilele, o femeie care aștepta pe coridor a făcut un pas înainte și l-a apucat de mînecă pe inspector. Avea o față răvășită, slabă și agitată ; se vedea bine că a trecut de curînd prin niște clipe de groază.

— I-ați prins ? I-ați găsit ? întrebă ea gîfîind.

— Nu, doamnă Straker ; dar domnul Holmes, aici de față, a venit de la Londra ca să ne ajute și o să facem împreună tot posibilul.

— Sînt sigură că v-am cunoscut la un picnic la Plymouth, acum cîțiva ani, nu-i așa, doamnă Straker ? zise Holmes.

— Nu, domnule, vă înșelați.

— Vai de mine, aș fi putut să jur că-i așa ! Erați îmbrăcată cu um taior de mătase gris-perle, cu garnitură de pene de struț.

— În viața mea nu am purtat o asemenea toaletă — răspunse doamna.

— Atunci înseamnă că m-am înșelat — zise Holmes și, cerîndu-și scuze, îl urmă pe inspector afară din casă.

Am pornit cu toții de-a curmezișul cîmpiei și curînd am ajuns la groapa în care fusese descoperit trupul lui Straker. La marginea adînciturii se aflau tufișurile de groazmă pe care atîrnase pelerina.

— După cîte am înțeles, în noaptea cu pricina nu bătea vîntul — zise Holmes.

— Nu, vîntul nu bătea, însă ploua cu găleata.

— Atunci înseamnă că pelerina n-a fost aruncată de vînt pe tufișurile respective, ci a fost pusă acolo.

— Da, era intinsă peste arbust.

— Ceea ce-mi spuneți e extrem de interesant. Văd că sînt multe urme de pași. Fără îndoială că au mai călcat mulți oameni pe locul ăsta de luni seara încoace.

— Nu, pentru că am pus aici la o parte o rogojină, și cu toții am stat numai pe ea.

— Perfect.

— În sacul ăsta am una din cizmele pe care le purta Straker și un pantof de-al lui Fitzroy Simpson, precum și o potcoavă de-a lui Fir-de-Argint.

— Domnule inspector, depășiți toate așteptările!

Holmes luă sacul și, coborînd în scobitura terenului, trase rogojina mai spre centru. Apoi, întinzîndu-se pe burtă și sprijinindu-și bărbia în mînă, cercetă cu multă atenție urmele de pași rămase în noroiul din fața lui.

— Hei! strigă el deodată. Dar ce-i asta?

Era un chibrit de ceară, ars pe jumătate, atît de plin de noroi, încît părea la început să fie doar o așchie de lemn.

— Nu-mi dau seama cum a putut să-mi scape acest amănunt — zise inspectorul, cu o vădită expresie de enervare.

— Era aproape invizibil, fiind îngropat pe jumătate în noroi. Eu unul l-am văzut doar pentru că-l căutam.

— Cum adică? Vă așteptați să-l găsiți?

— Nu mi s-a părut imposibil să dau de el.

Holmes scoase ghetele din sac și compară urma pe care o lăsa fiecare din ele cu cea de pe pămînt. Apoi se cățără pînă la marginea gropii și începu să se tîrască printre ferigi și tufișuri.

— Mă tem că alte urme nu mai sînt — zise inspectorul. Am cercetat cu atenție terenul în toate direcțiile, pe o rază de o sută de metri.

— Serios? întrebă Holmes ridicîndu-se. Atunci ar fi o obrăznicie nepermisă din partea mea, după cele ce mi-ați spus, să reiau operația. Dar aș dori să fac o mică plimbare pe locul acesta pustiu, înainte de lăsarea întunericului, ca să recunosc terenul pentru investigațiile de mîine, și cred că am să iau și potcoava asta în buzunar, ca să-mi poarte noroc.

Colonelul Ross, care manifestase oarecare enervare față de metoda calmă și sistematică de lucru a tovarășului meu, se uită la ceas.

— Te-aș ruga să te întorci cu mine, domnule inspector — zise el. Sînt cîteva chestiuni în care aș dori să te consult, în special dacă nu cumva avem față de public datoria să ștergem numele calului nostru de pe lista concurenților la cupa Wessex.

— Asta în nici un caz! strigă Holmes hotărît. Eu unul aș lăsa calul pe listă.

Colonelul se înclină.

— Îmi pare foarte bine că am putut afla părerea dumitale, domnule — zise el. Cînd vă terminați plimbarea, ne găsiți acasă, la bietul Straker, și vom putea merge apoi împreună cu trăsura la Tavistock.

Colonelul se întoarse împreună cu inspectorul, în timp ce Holmes și cu mine o pornirăm încet, de-a curmezișul bărăganului. Soarele începea să asfințească îndărătul grajdurilor de la Capleton și cîmpia lungă și ușor înclinată din fața noastră căpătă nuanțe aurii, preschimbate pe alocuri într-un cafeniu-roșiatic, acolo unde ferigile și ciulinii prindeau ultimele raze ale înserării. Însă frumusețea peisajului

îl lăsa absolut rece pe tovarășul meu, care era copleșit de gînduri.

— Uite cum stau lucrurile, Watson — zise el în cele din urmă. Cred că pentru moment am putea să lăsăm la o parte problema asasinului lui John Straker și ar trebui să ne limităm să aflăm ce s-a întîmplat cu calul. Presupunînd că a luat-o la fugă în timpul tragediei sau după consumarea ei, unde ar fi putut să se ducă? Calul e un animal cu un pronunțat spirit de turmă. Dacă a fost lăsat singur, instinctele sale l-ar fi dus fie înapoi la King's Pyland, fie la Capleton. Ce rost ar fi avut să fugă într-aiurea pe bărăgan? Și în orice caz, pînă în momentul de față, ar fi dat cineva de urma lui. Iar pe de altă parte, ce rost ar fi avut să-l răpească țiganii? Oamenii ăștia întotdeauna o iau din loc cînd aud de vreun bucluc, pentru că n-au nici un chef să-i sîcîie poliția cu cercetările. Cît despre vînzare, nu puteau trage nădejde să vîndă un asemenea cal. Ar fi riscat enorm de mult și n-ar fi cîștigat nimic furîndu-l. Asta-i mai presus oricărei îndoieli.

— Atunci unde e calul?

— Ți-am mai spus că trebuie să se fi dus ori la King's Pyland, ori la Capleton. La King's Pyland nu e. Deci este la Capleton. Să folosim această presupunere ca o ipoteză experimentală și să vedem la ce ne duce. După cum a remarcat și inspectorul, această parte a bărăganului este un teren tare și uscat. El însă coboară spre Capleton și, după cum văd de aici, în partea aceea se află o scobitură mai lungă, care probabil marți noaptea a fost foarte jilavă. Dacă presupunerea noastră este justă, atunci calul trebuie

să fi traversat acest teren, și acolo cred eu că ar fi cazul să-i căutăm urmele.

În timpul acestei conversații ne continuasem drumul cu pași destul de repezi și după cîteva minute ne și aflam la scobitura cu pricina. La rugămintea lui Holmes, am coborît malul vîlcelei către dreapta, în timp ce el s-a îndreptat spre stînga. Nici nu apucasem bine să facem cincizeci de pași, cînd l-am și auzit strigînd, și l-am văzut făcîndu-mi semn cu mîna să mă apropii. Pe terenul moale din fața lui se vedeau bine adînciturі de copite și potcoava pe care a scos-o din buzunar se potrivea exact cu urmele calului respectiv.

— Iată, dragul meu, valoarea imaginației — zise Holmes. Asta e tocmai calitatea care-i lipsește lui Gregory. Noi ne-am închipuit ce s-ar fi putut întîmpla, ne-am slujit de această presupunere, și am găsit că realitatea ne dă dreptate. Să mergem mai departe.

Am traversat fundul mlăștinos al vîlcelei și am străbătut apoi cam un sfert de milă din terenuri ierboase, uscate și tari. Apoi, pe panta care urma, am văzut din nou urmele calului. Iar le-am pierdut pe parcursul unei jumătăți de milă, dar le-am regăsit foarte aproape de Capleton. Holmes a fost primul care a dat cu ochii de ele și mi le-a arătat, cu o expresie de triumf pe față. Alături de urmele calului se vedeau limpede și urmele pașilor unui om.

— Dar pînă acum calul era singur ! am strigat.

— Tocmai. Pînă acum a fost singur. Ei, dar asta ce mai este ?

Cele două șiruri de urme se întorceau brusc și luau direcția domeniului King's Pyland. Holmes a scos un șuierat și am pornit amîndoi de-a lungul urmelor.

El nu le scăpa din ochi, dar eu m-am uitat întîmplător puțin într-o parte și, spre surprinderea mea, am văzut aceleași urme întorcîndu-se înapoi, în direcția opusă.

— Bravo ție, Watson! mi-a spus Holmes, cînd i le-am arătat. Ne-ai scutit de un drum lung, care ne-ar fi făcut numai să pierdem vremea. Hai să cercetăm drumul de înapoiere.

N-a trebuit să mergem prea mult. Urmele încetau la asfaltul aleii care ducea la poarta grajdului Capleton. La apropierea noastră, din grajd a ieșit un argat.

— N-avem nevoie de vagabonzi pe aici! strigă el.

— Vreau să pun numai o întrebare — zise Holmes, cu mîna în buzunarul de la vestă. Dac-aș veni mîine dimineață, la ora cinci, ar fi prea devreme ca să vorbesc cu stăpînul dumitale, domnul Silas Brown?

— Hei, domnule, dac-o să fie cineva sculat, apoi sigur că dînsul e ăla, pentru că se trezește totdeauna primul. Dar uitați-l aici, domnule, așa că vă poate răspunde chiar el la întrebări. Nu, domnule, nu! Dacă mă vede că mă ating de banii dumneavoastră, îmi pierd pîinea. Dacă vreți, mi-i dați mai pe urmă.

În timp ce Sherlock Holmes punea la loc în buzunar moneda de jumătate de coroană pe care tocmai o scosese, pe poartă ieși un bărbat mai în vîrstă, cu o înfățișare feroce, care pocnea într-una dintr-o cravașă grea.

— Ce-i asta, Dawson? strigă el. Lasă trăncăneala! Du-te și vezi-ți de treabă! Iar voi ce naiba căutați pe-aici?

— Voiam să vorbim cinci minute cu dumneavoastră, scumpe domn — zise Holmes cu glas mieros.

— N-am timp să vorbesc cu orice pierde-vară. N-avem nevoie de intruşi pe-aici. Căraţi-vă, că altfel asmut cîinele asupra voastră !

Holmes se aplecă înainte şi şopti ceva în urechea instructorului. Acesta tresări puternic şi se înroşi pînă în albul ochilor.

— E o minciună ! strigă el. O minciună sfruntată !

— Mă rog ! Ne certăm în privinţa asta aici, în public, sau discutăm în taină, în biroul dumneavoastră ?

— Bine, dacă doriţi, poftiţi înăuntru.

Holmes zîmbi.

— Nu te ţin decît vreo cîteva minute, Watson — zise el. Şi acum, domnule Brown, sînt întru totul la dispoziţia dumneavoastră.

A durat o jumătate de oră bună şi pînă s-a întors Holmes şi cu instructorul, toate nuanţele roşiatice ale peisajului deveniseră cenuşii. În viaţa mea nu am văzut o schimbare atît de rapidă la un om, ca aceea care se petrecuse în acest răstimp cu Silas Brown. Faţa lui era pămîntie ca cenuşa parcă, pe frunte îi străluceau picături de sudoare şi mîinile în careţinea cravaşa îi tremurau, aşa că acum aceasta flutura ca o rămurică bătută de vînt. Dispăruse şi maniera lui arogantă şi teroristă şi acum se gudura pe lîngă tovarăşul meu ca o javră pe lîngă stăpîn.

— Instrucţiunile dumneavoastră vor fi îndeplinite întocmai — zise el.

— Nu trebuie să se producă nici cea mai mică greşeală — zise Holmes, uitîndu-se in jur. Celălalt tresări văzînd ameninţarea din ochii detectivului.

— Nu, nu. Vă asigur că nu voi tolera nici o greşeală. Va fi acolo la timp. Îl schimb mai întîi, sau după aceea ?

Holmes se gîndi o clipă și apoi izbucni în rîs.

— Nu, nu-l schimba — zise el. Am să-ți scriu în privința asta. Și acum, te rog să nu cumva să recurgi la vreo șmecherie, că altfel...

— Puteți avea toată încrederea în mine. Toată încrederea !

— Să ai grijă de el în ziua respectivă, ca și cum ar fi al dumitale.

— Lăsați pe mine.

— Da, bănuiesc că mă pot bizui pe dumneata. Bine, mîine o să ai vești de la mine.

Drept care se răsuci pe călcîi, fără să ia in seamă mîna tremurătoare pe care i-o întinsese celălalt și porni împreună cu mine spre King's Pyland.

— Rar mi-a fost dat să întîlnesc o combinație mai desăvîrșită de terorist, laș și pungaș, decît e domnul Silas Brown — remarcă Holmes, în timp ce grăbeam amîndoi pasul.

— Va să zică armăsarul e la el, da ?

— A încercat el să bîiguie ceva că n-ar fi, însă i-am descris așa de exact acțiunile lui din dimineața aceea, încît e convins că eu îl supravegheam din umbră. Bineînțeles, nu ți-a scăpat amănuntul că urmele acelea de picioare aveau o formă cu totul deosebită, cu botul încălțămintei drept, ceea ce corespunde exact cu cizmele ăstuia. Pe de altă parte, e de la sine înțeles că nici o slugă n-ar fi îndrăznit să facă un asemenea lucru. I-am povestit cum, în dimineața respectivă, a fost ca de obicei în picioare mai devreme decît toți ceilalți, cum a văzut rătăcind pe bărăgan un cal necunoscut, cum s-a dus către el și ce uimit a fost recunoscînd pata albă din fruntea favoritului, de la care se trage și numele de Fir-de-Argint ; cum

și-a dat astfel seama că norocul i-a adus în puterea lui singurul cal care ar fi putut să-l învingă pe cel pe care miza el. Apoi i-am descris cum a simțit mai întîi imboldul de a duce calul înapoi la King's Pyland, dar diavolul i-a arătat că e mai bine să ascundă calul pînă după cursă, drept care el l-a dus înapoi și l-a ascuns la Capleton. După ce i-am expus astfel toate amănuntele, s-a dat bătut și s-a gîndit numai cum să-și scape pielea.

— Bine, dar grajdurile lui au fost percheziționate.

— A, un șnapan dintr-ăsta specializat în curse de cai știe multe trucuri.

— Bine, dar nu ți-e frică să lași calul în puterea lui acum, cînd are tot interesul să-i facă un rău?

— Dimpotrivă, o să-l păzească, dragul meu, ca pe ochii din cap. Știe că singura lui speranță de a obține îndurare este să aducă armăsarul nevătămat.

— Colonelul Ross nu mi s-a părut cîtuși de puțin un om capabil să manifeste vreodată prea multă îndurare.

— Chestiunea nu depinde de colonelul Ross. Eu îmi urmez propriile mele metode și îi spun lui mai multe sau mai puține, după cum am chef. Asta e avantajul de a lucra neoficial. Nu știu dacă ai remarcat, Watson, dar colonelul m-a luat cam de sus, așa că parcă aș fi tentat să mă distrez puțin pe socoteala lui. Te rog să nu-i spui absolut nimic despre cal.

— Ei, cum o să-i spun fără permisiunea ta?

— Și, bineînțeles, asta rămîne încă o chestiune minoră față de problema asasinării lui John Straker.

— Și acum o să te consacri acestei probleme?

— Dimpotrivă. Ne întoarcem amîndoi la Londra cu trenul de seară.

Cuvintele prietenului meu m-au uluit. Nu stătusem decît vreo cîteva ore în Devonshire și mi-era cu neputință să înțeleg cum îi venea să lase baltă o cercetare pe care o începuse într-o manieră atît de strălucitoare. N-am mai putut scoate o vorbă de la el, pînă ce ne-am întors în casa antrenorului. Colonelul și cu inspectorul ne așteptau în salonaș.

— Prietenul meu și cu mine ne întoarcem la Londra cu expresul de la miezul nopții — zise Holmes. Ne-a făcut mare plăcere să respirăm puțin aerul dumneavoastră minunat din Dartmoor.

Inspectorul făcu ochii mari, iar colonelul își strîmbă gura într-un rînjet batjocoritor.

— Va să zică ați abandonat orice speranță de a-l aresta pe ucigașul bietului Straker — zise el.

Holmes dădu din umeri.

— Fără doar și poate că există mari obstacole în această privință — zise el. Am însă toate speranțele ca arnăsarul dumneavoastră să ia startul în cursa de marți și vă rog din suflet să vă pregătiți jocheul. Dacă nu vă supărați, ați putea să-mi furnizați o fotografie a domnului John Straker ?

Inspectorul scoase o fotografie din plicul pe care-l avea în buzunar și i-o dădu lui Holmes.

— Dragul meu Gregory, dar îmi anticipezi toate dorințele ! Dacă îmi permiteți să vă mai reții o clipă, aș dori să pun o întrebare fetei de serviciu.

— Trebuie să mărturisesc că mă cam descumpănește consilierul nostru de la Londra — zise colonelul Ross pe șleau, de îndată ce prietenul meu părăsi în-

căperea. Eu nu văd să fi în ain tat cu ceva de la sosirea lui.

— Cel puțin aveți asigurarea că armăsarul dumneavoastră va lua startul în cursă — i-am zis eu.

— Da, am această asigurare — mi-a răspuns colonelul dînd din umeri. În să eu aș prefera să am calul.

Eram gata să-i spun ceva ca să-mi apăr prietenul, cîn d acesta reveni în odaie.

— Și acum, domn ilor — zise el — sînt gata să merg cu dumn eavoastră la Tavistock.

La urcarea noastră în trăsură ne ținu ușa deschisă un ul dintre băieții de la grajd. Deodată, se păru că lui Holmes i-a ven it o idee, pen tru că se aplecă ușor înain te și-l apucă de mînecă pe băiat :

— În țarcul ăla aveți niște oi — zise el. Cine vede de ele ?

— Eu, domnule.

— N-ai observat nimic ciudat la ele în ultima vreme ?

— Nu, domn ule, mare lucru n-am văzut ; dar vreo trei din ele au în ceput să șchiopăteze.

Mi-am dat seama că Holmes e extrem de încîn tat, pen tru că a rîs satisfăcut și a început să-și frece mîinile.

— O ipoteză hazardată — zise el, ciupindu-mă de braț. Gregory, permite-mi să-ți atrag aten ția asupra acestei neobișnuite epidemii care bîntuie printre oi. Putem porn i, vizitiu.

Pe fața colonelului Ross stăruia și acum o expresie grăitoare pen tru părerea proastă la care ajun sese în privința capacității tovarășului meu. Inspectorul în să deveni deodată foarte atent.

— Și asta vi se pare important ? în trebă el.

— Extrem de important.

— Mai e vreun alt amănunt asupra căruia aţi vrea să-mi atrageţi atenţia ?

— Asupra curiosului incident care s-a petrecut în cursul nopţii cu cîinele.

— Dar cîinele n-a făcut nimic în cursul nopţii.

— Păi tocmai ăsta e incidentul curios — remarcă Sherlock Holmes.

Peste patru zile Holmes şi cu mine ne aflam din nou în trenul de Winchester, ca să participăm la cursa dotată cu cupa Wessex. În urma mesajului transmis, colonelul Ross ne întîmpină în faţa gării şi ne conduse cu trăsura lui la hipodromul de la marginea oraşului. Avea un aer foarte grav şi maniere cît se poate de glaciale.

— N-am văzut încă nici urmă de cal — zise el.

— Bănuiesc că dacă o să-l vedeţi, o să-l recunoaşteţi ? întrebă Holmes.

Colonelul se supără cumplit.

— Sînt de douăzeci de ani turfist şi niciodată nu mi s-a pus o asemenea întrebare — îi răspunse el. Pe Fir-de-Argint îl poate recunoaşte şi un copil, pentru că este ţintat şi are picioarele din faţă pătate.

— Pariurile cum merg ?

— Ei. asta e partea curioasă ! Ieri puteai obţine cota cincisprezece la unu, dar diferenţa a scăzut din ce în ce, şi astăzi nu poţi obţine decît cel mult trei la unu.

— Hm ! zise Holmes. E limpede că cineva ştie anumite lucruri !

Cînd trăsura ne-a adus în îngrăditura din preajma tribunei principale, m-am uitat pe tabel, ca să văd lista participanţilor. Iată ce scria :

Cupa Wessex — cincizeci lire fiecare, cu un adaus de o mie de lire pentru caii de patru și cinci ani;
Premiul doi — trei sute lire;
Premiul trei — două sute lire.
Cursa se desfășoară pe un traseu nou (2 614 metri).
1. Armăsarul Negrușul, grajdurile domnului Heath Newton (Jocheu: șapcă roșie, cazacă havan).
2. Armăsarul Boxerul, grajdurile colonelului Warllaw (Jocheu: șapcă roz, cazacă albastru cu negru).
3. Armăsarul Desborough, grajdurile lordului Backwater (Jocheu: șapcă galben, cazacă cu mîneci galbene).
4. Armăsarul Fir-de-Argint, grajdurile colonelului Ross (Jocheu: șapcă neagră, cazacă roșie).
5. Iapa Iris, grajdurile ducelui de Balmoral (Jocheu: șapcă verde, cazacă cu dungi galbene și negre).
6. Calul Rasper, grajdurile lordului Singleford (Jocheu: șapcă vișinie, cazacă cu mîneci negre).

— Am retras din cursă celălalt cal al nostru și ne-am pus toate speranțele în promisiunea dumneavoastră — zise colonelul. Hei, ce-i asta? Fir-de-Argint e favorit?

— Cinci la patru pentru Fir-de-Argint — se auzeau peste tot strigătele. Cinci la patru pentru Fir-de-Argint! Cincisprezece la cinci pentru Desborough! Cinci la patru cota pentru pluton!

— Iată, s-au ridicat steguleţele pentru participanți! am strigat eu. Toți cei șase cai sînt prezenți la start.

— Toți șase iau startul? Atunci înseamnă că aleargă și calul meu! strigă colonelul foarte agitat. Dar nu-l văd. Culorile mele n-au trecut.

— Au trecut doar cinci, ăsta trebuie să fie al dumneavoastră.

În momentul în care vorbeam, un roib voinic ieși din padoc și trecu în trap mărunt pe lîngă noi, fiind încălecat de un jocheu cu binecunoscutele culori ale colonelului : negru și roșu.

— Ăla nu e calul meu ! strigă proprietarul. Animalul ăsta nu are nici o pată albă ! Ce i-ai făcut, domnule Holmes ?

— Stați niței. Să vedem cum se descurcă — zise imperturbabil prietenul meu. Timp de cîteva minute privi cu ajutorul binoclului meu. Bravo ! Un start excelent ! strigă el deodată. Uite-i că vin la turnantă !

Din trăsură vedeam perfect concurenții cum se apropiau de linia dreaptă. Cei șase cai mergeau aproape piept la piept, atît de strîns, încît i-ai fi putut acoperi cu un singur covor. Însă pe la jumătatea distanței, se detașă puțin galbenul grajdului Capleton. În schimb, pînă să ajungă la noi, elanul lui Desborough se epuizase și calul colonelului, distanțîndu-se dintr-o zvîcnitură, ajunse primul la potou, bătîndu-și rivalul cu cel puțin șase lungimi ; iapa Iris a ducelui Balmoral ocupă, la mare luptă, locul trei.

— În orice caz, cursa am cîștigat-o — zise cu greu colonelul, gîfîind și ștergîndu-se la ochi cu dosul mîinii. Mărturisesc că nu am înțeles absolut nimic. Domnule Holmes, nu ți se pare că ai păstrat cam prea multă vreme această taină ?

— Desigur, domnule colonel. O să aflați totuși. Să mergem la fața locului, și să ne uităm împreună la cal. Iată-l — continuă el, în timp ce ne îndreptam spre padocul cîntarului, în care nu sînt primiți decît

proprietarii și prietenii lor. Dacă o să vă dați osteneala să spălați cu spirt fruntea și picioarele calului, o să descoperiți că este tot bunul și bătrînul dumneavoastră Fir-de-Argint.

— Mă uluiești !

— L-am descoperit în mîinile unui pungaș de falsificator, și mi-am permis să pun calul să alerge exact așa cum a fost trimis încoace.

— Scumpe domn, ai făcut minuni. Calul arată foarte bine și e în formă bună. În viața lui n-a alergat mai bine ca azi. Nu știu cum să mă scuz față de dumneata, pentru că ți-am pus la îndoială capacitatea. Mi-ai făcut un mare serviciu regăsindu-mi calul. Mi-ai face un serviciu și mai mare dacă ai găsi și pe ucigașul lui John Straker.

— Păi, am și făcut-o ! zise calm Sherlock Holmes.

Și colonelul, și eu, ne-am holbat la el.

— L-ai prins ? Atunci unde e ?

— E aici.

— Aici ? Unde ?

— E alături de mine, în momentul de față.

Colonelul se roși la față, furios.

— Recunosc că-ți sînt obligat, domnule Holmes — strigă el — dar mă văd silit să consider ceea ce-ai spus acum fie o glumă proastă, fie o insultă.

Sherlock Holmes rîse :

— Vreau să vă asigur, domnule colonel, că nu v-am asociat în nici un fel cu această crimă — zise el. Adevăratul ucigaș se află îndărătul dumneavoastră !

Trecu pe lîngă colonel și puse mîna pe gîtul lucios al pursîngelui.

— Calul! fu strigătul care izbucni deodată din gura colonelului și a mea.

— Da, calul. Dar aș vrea să-i ușurez vinovăția, spunînd că a făptuit această crimă în legitimă apărare și că John Straker a fost un om care nu merita cîtuși de puțin încrederea dumneavoastră. Dar iată că a sunat clopotul; și întrucît sper să cîștig vreo cîțiva gologani la cursa următoare, am să amîn o explicație amănunțită pentru un moment mai potrivit.

În seara aceea, întorcîndu-ne cu rapidul la Londra, ne aflam singuri în colțul unui vagon pulman, și aș putea să spun că, atît pentru colonelul Ross, cît și pentru mine, ceasurile călătoriei au trecut extrem de repede, întrucît am ascultat amîndoi relatarea făcută de tovarășul meu cu privire la evenimentele care se petrecuseră în grajdurile de cai de curse din Dartmoor, în noaptea de luni spre marți, precum și cu privire la mijloacele folosite de el pentru a dezlega enigma.

— Mărturisesc — zise Holmes — că toate teoriile pe care le elaborasem, pe baza relatărilor din ziare, erau complet greșite. Și totuși existau acolo cîteva indicații bune, numai că, din nefericire, erau înecate într-un noian de alte amănunte, care ascundeau adevărata lor semnificație. Am plecat în Devonshire cu convingerea că Fitzroy Simpson este adevăratul vinovat, deși, bineînțeles, am văzut că probele împotriva lui sînt departe de a fi complete.

În timp ce mă aflam în trăsură, tocmai cînd am ajuns la casa antrenorului, am înțeles deodatăimensa importanță a acelei mîncări condimentate de berbec. Poate vă aduceți aminte că eram foarte absorbit și

că am rămas în trăsură, după ce dumneavoastră, ceilalți, coborîserăți. Mă miram singur cum Dumnezeu am putut să trec cu vederea peste o soluție atît de evidentă a acestui caz.

— Mărturisesc — zise colonelul — că nici acum nu văd în ce măsură ne poate ajuta acest lucru.

— Asta a fost prima verigă în lanțul raționamentului meu. Praful de opiu are un gust pronunțat. Nu putea trece neobservat. Nu e dezagreabil, dar e perceptibil. Dac-ar fi fost amestecat într-o mîncareobișnuită, consumatorul l-ar fi detectat fără doar și poate, și, foarte probabil, n-ar mai fi mîncat. În schimb, sosul picant cu condimente indiene era mediul cel mai potrivit pentru a ascunde gustul acestui praf. Era imposibil de presupus ca acest străin, Fitzroy Simpson, să fi determinat prepararea mîncării condimentate de berbec în familia antrenorului în seara aceea și ar însemna, fără doar și poate, să mizezi pe o coincidență prea fantastică, dacă am fi presupus că el s-a întîmplat să aducă praful de opiu tocmai în seara în care se servea o mîncare potrivită pentru a ascunde gustul acela deosebit. Asta e de neconceput. Prin urmare, Simpson este eliminat din cazul respectiv și atenția noastră se concentrează asupra lui Straker și a soției lui, singurele două persoane care ar fi putut să aleagă pentru cină acea mîncare picantă de berbec. Opiul a fost adăugat după ce s-a scos deoparte porția grăjdarului, pentru că ceilalți au mîncat același lucru, fără nici un fel de urmări. Deci, care dintre aceste persoane a avut acces la mîncarea respectivă, fără ca fata de serviciu să observe? Înainte de a răspunde precis la această întrebare, reținusem faptul deosebit de im-

portant că în noaptea aceea cîinele nu a lătrat, pentru că orice deducție justă are întotdeauna darul de a sugera o altă deducție. Incidentul cu Simpson mi-a arătat că la grajd își cîine și totuși, deșicineva a intrat și a scos un cal din grajd, cîinele n-a lătrat destul de tare pentru a-i trezi pe cei doi băieți din pod. E deci evident că vizitatorul nocturn a fost o persoană pe care cîinele o cunoaște foarte bine.

Eram convins sau aproape convins că John Straker s-a dus în toiul nopții la grajd și l-a scos afară pe Fir-de-Argint. Dar în ce scop? Evident, într-un scop necinstit, pentru că altfel de ce l-ar fi drogat pe grăjdar? Și totuși nu-mi puteam da seama de ce. S-au mai cunoscut cazuri în care antrenorii își asigurau cîștiguri însemnate, făcînd pariuri împotriva propriilor cai, prin intermediul unor prepuși, iar apoi își împiedicau caii, prin înșelăciune, să cîștige cursa. Uneori e folosit un jocheu care ține calul în frîu. Alteori e vorba de mijloace mai sigure și mai subtile. Ce mijloc fusese folosit în cazul de față? Trăgeam nădejdea că obiectele găsite în buzunarele lui mă vor ajuta să ajung la o concluzie.

Și așa s-a și întîmplat. E imposibil ca dumneavoastră să fi uitat de cuțitul cu totul neobișnuit, care s-a găsit în mîna mortului, și pe care, fără doar și poate, nici un om cu mintea întreagă nu l-ar fi ales drept armă. După cum ne-a spus doctorul Watson, un tip de cuțit folosit pentru cele mai delicate operații cunoscute în chirurgie și în seara aceea, tocmai pentru o operație delicată, urma să fie folosit. Dumneavoastră, domnule colonel, cu îndelungatele dumneavoastră legături cu turful, știți, fără îndoială, că se poate face o mică incizie la tendoanele de la

pulpa calului, printr-o operație subcutanată, care nu lasă absolut nici o urmă. Un cal supus acestei operații începe să șchiopăteze nițel și defectul este de obicei atribuit unei întinderi musculare sau unui acces de reumatism, dar niciodată nu este considerat a fi rezultatul unei ticăloșii.

— Ticălosul ! Criminalul ! strigă colonelul.

— Așadar, avem aci explicația dorinței lui John Straker de a scoate calul afară în noaptea respectivă. Un animal atît de focos ar fi trezit fără doar și poate chiar și pe oamenii cu somnul cel mai greu, dac-ar fi simțit înțepătura unui bisturiu. Deci era absolut necesar să facă operația în aer liber.

— Vai, ce orb am fost ! strigă colonelul. Bineînțeles că de asta a avut nevoie de lumînare și de asta a aprins chibritul.

— Sigur că da. Dar, cercetînd obiectele din buzunarele lui Straker, am avut norocul să descopăr nu numai metoda folosită de el pentru delict, ci și mobilul lui. Ca un om cu experiență ce sînteți, domnule colonel, știți bine că bărbații nu poartă prin buzunare notele de plată ale altor oameni. Avem mai toți destule note de plată de achitat și așa. Am dedus deci imediat că Straker ducea o viață dublă și că ținea două case. Caracterul notei de plată mi-a arătat că e vorba de o doamnă, și încă de una cu niște gusturi foarte costisitoare. Oricît de generos ați fi dumneavoastră cu angajații pe care îi aveți, ar fi foarte greu de presus că, din salariul pe care i-l plătiți, să poată cumpăra soțiilor lor rochii de douăzeci de guinee bucata. Am întrebat-o pe doamna Straker, fără ca ea să-și dea seama, cu privire la toaletă, și convingîndu-mă că nu i-a parvenit niciodată, am reținut

adresa croitoresei și mi-am dat seama că, făcîndu-i o vizită și arătîndu-i fotografia lui Straker, voi putea ușor să fac să dispară enigmaticul personaj Darbyshire.

Începînd din acel moment, totul a fost limpede pentru mine. Straker scosese calul din grajd, ducîndu-l într-o groapă din care să nu se zărească flacăra lumînării. În fuga lui, Simpson își pierduse fularul de la gît, și Straker îl luase de jos, gîndindu-se că ar putea eventual să-l folosească pentru a lega picioarele armăsarului. Odată ajuns în groapă, se duse în spatele calului, aprinse un chibrit, dar acesta, speriat de flacără și avînd în plus și ciudatul instinct al animalelor cînd simt că se pune la cale vreo ticăloșie, dădu cu copita și potcoava de oțel îl izbi drept în frunte pe Straker. Mai înainte, cu toată ploaia, își scosese pelerina, pentru a putea îndeplini delicata operație și așa se face că în cădere s-a rănit cu cuțitul la coapsă. Am prezentat destul de limpede lucrurile ?

— Minunat ! strigă colonelul. Minunat ! Parc-ai fi fost de față !

— Mărturisesc că ultima mea supoziție a fost destul de îndrăzneață. Mi-a dat prin gînd că un om atît de ager la minte ca Straker n-o să întreprindă delicata incizie a tendonului fără puțin exercițiu prealabil. Și pe cine ar fi putut să facă această practică ? S-a întîmplat ca ochii să-mi cadă asupra oilor, și am pus întrebarea care, oarecum, spre propria mea surprindere, a arătat că presupunerea e îndreptățită.

— Ne-ai lămurit perfect, domnule Holmes.

— Cînd m-am întors la Londra, m-am dus la croitoreasă, care l-a recunoscut imediat pe Straker

ca fiind un excelent client, pe nume Darbyshire, cu o nevastă fascinantă și mondenă, foarte pasionată de rochiile scumpe. Nu am nici o îndoială că această femeie îl făcuse să se înglodeze pînă peste cap în datorii, și deci ea l-a împins la această ticăloșie încheiată atît de tragic.

— Ați explicat totul, cu excepția unui lucru — strigă colonelul. Unde era calul meu ?

— A, calul a rupt-o la fugă și a fost îngrijit de un vecin de-al dumneavoastră. Cred însă că în privința asta trebuie să obținem o amnistie. Dacă nu mă înșel, am ajuns la Clapham Junction și peste cîteva minute vom fi în gara Victoria. Dacă vă face plăcere să fumați o țigară în apartamentul nostru, domnule colonel, voi fi fericit să vă mai furnizez orice alt detaliu care v-ar putea interesa.

O ÎNTÎMPLARE CU ŞASE NAPOLEONI

Adeseori se întîmpla ca domnul Lestrade de la Scotland Yard să treacă seara pe la noi şi vizitele lui erau primite cu multă încîntare de Sherlock Holmes, pentru că-i dădeau posibilitatea să fie la curent cu ce se petrece la cartierul general al poliţiei. În schimbul veştilor pe care le aducea Lestrade, Holmes era gata întotdeauna să dea atenţie amănuntelor vreunui caz cu care se ocupa detectivul şi adeseori, poate chiar fără vreo intervenţie activă, să-i ofere cîte o sugestie sau o indicaţie izvorîtă din vastele sale cunoştinţe şi din îndelungata sa experienţă. În seara despre care vreau să vă vorbesc, Lestrade nu discutase decît despre vreme şi despre ziare. Apoi rămăsese tăcut şi îşi fuma gînditor trabucul. Holmes îl privi ţintă.

— Ai pe cap vreo afacere mai deosebită? întrebă el.

— Nu, domnule Holmes, nimic deosebit.

— Atunci povesteşte-mi şi mie despre ce e vorba.

Lestrade rîse.

— Mde, domnule Holmes, într-adevăr, n-are rost să neg că sînt preocupat deceva, dar, pe de altă parte, e o poveste atît de absurdă, încît am stat la îndoială dacă să vă plictisesc cu ea. Dar cu toate că-i un lucru extrem de mărunt, e totuşi deosebit de straniu şi ştiu că dumneavoastră aveţi un gust deosebit pen-

tru tot ceea ce-i ieșit din comun. După părerea mea, lucrul e mai degrabă de competența doctorului Watson decît de a noastră.

— E vorba de o boală ? am întrebat eu.

— Mai degrabă de nebunie, și încă o nebunie foarte stranie. Dumneavoastră ați putea oare să concepeți ca o persoană din vremurile noastre să-l urască atît de mult pe Napoleon I, încît să fie-n stare să-i sfărîme orice imagine pe care o întîlnește ?

Holmes se lăsă pe speteaza scaunului.

— Asta nu mă privește — zise el.

— Tocmai asta am zis și eu. Pe de altă parte, însă, dacă omul pătrunde în diverse case prin efracție, pentru a distruge asemenea imagini, deși nu-i aparțin, asta înseamnă că e totuși o chestiune de competența doctorului, nu de cea a polițistului.

Holmes se ridică iarăși în capul oaselor.

— Efracție ? Devine interesant. Ia să aud și eu amănunte !

Lestrade își scoase agenda și-și împrospătă memoria din paginile ei.

— Prima spargere a fost semnalată acum patru zile — începu el. S-a produs la magazinul de obiecte de artă al lui Morse Hudson, de pe Kennington Road. Vînzătorul intrase o clipă în cămăruța din dosul prăvăliei, cînd, deodată, auzi o izbitură și, repezindu-se înăuntru, găsi un bust de ghips, reprezentîndu-l pe Napoleon, și așezat împreună cu alte opere de artă pe tejghea, sfărîmat în bucăți. Ieși repede în stradă, dar cu toate că mai mulți trecători i-au declarat că au observat un bărbat fugind din prăvălie, n-a putut să-i dea de urmă, și nici să găsească vreun mijloc de a-l identifica pe răufăcător. Se părea că e vorba de

o acțiune huliganică fără sens, dintre acelea care se întîmplă din cînd în cînd. Cazul a fost raportat ca atare gardianului din colțul străzii. Bustul nu valora decît vreo cîțiva șilingi, și toată istoria părea să fie prea copilărească pentru a da naștere la o cercetare mai atentă.

Al doilea caz însă a fost mult mai grav și de altfel mult mai deosebit. S-a produs astă-noapte.

Tot în Kennington Road, la cîteva sute de metri de magazinul lui Morse Hudson, stă un doctor binecunoscut, Barnicot, pe nume, care are o clientelă foarte numeroasă pe malul de sud al Tamisei. Locuința și cabinetul principal le are pe Kennington Road, dar mai ales are și un cabinet-sucursală, cu farmacie, la o depărtare de vreo două mile, pe Lower Brixton Road. Doctorul Barnicot e un admirator entuziast al lui Napoleon și casa lui este plină de cărți, de tablouri și relicve ce țin trează amintirea împăratului Franței. Cu puțină vreme în urmă a cumpărat de la Morse Hudson două copii similare ale celebrului bust al lui Napoleon, făcut de sculptorul francez Devine. Una dintre ele a pus-o în holul casei lui din Kennington Road, iar cealaltă pe cămin, în cabinetul din Lower Brixton. Ei bine, cînd a coborît azi-dimineață, doctorul Barnicot a constatat cu surprindere că peste noapte s-a făcut o spargere în casa lui, din care însă nu i s-a luat decît bustul lui Napoleon, aflat în hol. Cineva l-a scos afară și l-a trîntit cu sălbăticie de zidul grădinii, lîngă care au fost găsite cioburile.

Holmes începu să-și frece mîinile.

— Ei, asta e o chestie cu totul originală — zise el.

— M-am gîndit eu c-o să vă placă. Dar staţi, că n-am terminat. Doctorul Barnicot urma să vină la cel de-al doilea cabinet al lui la ora douăsprezece şi vă puteţi închipui cît de uimit a fost cînd, odată sosit aici, a descoperit că cineva a forţat fereastra peste noapte şi a răspîndit pe toată pardoseala sfărîmăturile celui de-al doilea bust al lui Napoleon, care fusese făcut ţăndări chiar acolo unde se afla. Nici într-un caz, nici în celălalt nu erau alte semne care să ne dea vreo indicaţie cu privire la răufăcătorul sau nebunul care comisese această faptă ticăloasă. Ei, domnule Holmes, acestea sînt faptele.

— Foarte ciudate, ca să nu zic chiar groteşti — zise Holmes. Aş putea să vă întreb dacă cele două busturi sfărîmate în camerele doctorului Barnicot erau replici fidele ale celui distrus în prăvălia lui Morse Hudson?

— Fuseseră făcute cu acelaşi tipar.

— Un asemenea fapt ar trebui să ne prevină împotriva teoriei că omul care le sfărîmă ar fi stăpînit de vreo ură generală împotriva lui Napoleon. Gîndindu-ne cîte sute de statui ale marelui împărat trebuie să existe cu totul la Londra, ar fi exagerat să credem într-o asemenea coincidenţă: ca iconoclastul nostru necunoscut să-şi înceapă din întîmplare acţiunea tocmai cu trei exemplare ale aceluiaşi bust.

— Ei bine, şi eu m-am gîndit ca şi dumneavoastră — zise Lestrade. Pe de altă parte, acest Morse Hudson e principalul furnizor de busturi de felul ăsta în partea respectivă a Londrei şi acestea trei erau singurele pe care le-a avut în prăvălie de ani de zile. Aşa că, deşi după cum spuneţi şi dumnea-

voastră, sînt cîteva sute de statui la Londra, este foarte probabil că acestea trei să fi fost singurele din cartierul respectiv. Prin urmare, un fanatic de prin partea locului ar fi început cu ele. Dumnea-voastră, domnule doctor, ce părere aveţi ?

— Maniile oamenilor sînt diverse şi nu cunosc nici un fel de limită — i-am răspuns eu. Există şi starea medicală pe care psihologii francezi moderni au denumit-o „idee fixă" care poate să fie neînsemnată în aparenţă şi pe de altă parte însoţită de o sănătate perfectă din toate celelalte puncte de vedere. Un om care a citit foarte mult despre Napoleon sau care, cine ştie, a suferit poate vreun neajuns în familie din pricina împăratului, ar fi putut să ajungă la o asemenea „idee fixă" şi sub înrîurirea ei ar putea să fie capabil de orice faptă nebunească.

— Imposibil, dragul meu Watson — zise Holmes clătinînd din cap — pentru că oricît de puternică ar fi o asemenea „idee fixă" ea n-ar putea să-i dea maniacului tău atît de interesant posibilitatea de a descoperi unde se află busturile astea.

— Ei bine, atunci tu ce explicaţie ai ?

— Deocamdată n-am încercat să dau vreo explicaţie. Aş vrea numai să remarc faptul că aceste acţiuni excentrice ale domnului în discuţie nu sînt întîmplătoare şi nu sînt lipsite de oarecare metodă. De exemplu, în holul casei doctorului Barnicot, unde zgomotul ar fi putut să trezească familia, bustul a fost scos afară înainte de a fi sfărîmat, pe cînd la cel de-al doilea cabinet al lui, unde exista în mai mică măsură pericolul de a se da alarma, a fost sfărîmat pe loc. Afacerea pare să fie un fleac, o absurditate dacă vrei, şi totuşi nu îndrăznesc să

afirm că vreun lucru este neînsemnat, deoarece, cînd mă gîndesc, unele dintre cazurile clasice pe care le-am cercetat nu făgăduiau nici ele cine știe ce la început. Poate-ți aduci aminte, Watson, cum povestea aceea îngrozitoare cu familia Abernetty s-a impus atenției mele prin faptul că pătrunjelul se afundase adînc în unt într-o zi foarte caldă. Prin urmare, îmi vine greu să zîmbesc la auzul poveștii dumitale cu cele trei busturi sfărîmate și ți-aș fi foarte recunoscător, Lestrade, dacă vei fi amabil să mă înștiințezi de orice eveniment nou care ar surveni într-un lanț atît de ciudat de întîmplări.

* * *

Evenimentul în legătură cu care rămăsese să fie înștiințat prietenul meu se produse mult mai repede și într-o formă infinit mai tragică decît ar fi putut el să-și închipuie. A doua zi dimineață mă îmbrăcam încă în dormitorul meu, cînd am auzit o ușoară bătaie în ușă și Holmes a intrat în odaie cu o telegramă în mînă. Mi-a citit-o cu glas tare :

„Veniți repede în cartierul Kennington, Pitt Street numărul o sută treizeci și unu. Semnează : Lestrade".

— Dar ce s-o fi întîmplat ? am întrebat eu.

— Habar n-am, cine-ar putea să știe ? Orice se putea întîmpla. Dar bănuiesc că este urmarea poveștii cu statuile. În cazul ăsta, amicul nostru, iconoclastul, a început să opereze și într-un alt cartier al Londrei. Watson, ai o ceașcă cu cafea pe masă ; la scară ne așteaptă o birjă.

Peste o jumătate de oră ne aflam pe Pitt Street, o alee liniștită, ferită oarecum de larma uneia din

arterele cele mai agitate ale vieții londoneze. La numărul o sută treizeci și unu am dat de o locuință tip, una dintre acele construcții plate, onorabile și foarte puțin romantice din acest gen. Oprind trăsura în dreptul casei, am găsit o ceată de curioși strînși în fața gardului. Holmes nu-și putu stăpîni un fluierat :

— Dumnezeule ! Trebuie să fie cel puțin o încercare de asasinat. Altfel n-ai vedea pe un comisionar londonez pierzîndu-și vremea să caște gura. După felul cum se ridică ăla în vîrful picioarelor și întinde gîtul, trebuie să se fi produs un act de violență. Dar ce e asta, Watson ? Primele trepte sînt ude, iar celelalte sînt uscate. În orice caz sînt destule urme de pași ! Oho, uite-l pe Lestrade la geamul de la stradă, curînd o să ne povestească tot ce s-a întîmplat.

Detectivul ne primi cu o față foarte gravă și ne introduse într-o odaie de toate zilele, unde se plimba în sus și în jos un domn mai în vîrstă, extrem de agitat și într-o pijama peste care își pusese un halat de flanelă. Domnul Lestrade ni-l prezentă ca fiind proprietarul casei — domnul Horace Harker, de la Uniunea ziarelor centrale.

— E iarăși vorba de povestea cu busturile lui Napoleon — zise Lestrade. Aseară, domnule Holmes, mi s-a părut că vă interesează problema, așa că m-am gîndit că poate o să vă facă plăcere să veniți la fața locului, acum, cînd cazul a luat o întorsătură mult mai gravă.

— Și anume ?

— S-a ajuns la crimă. Domnule Harker, vreți să fiți amabil să le spuneți acestor domni foarte exact ce s-a întîmplat ?

Domnul în halat se întoarse cu o față cît se poate de tristă spre noi :

— E un lucru extraordinar — zise el — dar toată viața am cules vești de la alții și pentru alții, iar acum, cînd mi-a ieșit în cale un adevărat material de presă, sînt așa de zăpăcit și de necăjit, încît nu mă văd în stare să leg două vorbe. Dac-aș fi venit aici ca ziarist, mi-aș fi luat singur un interviu și aș fi putut să am două coloane pline în toate ziarele de seară. Dar așa nu fac decît să dau altora pe gratis materialul meu, povestind și relatînd propria mea întîmplare la tot felul de oameni, fără ca eu personal s-o pot folosi. În orice caz, de numele dumneavoastră am auzit, domnule Sherlock Holmes, și dacă o să puteți explica această poveste stranie, am să fiu răsplătit pentru osteneala pe care mi-o dau relatînd-o.

Holmes luă loc pe un scaun și ascultă cu atenție.

— Se pare că totul se învîrte în jurul acelui bust al lui Napoleon, pe care l-am cumpărat acum patru luni, pentru a-l instala chiar în camera asta. L-am luat destul de ieftin de la prăvălia Frații Harding, care se află cu două case mai încolo de stația High Street. Ca ziarist, lucrez foarte mult noaptea și adesea scriu pînă în zori. Așa s-a întîmplat și aseară. Stăteam în vizuina mea, care se află la mansardă, și pe la ora trei dimineața am fost aproape convins că aud un zgomot la parter. Am ciulit urechile, dar zgomotul nu s-a repetat, și am tras concluzia că vine de undeva de afară. Apoi, deodată, peste vreo cinci minute, s-a auzit un țipăt înfiorător, cel mai cumplit țipăt pe care l-am auzit în viața mea, domnule Holmes. Cred că n-oșă-l uit pînă la moarte. Vreo cîteva

minute am rămas încremenit de groază, apoi am pus mîna pe vătrai și am coborît scările. Cînd am intrat în camera asta, am găsit fereastra larg deschisă și am observat imediat că a dispărut bustul de pe poliţa căminului. Nici în ruptul capului nu pot să înţeleg ce l-a putut face pe un spărgător să-mi fure acest obiect, pentru că era doar o copie în ghips, lipsită de orice valoare.

Puteţi vedea și dumneavoastră că oricine ar fi ieșit pe fereastra aceea deschisă putea să ajungă dintr-un pas niţel mai lung în pragul ușii din faţă. Evident, asta a făcut și spărgătorul, așa că eu m-am dus și am deschis ușa. Pășind prin întuneric, era cît pe-aci să cad, împiedicîndu-mă de un cadavru, care zăcea acolo. M-am întors în goană, ca să iau o lumînare, și am dat peste un biet om care avea o tăietură cît toate zilele la beregată, și zăcea într-o baltă de sînge. Era întors pe spate, cu genunchii la bărbie și cu gura căscată înfiorător. Abia am avut timp să fac uz de fluierul pe care îl folosesc cînd vreau să chem poliţia, și apoi pesemne că am leșinat, pentru că nu mai știu nimic din ce s-a întîmplat pe urmă. Cînd m-am trezit, eram în hol, și am văzut un gardian aplecat asupra mea.

— Cine era victima ? întrebă Holmes.

— N-avem nici un indiciu asupra identităţii — zise Lestrade. O să-i vedeţi corpul la morgă, dar deocamdată nu am descoperit nimic în privinţa lui. E un bărbat înalt, bronzat, foarte puternic, de cel mult treizeci de ani. E foarte prost îmbrăcat și totuși nu pare să fi fost lucrător. În balta de sînge de lîngă el s-a găsit un briceag cu plăsele de os. Dacă e arma cu care a fost comis asasinatul sau dacă aparţinea

de fapt mortului, asta nu prea știm. Hainele lui nu aveau nici o etichetă cu vreun nume, iar în buzunare nu i-am găsit nimic, decît un măr, niște sfoară, un plan ieftin al Londrei și o fotografie. Uitați-o!

Se vedea bine că fotografia e un instantaneu, luat cu un aparat mic. Reprezenta un bărbat ager, cu trăsături ascuțite, cu o mutră de maimuță, date fiind sprîncenele foarte groase și maxilarul foarte pronunțat, cam ca botul unui babuin.

— Dar cu bustul ce s-a întîmplat? întrebă Holmes, după ce cercetă cu atenție fotografia.

— Am primit veşti în privința lui chiar înainte de sosirea dumneavoastră. A fost descoperit în grădina din fața unei case părăsite din Campden House Road. Era făcut țăndări. Mă duc acum să-l văd. Vreți să veniți cu mine?

— Cu plăcere. Dar aș dori mai intîi să arunc o privire prin locurile astea. Holmes cercetă covorul și fereastra. Bărbatul ăsta trebuie să fi avut ori picioare foarte lungi, ori o agilitate deosebită — zise Holmes. Dat fiind terenul de dedesubt, pe care nu-i nici un sprijin, nu e chiar așa de ușor să ajungi la pervazul ferestrei și s-o deschizi. În schimb, înapoierea a fost un lucru relativ simplu. Veniți cu noi să vedeți resturile bustului dumneavoastră, domnule Harker?

Ziaristul, neconsolat, se așezase la masa de scris.

— Trebuie să încerc să scriu ceva în legătură cu povestea asta, deși nu mă îndoiesc — zise el — că primele ediții ale ziarelor de după-amiază sînt sub tipar, fiind de pe acum pline de toate amănuntele cazului. Ghinionul meu obișnuit! Vă aduceți aminte cînd s-a prăbușit tribuna aceea de la Doncaster? Ei

bine, eu eram singurul ziarist prezent și totuși ziarul meu a fost singurul care nu a putut relata întîmplarea, pentru că eram prea tulburat ca să pot scrie ceva. Iar acum am să ajung prea tîrziu cu relatarea unei crime care s-a produs în pragul propriei mele case.

Părăsind încăperea, i-am auzit peniţa scîrţîind febril pe hîrtie.

Locul unde se descoperiseră sfărîmăturile bustului era la cîteva sute de metri de acolo. Pentru prima dată dădurăm cu ochii de această reprezentare a mareluiîmpărat, care părea să stîrnească o furie nebună și distrugătoare în mintea necunoscutului. Bustul zăcea în cioburi pe iarbă. Holmes luă în mînă vreo cîteva din ele și le cercetă cu atenţie. Expresia lui concentrată și siguranţa comportării mă făcură să-mi dau seama că, în sfîrșit, dăduse peste fir.

— Ei ? întrebă Lestrade.

Holmes dădu din umeri.

— Mai avemîncăde bătut ocalebună — zise el — și totuși, și totuși avem cîteva elemente foarte grăitoare, pe baza cărora putem lucra. În ochii straniului criminal posesia acestui bust de duzină făcea mai mult decît viaţa unui om. Asta e un element. Apoi mai există și elementul tare ciudat că el nu l-a sfărîmat în casă sau în preajma casei, în cazul cînd spargerea bustului era singurul lui scop.

— Probabil că a fost tulburat și pus în dificultate de întîlnirea cu acel indivíd. Nici nu știa ce face.

— Mde, și asta e posibil. Dar aș vrea, în orice caz, să vă atrag atenţia foarte serios asupra aşezării grădinii acesteia în care a fost distrus bustul.

Lestrade se uită în jurul lui.

— Casa era pustie, și el știa că în grădină n-o să-l tulbure nimeni.

— Da, dar mai există și o altă casă pustie în susul străzii, pe lîngă care a trecut, probabil, venind încoace. De ce n-a spart bustul acolo de vreme ce este evident că fiecare metru pe care îl parcurgea cu bustul în mînă sporea riscul de a se întîlni cu cineva ?

— Nu știu ce să răspund — zise Lestrade.

Holmes arătă cu degetul către felinarul de deasupra capetelor noastre.

— Aici putea să vadă ce face, pe cînd dincolo nu, iată motivul.

— Doamne ! Asta-i adevărat — zise detectivul. Dacă stau să mă gîndesc, bustul de la doctorul Barnicot a fost spart foarte aproape de lampa lui roșie. Ei, domnule Holmes, și ce facem cu acest element ?

— Să-l ținem minte, să-l înregistrăm. S-ar putea să descoperim mai tîrziu vreun amănunt care să aibă legătură cu aceasta. Ce măsuri îți propui să iei, domnule Lestrade ?

— După părerea mea, calea cea mai practică de abordare a problemei este să identificăm mortul. Nu cred că-i un lucru prea dificil. După ce am descoperit cine este și prin care cercuri se învîrtea, înseamnă că avem un punct destul de bun de pornire, pentru a afla ce căuta astă-noapte în Pitt Street și cine l-a întîlnit și l-a ucis în pragul casei domnului Horace Harker. Nu sînteți de aceeași părere ?

— Fără îndoială : și totuși nu este tocmai calea pe care m-am gîndit eu s-o adoptăm în acest caz.

— Dar dumneavoastră ce-ați vrea să faceți ?

— O, te rog să nu te lași cîtuși de puțin influențat de mine ! Eu propun ca dumneata să urmezi

calea pe care ţi-ai ales-o, iar eu pe-a mea. După aceea, putem să ne comparăm notele şi fiecare va putea să-i furnizeze celuilalt date suplimentare.

— S-a făcut — zise Lestrade.

— Dacă te întorci în Pitt Street, s-ar putea să-l întîlneşti pe domnul Horace Harker. Te rog să-i spui din partea mea că am ajuns la o concluzie, şi anume că fără doar şi poate în casa dumisale a pătruns astă-noapte un criminal dement şi extrem de primejdios, care are o manie împotriva lui Napoleon. Cred că acest lucru ar putea să-i slujească la redactarea articolului pe care l-a început.

Lestrade se holbă la Holmes :

— Dumneavoastră credeţi cu adevărat acest lucru ?

Holmes zîmbi :

— Ce ţi se pare ciudat ? Poate-l cred, poate nu-l cred. Dar în orice caz, socot că acest lucru o să-l intereseze pe domnul Horace Harker, după cum o să-i intereseze pe abonaţii Uniunii ziarelor centrale.

Ei, şi acum, Watson, bănuiesc că o să ne dăm curînd seama că ne aşteaptă o zi lungă şi tare complicată. Avem multe de făcut. Domnule Lestrade, mi-ar părea bine dacă ai putea trece pe la noi în Barker Street, astă-seară, în jurul orei şase. Pînă atunci, aş vrea să păstrez această fotografie descoperită în buzunarul mortului. Se prea poate să avem nevoie de tovărăşia şi ajutorul dumitale într-o mică expediţie pe care o vom avea de întreprins astă-noapte, dacă cumva lanţul raţionamentelor mele se dovedeşte a fi corect. Pînă atunci, la revedere şi mult noroc !

Am mers împreună cu Sherlock Holmes pînă la stația High Street. S-a oprit la prăvălia Fraților Harding — locul de unde fusese cumpărat bustul. Un tînăr vînzător ne-a informat că domnul Harding revine abia după-amiază și că el personal lucrează de tare puțină vreme în magazin, și deci nu ne poate furniza prea multe informații. Holmes își manifestă pe dată dezamăgirea și necazul :

— Ei, da, Watson, ce să faci, nici nu ne putem aștepta să ne meargă toate ca pe roate — zise el în cele din urmă. Trebuie să mai facem un drum, din moment ce domnul Harding nu se va afla aici decît după-amiază. După cum ai și presupus, fără îndoială, mă străduiesc să urmăresc aceste busturi pînă la sursa lor, pentru a descoperi dacă nu există vreun element mai special care să justifice soarta lor cu totul ieșită din comun. Să ne îndreptăm spre prăvălia domnului Morse Hudson, de pe Kennington Road și să vedem dacă nu poate arunca el puțină lumină asupra acestei probleme.

Un drum de aproape un ceas cu birja ne aduse la prăvălia negustorului de obiecte de artă. Era un omuleț grăsuț, roșu la față și teribil de țîfnos.

— Da, domnule. Da, chiar pe tejgheaua mea — zise el. Nu știu de ce dracu mai plătim impozite și tot felul de taxe, dacă orice mizerabil poate să intre și să ne strice marfa. Da, domnule, eu i-am vîndut doctorului Baricot cele două statui. O rușine, domnule ! Un complot nihilist, după părerea mea. Cine altul decît un anarhist ar putea să înceapă să sfărîme statui ? De la cine am luat statuile ? Dar nu văd ce legătură ar putea să aibă una cu alta ? Mă rog, dacă țineți neapărat să aflați, le am de la firma

Gelder & Co. de pe Church Street, suburbia Stepney. E o firmă cu o reputație bine stabilită în branșa noastră, și cunoscută de peste douăzeci de ani. Cîte busturi am avut ? Trei, două și cu unul fac trei : cele două ale doctorului Barnicot și cel sfărîmat ziua în amiaza mare pe tejgheaua mea. Dacă cunosc fotografia asta ? Nu, n-o cunosc. A, ba da ! Ha ! Dar ăsta-i Beppo ! Era un fel de ziler italian, care făcea diverse treburi prin prăvălie. Se pricepea la tot felul de lucruri, printre altele știa niței să sculpteze și să aurească ramele. Individul m-a părăsit săptămîna trecută, și de atunci n-am mai auzit de el. Nu, nu știu nici de unde venea și nici unde s-a dus. N-am avut nici o plîngere împotriva lui cît a lucrat la mine. A plecat cu două zile înaintea sfărîmării bustului

— Ei, cam asta-i tot ce puteam să aflăm de la Morse Hudson — zise Holmes, la ieșirea noastră din prăvălie. Îl avem pe acest Beppo ca factor comun, atît în cartierul Kennington, cît și în cartierul Kensington și ăsta e un amănunt care merită osteneala unei călătorii de zece mile. Și acum, Watson, hai să mergem la firma Gelder & Co, din suburbia Stepney, sursa și originea acestor busturi. Tare m-ar mira să nu putem obține ceva lămuriri folositoare de acolo !

Trecurăm într-o succesiune rapidă pe la marginea cartierului eleganței, prin cartierul hotelurilor, prin cartierul teatrelor, prin cartierul literar, prin cartierul comercial și, în fine, prin cartierul docurilor, pînă ce ajunserăm la suburbia riverană în care casele de raport sînt înțesate de o sută de mii de suflete. Aci, pe o stradă mai lată, pe vremuri locuința unor

negustori bogați din City, am descoperit atelierul de sculptură pe care-l căutam. În față avea o curte mare, plină de monumente cioplite. Înăuntru era o sală vastă, în care vreo cincizeci de muncitori sculptau sau modelau diferite lucrări. Directorul, un neamț blond și înalt, ne primi cu multă politețe și răspunse limpede la toate întrebările lui Sherlock Holmes. O privire aruncată în registru indică faptul că se făcuseră sute de copii ale unui bust al lui Napoleon, sculptat în marmură de Devine, dar că cele trei exemplare trimise lui Morse Hudson, cu aproximativ un an în urmă, făceau parte dintr-un lot de șase bucăți, celelalte trei fiind expediate fraților Harding din cartierul Kensington. Nu exista nici un motiv să se creadă că cele șase busturi ar fi diferit în vreun fel de celelalte tipare. Directorul nu avea posibilitatea să sugereze nici un mobil pentru care vreun om ar fi dorit să le distrugă, ba chiar această idee îi stîrni rîsul. Prețul de vînzare cu ridicata era de șase șilingi, dar cu amănuntul se puteau vinde cu circa doisprezece șilingi bucata, sau poate chiar mai mult. Statuile se făceau cu ajutorul a două tipare, unul pentru fiecare jumătate a feței, și apoi aceste două profile de ghips erau îmbinate, pentru a completa bustul. Operația o făceau de obicei niște muncitori italieni din atelierul pe care îl văzusem. La terminarea lor, busturile se puneau la uscat pe o masă din coridor, iar apoi erau trimise la magazie. Asta era tot ce se putea spune.

Dar cînd i-am arătat fotografia, directorul a avut o reacție cu totul deosebită. Se făcu roșu ca racul de furie și deasupra ochilor lui albaștri, de teuton, sprîncenele se încruntară.

— Ah, ticălosul ! strigă el. Da, sigur, îl cunosc chiar prea bine ! Firma mea a fost întotdeauna o întreprindere onorabilă și singura dată cînd ni s-a întîmplat să intre poliția aici a fost tocmai din pricina acestui individ. E mai bine de un an de atunci. S-a bătut cu un alt italian pe stradă, l-a înjunghiat și după aceea a venit la atelier, avînd poliția pe urmele lui, și a fost arestat chiar aici. Se numea Beppo, celălalt nume nu l-am știut niciodată. Asta să-mi fie învățătură ca să nu mai angajez un om cu asemenea mutră. Pe de altă parte însă, era un muncitor bun, chiar unul dintre cei mai buni pe care i-am avut.

— Cu ce pedeapsă s-a ales ?

— Omul pe care l-a înjunghiat n-a murit, așa că Beppo a scăpat numai cu un an de închisoare. Nu mă îndoiesc că între timp a ieșit ; dar n-a îndrăznit să-și arate mutra pe aici. Avem însă în slujba noastră pe un văr de-al lui și bănuiesc că el ar putea să ne spună unde se află Beppo.

— Nu, nu ! strigă Holmes. Să nu-i suflați o vorbă vărului acestuia ! Nici o vorbă, vă implor ! Chestiunea este deosebit de serioasă și pe măsură ce mergem mai departe, pare să crească în importanță. Cînd v-ați uitat în registrul dumneavoastră, la vînzarea acestor busturi, am observat că data era 3 iunie anul trecut. Ați putea să-mi spuneți data arestării lui Beppo?

— Aș putea să vă spun aproximativ, după statele de plată — răspunse directorul. Da — continuă el, după ce răsfoi registrul — ultima dată a primit salariul de la noi la 20 mai.

— Vă mulțumesc — zise Holmes. Cred că nu mai e nevoie să vă reținem atenția și răbdarea.

Cu o ultimă rugăminte de a nu pomeni nimic despre scopul cercetării noastre, ne întoarserăm din nou în partea de vest a orașului.

Se făcuse destul de tîrziu pînă am ajuns să ne luăm în grabă dejunul la un restaurant. Afișul unui ziar de după-amiază anunța „O faptă nemaipomenită în Kensington. Asasinatul comis de un nebun". Iar conținutul ziarului arăta că domnul Horace Harker izbutise în cele din urmă să-și publice relatarea.

Întreaga întîmplare era povestită cu multe înfloriturí și într-un chip cu totul senzațional, pe două coloane. Holmes sprijini ziarul de serviciul de salată și-l citi, în timp ce mînca. De vreo două ori rîse satisfăcut.

— E-n regulă, Watson — zise el — ia ascultă niței : „Ceea ce ne mulțumește este faptul că, după cîte știm, nu există nici cea mai mică divergență de păreri în acest caz, întrucît domnul Lestrade, unul dintre reprezentanții cei mai rutinați ai autorităților, și domnul Sherlock Holmes, binecunoscutul expert consultat de poliție, au ajuns amîndoi la concluzia că seria aceasta de incidente grotești, care s-au sfîrșit într-un mod atît de tragic, este cauzată de nebunie și nu de intenții criminale. Nici o altă pricină, afară doar de alienația mintală, n-ar putea să explice aceste acțiuni". Ascultă-mă pe mine, Watson, presa este o instituție cît se poate de prețioasă, cu condiția să știi cum să te slujești de ea. Și acum, dacă ai terminat de mîncat, o să ne întoarcem repede în Kensington, să vedem ce poate să ne spună în această chestiune directorul magazinului Frații Harding.

Întemeietorul acestui mare magazin se dovedi a fi un om activ și repezit, mic de statură, foarte elegant. Avea mișcări iuți, judecata limpede și vorba promptă.

— Da, domnule, am și citit relatarea din ziarele de după-masă. Domnul Horace Harker este clientul nostru. Acum cîteva luni i-am furnizat bustul. Comandasem trei busturi de acest gen de la firma Gelder & Co. din Stepney. S-au vîndut toate între timp. Cui ? A, cred că dacă vom consulta registrul nostru de vînzare, vom putea foarte ușor să vă spunem. Da, avem aici înregistrările. Unul a fost vîndut domnului Harker, după cum vedeți, și unul domnului Josiah Brown, care locuiește în vila Laburnum, suburbia Chiswick ; iar ultimul, domnului Sandford de pe Lower Grove Road, orașul Reading. Nu, n-am văzut niciodată persoana aceasta a cărei fotografie mi-o arătați. E o față pe care ar fi greu s-o uiți dacă o cunoști vreodată, nu sînteți de aceeași părere ? Pentru că rareori mi s-a întîmplat să văd un om mai urît ca ăsta. Dacă este vreun italian printre angajații noștri ? Da, domnule, avem cîțiva italieni printre muncitorii și îngrijitorii noștri. Cred că n-ar fi nici o dificultate pentru ei să-și bage nasul în registrul de vînzări, dacă au chef s-o facă. N-am nici un motiv deosebit pentru a ține sub supraveghere acest registru. Mda, da, într-adevăr, e o poveste foarte ciudată, și sper că o să mă informați și pe mine dacă cercetările dumneavoastră duc la vreun rezultat.

Holmes luase cîteva note în timpul relatărilor domnului Harding și am văzut că-i foarte mulțumit de întorsătura pe care o luau lucrurile. De făcut

însă nu făcu nici o observație. Îmi spuse doar că dacă nu ne grăbim, o să întîrziem la întîlnirea cu Lestrade. Și într-adevăr, cînd am ajuns în Baker Street, detectivul se și afla acolo și l-am găsit plimbîndu-se în sus și în jos, pradă nerăbdării. Aerul său plin de importanță arăta că truda lui din ziua respectivă nu fusese zadarnică.

— Ei ? întrebă el. Ați avut noroc sau ghinion, domnule Holmes ?

— Am avut o zi foarte grea, dar n-a fost cîtuși de puțin o zi irosită — explică prietenul meu. Am luat contact și cu negustorii de busturi, și cu producătorul lor. Acum pot să urmăresc calea fiecărei statui de la început pînă la sfîrșit.

— Busturile ! strigă Lestrade. Ei da, domnule Sherlock Holmes, dumneavoastră aveți metode proprii și nu este cazul să le critic eu în vreun fel, dar pe de altă parte cred că eu personal am avut astăzi mai mult succes decît dumneavoastră ; am identificat cadavrul.

— Ce vorbești ?

— Și am găsit o cauză a crimei.

— Splendid !

— Avem un inspector care s-a specializat în problemele cartierului italienesc și ale cartierului străinilor, Saffron Hill. Ei bine, mortul avea la gît un medalion catolic și acest indiciu, împreună cu culoarea pielei, m-a făcut să mă gîndesc că este meridional. Inspectorul Hill l-a recunoscut de cum l-a văzut. Se numește Pietro Venucci, originar din Neapole, și a fost unul dintre cei mai vestiți cuțitari ai Londrei. Avea legături cu Mafia. Acum vedeți că afacerea începe să se limpezească. Celălalt individ

este probabil și el italian și face și el parte din Mafia. Într-un fel sau altul, a încălcat regulile organizației. Pietro a fost trimis pe urmele lui și probabil fotografia pe care am găsit-o în buzunarul lui reprezenta chiar pe omul căutat, pentru ca nu cumva să se întîmple să înjunghie pe altul. Pietro l-a urmărit pe individ, l-a văzut intrînd într-o casă, l-a așteptat afară și în încăierarea care a urmat a primit o rană mortală. Cum vi se pare ipoteza mea, domnule Holmes ?

Holmes bătu din palme aprobator.

— Excelentă, domnule Lestrade, excelentă ! Dar n-am prea înțeles cum ai explicat dumneata distrugerea busturilor ?

— Busturile ! Dumneavoastră nu vă mai puteți gîndi la altceva decît la busturi ! Dar, la urma urmei, ăsta-i un fleac ; e vorba de un furtișag mărunt, pentru care se dau cel mult șase luni de închisoare. Noi, de fapt, cercetăm un caz de omor, și vă spun că încet-încet strîng toate firele acestui caz în mîinilemele.

— Și stadiul următor ?

— Este foarte simplu. O să mă duc cu inspectorul Hill în cartierul italian, o să găsesc omul a cărui fotografie o avem și o să-l arestez sub învinuire de omor. Nu vreți să veniți cu noi ?

— Mă tem că nu. Bănuiesc că ne putem atinge scopul pe o cale mai simplă, dar n-aș putea să spun cu siguranță, pentru că totul depinde, mă rog, totul depinde de un factor care nu e cîtuși de puțin în puterile noastre să-l rezolvăm. În orice caz, am mari speranțe, chiar aș putea să spun că pariez doi

contra unu că dacă ai vrea să vii cu noi astă-seară, o să te pot ajuta să pui mîna pe acest individ.

— În cartierul italian ?

— Nu ; bănuiesc că este o adresă la care avem mai multe şanse să-l găsim, în suburbia Chiswick. Dacă vrei să vii cu mine în Chiswick astă-seară, Lestrade, îţi promit că mîine o să merg cu dumneata în cartierul italian şi întîrzierea n-o să dăuneze nimănui. Şi acum, cred că vreo cîteva ceasuri de somn nu ne-ar strica la nici unul, dat fiind că nu intenţionez să plec mai devreme de ora unsprezece şi e puţin probabil să apucăm să ne întoarcem înainte de revărsatul zorilor. Te rog să iei cina cu noi, domnule Lestrade, şi pe urmă te vei putea odihni pe canapea pînă se face ora plecării. Între timp, Watson, ţi-aş fi recunoscător dacă ai avea amabilitatea să chemi un comisionar, căci am de trimis o scrisoare şi e foarte important să plece fără întîrziere.

Holmes petrecu seara scotocind nişte colecţii de ziare vechi cu care înţesase una din camerele noastre de debara. Cînd veni jos într-un tîrziu, în ochii lui licărea o expresie triumfătoare, dar nu ne spuse nici unuia nimic cu privire la rezultatul investigaţiilor făcute. În ceea ce mă priveşte, urmărisem pas cu pas metodele prin care străbătuse calea şerpuitoare a acestui caz extrem de complicat, şi cu toate că încă nu-mi putusem da seama de ţelul pe care îl aveam de atins, am înţeles limpede că Holmes se aştepta ca acest răufăcător ciudat să încerce să pună mîna pe celelalte două busturi care mai rămăseseră, dintre care, după cîte îmi aminteam, unul era la Chiswick. Nu încăpea îndoială că scopul călătoriei noastre era să-l prindem asupra faptului şi nu pu-

team decît să admir viclenia cu care prietenul meu strecurase în ziarul de după-amiază o indicație greșită, un adevărat fitil, pentru a da individului în chestiune impresia că poate să-și urmeze planul fără nici un risc. Nu m-a surprins de loc faptul că Holmes m-a sfătuit să-mi iau și pistolul. El personal și-a luat arma favorită — cravașa cu măciulie de metal.

La ora unsprezece a tras la scară o trăsură și cu ea ne-am dus pînă într-un loc, de partea cealaltă a podului Hammersmith. Holmes a poruncit birjarului să ne aștepte acolo. Mergînd cîteva minute pe jos, am ajuns la un drum izolat, străjuit de niște căsuțe cochete, fiecare înconjurată de un teren mărișor. La lumina unui felinar am deslușit pe stîlpul porții unei case o tăbliță : „Vila Laburnum".

Fără doar și poate, locatarii se retrăseseră la culcare, deoarece casa era cufundată în întuneric, cu excepția oberlihtului semicircular de deasupra ușii de la intrare, care arunca o pată slabă de lumină pe poteca din grădină. Gardul de lemn, care separa curtea de stradă, arunca o umbră deasă pe partea dinăuntru și acolo ne-am ales noi ascunzătoarea.

— Mă tem că va trebui să așteptăm multă vreme — spuse Holmes în șoaptă. Să mulțumim cerului că nu plouă. Nu cred că ne putem permite luxul de a fuma ca să treacă timpul mai repede. În orice caz, însă, avem două șanse contra una de a descoperi ceva care să ne răsplătească pentru deranj.

Veghea noastră n-a fost însă chiar așa de îndelungată cum ne făcuse Sherlock Holmes să ne temem și s-a sfîrșit într-un mod ciudat și neașteptat. Fără să fim preveniți măcar de cel mai mic sunet, portița

de la grădină s-a deschis deodată, și o siluetă suplă și întunecată, iute și agilă ca o maimuță, s-a repezit pe poteca grădinii. Am văzut-o cum se strecoară într-o clipă pe lîngă pata de lumină de la intrare și cum dispare în umbra întunecată a casei. A urmat o pauză lungă, în timpul căreia ne-am ținut răsuflarea și apoi ne-a ajuns la ureche un scîrțîit ușor. Se deschidea o fereastră.

Zgomotul a încetat; după care a urmat un nou răstimp îndelungat de tăcere. Individul se strecura în casă. Am văzut cum licărește o clipă în interiorul odăii o lanternă camuflată. Ceea ce căuta răufăcătorul nu se afla acolo, lucru care a rezultat limpede din faptul că am văzut apoi lanterna licărind îndărătul jaluzelelor unei alte ferestre și mai tîrziu în altă parte.

— Să ne ducem la fereastra deschisă. O să-l prindem cînd coboară — șopti Lestrade.

Dar înainte să fi putut noi face măcar o mișcare, omul ieși din casă. Ajungînd la pata de lumină din grădină, se văzu că poartă ceva alb sub braț. Se uită ca un hoț de jur împrejur, dar tăcerea străzii pustii îi dădu curaj. Întorcîndu-se cu spatele spre noi, își lăsă jos povara și în clipa următoare se auzi un ciocănit ușor, urmat de zgomotul sfărîmării obiectului. Omul era așa de concentrat asupra operației pe care o făcea, încît nu ne auzi traversînd tiptil peluza de iarbă. Cu o zvîcnitură de tigru, Holmes îi sări în spinare, iar peste o clipă Lestrade și cu mine îi țineam bine strînse încheieturile de la mîini, potrivindu-i și cătușele. Întors cu de-a sila spre noi, ne înfruntă cu o față hidoasă, spînă, cu niște trăsături care se zbuciumau furioase și ne aruncă niște pri-

viri ca fulgerele. Era ușor de recunoscut că, într-adevăr, pusesem mîna pe omul din fotografie.

Dar Sherlock Holmes nu-și îndrepta atenția asupra prizonierului nostru. Lăsîndu-se pe vine în pragul ușii, se ocupa cu cercetarea atentă a obiectului pe care-l scosese omul din casă. Era un bust al lui Napoleon, asemănător cu cel pe care îl văzusem în dimineața aceea și era și el sfărîmat în același fel, în bucăți. Holmes cercetă la lumină fiecare ciob, dar nu era nici o diferență între aceste cioburi și cele de mai înainte. Tocmai își încheiase cercetarea, cînd luminile din hol se aprinseră, se descuie ușa și ni se prezentă proprietarul casei, o persoană jovială și rubicondă, îmbrăcată sumar.

— Bănuiesc că dumneavoastră sînteți domnul Josiah Brown ? zise Holmes.

— Da, domnule ; iar dumneavoastră sînteți, fără doar și poate, domnul Sherlock Holmes. Am primit scrisorica pe care mi-ați trimis-o prin comisionar și am făcut întocmai ce mi-ați spus. Am încuiat pe dinăuntru toate ușile, și am așteptat evenimentele. Îmi pare foarte bine să văd că l-ați prins pe ticălos. Sper, domnilor, că veți avea amabilitatea să intrați să luați o gustare.

Lestrade însă era nerăbdător să-și vadă prizonierul pus bine la păstrare, așa că peste cîteva minute am chemat trăsura și ne-am îndreptat toți patru spre Londra. Răufăcătorul n-a scos o vorbă ; ne arunca însă priviri furioase pe sub părul răvășit, care-i cădea în ochi și într-un rînd, cînd i s-a părut că mîna mea e destul de aproape, a dat să mă muște, ca un lup flămînd. Am stat cu toții la poliție destul ca să aflăm că percheziția corporală n-a scos

la iveală nimic, decît vreo cîţiva şilingi şi un cuţit lung, cu teacă ; pe mînerul lui se aflau numeroase urme de sînge de curînd închegat.

— E-n regulă — zise Lestrade, cînd ne luarăm rămas bun. Inspectorul Hill îi cunoaşte pe toţi indivizii ăştia şi o să ne dea, fără doar şi poate, numele lui. O să vedeţi că teoria mea cu privire la Mafia o să se dovedească întemeiată. Trebuie să-mi exprim, desigur, nemărginita recunoştinţă faţă de dumneavoastră, domnule Holmes, pentru modul expeditiv în care l-aţi arestat. Eu nu înţeleg nici acum prea bine totul.

— Mă tem că e ora cam tîrzie pentru explicaţii — zise Holmes. Şi în afară de asta, mai sînt vreo două-trei detalii pe care nu le-am pus încă la punct şi ăsta e un caz dintre acelea în care merită să duci lucrurile pînă la capăt. Dacă vrei să vii iarăşi la noi mîine la ora şase, sper că voi putea să-ţi arăt că nici acum n-ai prins sensul complet al acestui caz, deşi el prezintă unele trăsături care-i conferă un loc cu totul aparte în istoria crimei. Watson, dacă-ţi voi permite vreodată să mai relatezi cîteva din micile mele probleme, prevăd că vei înviora scrierile tale cu povestirea ciudatei întîmplări legate de busturile lui Napoleon.

Cînd ne-am reîntîlnit în seara următoare, Lestrade deţinea numeroase informaţii referitoare la persoana pe care o prinsesem. Se pare că numele individului era Beppo, iar celălalt nume nu-l ştia nimeni. Era o haimana binecunoscută în colonia italiană. Pe

vremuri fusese sculptor, şi încă destul de talentat, şi-şi cîştiga în mod cinstit existenţa, dar a apucat pe căi greşite şi a nimerit de vreo două ori la închisoare, o dată pentru un furtişag mărunt şi o dată (ceea ce noi aflasem mai înainte) pentru înjunghierea unui conaţional de-al lui. Vorbea foarte bine englezeşte. Nu se cunoştea încă motivul care-l îndemna să distrugă busturile, iar el refuza să răspundă la orice întrebări în această privinţă ; dar poliţia descoperise că era foarte posibil ca aceste busturi să fi fost făcute chiar de el, în trucît cu asta se îndeletnicise la întreprinderea Gelder & Co.

Holmes ascultă cu atenţie politicoasă toate aceste informaţii, dintre care multe ne erau familiare ; dar eu, care-l cunoşteam atît de bine, vedeam limpede că gîndurile lui sînt în cu totul altă parte şi puteam să sesizez un amestec de nelinişte şi nerăbdare sub masca pe care o adopta de obicei. În cele din urmă, sări de pe scaun şi în ochii lui apăru o licărire de bucurie. Deslusise ţîrîitul soneriei. Peste o clipă se auziră paşi pe scări şi servitorul pofti înăuntru un domn bătrîior şi roşcovan, cu favoriţi cărunţi. În mîna dreaptă ţinea o sacoşă de modă veche, pe care o aşeză pe masă.

— Domnul Sherlock Holmes se află aici ?

Prietenul meu se înclină zîmbind.

— Bănuiesc că dumneavoastră sînteţi domnul Sanderford din Beading, nu ? zise el.

— Da, domnule. Mă tem că am întîrziat puţin ; dar n-am avut un tren convenabil. Mi-aţi scris o scrisoare în legătură cu un bust care se află în posesia mea

— Exact.

— Am aici scrisoarea dumneavoastră, în care spuneți „Doresc să am un exemplar din bustul lui Napoleon executat de sculptorul Devine și sîntgata să vă plătesc suma de 10 lire pentru acela pe care-l dețineți". E exact ?

— Fără doar și poate.

— Am fost foarte surprins de scrisoarea dumneavoastră, pentru că nu mi-a dat prin minte de unde știți că dețin un asemenea obiect.

— E normal să fi fost surprins, dar explicația este foarte simplă. Domnul Harding de la firma Frații Harding mi-a spus că v-a vîndut ultimul exemplar din acest bust, și tot el mi-a dat și adresa dumneavoastră.

— A, da ? Va să zică așa a fost. Dar v-a spus cumva și cît am plătit pe acest bust ?

— Nu, nu mi-a spus.

— Ei bine, eu sînt un om cinstit, deși n-o duc prea bine cu banii. Bustul m-a costat doar cincisprezece șilingi și cred că ar trebui să vă înștiințez de acest lucru înainte de a primi din partea dumneavoastră cele zece lire promise.

— Vă rog să mă credeți, domnule Sandeford, că aceste scrupule vă fac cinste, dar din moment ce am făgăduit să plătesc acest preț, nu am cîtuși de puțin intenția să dau înapoi.

— Mă rog, e foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule Holmes. Am adus bustul cu mine, așa cum m-ați rugat. Uitați-l !

Domnul Sandeford deschise sacoșa și, în sfîrșit, dădurăm și noi cu ochii de un exemplar întreg din acest bust pe care-l văzusem în repetate rînduri făcut țăndări.

Holmes scoase din buzunar o hîrtie și apoi puse pe masă o bancnotă de zece lire.

— Vă rog, domnule Sandeford, să fiți amabil să semnați în prezența martorilor aci de față această hîrtie. Ea confirmă pur și simplu că-mi transferați toate drepturile pe care le-ați avut vreodată asupra bustului. Știți, pe de o parte, eu sînt de felul meu un om foarte tipicar, iar pe de altă parte, nu se știe niciodată ce întorsături pot să ia ulterior asemenea evenimente. Vă mulțumesc, domnule Sandeford; iată banii dumneavoastră și vă spun cu tot respectul la revedere.

După ce musafirul ne părăsi, mișcările lui Sherlock Holmes avură darul de a ne concentra asupra sa toată atenția. Începu prin a scoate dintr-un sertar o pînză albă, imaculată, pe care o întinse imediat. Apoi puse în mijlocul ei bustul de curînd achiziționat. În sfîrșit, își luă crăvașa cu măciulie de metal, și-i dădu lui Napeleon o lovitură puternică în creștetul capului. Bustul se făcu bucăți și Holmes se aplecă cu febrilitate asupra sfărîmăturilor. În clipa următoare, cu un puternic strigăt de triumf, ridică un ciob în care se afla înfipt un obiect rotund și întunecat, ca o stafidă într-un cozonac.

— Domnilor — strigă el — dați-mi voie să vă fac cunoștință cu celebra perlă neagră a familiei Borgia.

Lestrade și cu mine am rămas o clipă muți, iar apoi dintr-un impuls spontan, am început amîndoi să aplaudăm, ca și cum am fi asistat la deznodămîntul fericit al unei piese, adus cu măiestrie din condei. Obrajii palizi ai lui Holmes se colorară nițel și el se înclină în fața noastră, ca un mare dramaturg ce primește ovațiile publicului. În asemenea momente

el înceta, pentru scurtă vreme, să mai fie o mașină de raționat, și-și trăda setea atît de firească de admirație și aplauze. El, care era de o mîndrie și o modestie cu totul ieșite din comun, care respingea cu dispreț publicitatea ieftină, iată că se simțea totuși profund mișcat de uimirea și lauda spontană a unor prieteni.

— Da, domnilor — zise el — este cea mai celebră perlă care există astăzi pe lume, și am avut norocul, datorită unui lanț bine închegat de raționamente inductive, să-i urmăresc drumul de unde s-a pierdut în dormitorul prințului de Colonna la hotelul Dacre, pînă în interiorul acestui obiect, ultimul dintre cele șase busturi ale lui Napoleon, produse de firma Gelder & Co. din Stepney. Cred că-ți aduci aminte, Lestrade, de senzația produsă de dispariția acestui giuvaer de preț și de eforturile zadarnice ale poliției londoneze de a-l regăsi. Am fost și eu consultat în această chestiune, dar n-am izbutit să arunc nici un pic de lumină asupra acestui caz. Bănuiala a căzut asupra cameristei prințesei, o italiancă, și s-a dovedit că are un frate la Londra, dar noi n-am izbutit să stabilim nici o legătură între ei. Camerista se numea Lucreția Venucci și în mintea mea nu încape îndoială că acest Pietro, care a fost asasinat acum două zile, este fratele ei. Am cercetat datele respective în colecțiile vechi de ziare și am descoperit că dispariția perlei s-a produs cu exact două zile înainte de arestarea lui Beppo, pentru atac criminal, efectuată la întreprinderea Gelder & Co., tocmai în momentul în care se fabricau aceste busturi. Acum bănuiesc că vedeți limpede înlănțuirea evenimentelor, deși, bineînțeles, ele vi se înfățișează într-o ordine in-

versă față de felul cum le-am avut eu în fața ochilor. Beppo avea perla în posesia lui. Poate o furase de la Pietro, poate era asociatul lui Pietro, poate fusese omul de legătură al lui Pietro și al surorii acestuia. Pentru noi n-are nici o importanță care dintre soluții este corectă.

Ceea ce contează este faptul că el deținea această perlă și că în momentul acela, cînd o avea asupra lui, era urmărit de poliție. Atunci se îndreptă spre fabrica în care lucra, știind că nu are la dispoziție decît vreo cîteva minute pentru a ascunde această pradă extrem de valoroasă, care altfel ar fi fost găsită asupra lui la percheziție. Pe coridor se uscau șase busturi de ghips ale lui Napoleon. Unul dintre ele era încă moale. Muncitor foarte abil, Beppo făcu într-o clipă o găurică în ghipsul moale, puse perla înăuntru și din cîteva mișcări acoperi la loc deschizătura. Era o ascunzătoare admirabilă. Nimeni n-ar fi putut s-o descopere. Dar Beppo a fost condamnat la un an de închisoare și, între timp, cele șase busturi ale lui s-au răspîndit în toată Londra. N-avea de unde să știe care din ele conține comoara. Singura cale de a da de urma ei era sfărîmarea busturilor. Simpla lor scuturare nu putea să-i dea nici o indicație, întrucît ghipsul fiind moale în momentul ascunderii, era probabil ca perla să se fi lipit de el, ceea ce, de fapt, s-a și întîmplat. Însă Beppo nu și-a pierdut nădejdea și și-a continuat cercetările cu multă ingeniozitate și perseverență. Cu ajutorul unui văr care lucrează în slujba întreprinderii Gelder, a căpătat lista magazinelor care au cumpărat busturile pentru a le revinde. El a izbutit să intre în slujba lui Morse Hudson și în felul

acesta a dat de urma a trei dintre busturi. Dar perla nu era în nici unul din ele. Apoi, cu ajutorul vreunui salariat italian, a izbutit să descopere unde s-au dus celelalte trei busturi. Primul era la Harker acasă. Acolo însă l-a urmărit și complicele lui, care l-a făcut răspunzător pe Beppo pentru pierderea mărgăritarului, drept care Beppo l-a înjunghiat în cursul încăierării ce a urmat.

— Dacă era complicele lui, atunci de ce-i ținea fotografia în buzunar ? am întrebat eu.

— Ca cei pe care-i întreba despre Beppo să-l poată recunoaște. În felul acesta credea că-i va da mai ușor de urmă. Este evident că ăsta a fost motivul. Ei și, după comiterea crimei, eu mi-am făcut socoteala că Beppo, așa cum era de așteptat, o să-și grăbească ritmul acțiunilor. Era probabil ca el să se teamă să nu fie descoperit de poliție și deci s-a repezit să-și urmeze cercetările ca nu cumva să i-o ia înainte autoritățile. Bineînțeles, nu aveam de unde să știu dacă a găsit sau nu mărgăritarul în bustul care aparținea domnului Harker. Nici măcar nu putusem să trag concluzia certă că e vorba despre această perlă ; pentru mine era însă evident că el caută ceva, întrucît a dus bustul la o mare distanță, trecînd pe lîngă atîtea case, pentru a-l sfărîma în grădina luminată de un felinar. Întrucît bustul lui Harker era o copie care mai avea două surori, șansele erau exact așa cum v-am spus, două contra una ca perla să nu se afle în acel bust. Mai rămîneau două busturi și era evident că el o să-l caute întîi pe acela din suburbiile Londrei. De aceea i-am prevenit pe locatarii casei pentru a evita o nouă tragedie și ne-am dus cu toții acolo. Știți care este rezultatul. Bineînțeles, între timp afla-

sem precis că sînt pe urmele perlei familiei Borgia. Numele victimei ucise lega un eveniment de celălalt. Mai rămînea un singur bust, acela al lui Reading și perla trebuia să fie neapărat în el. Am cumpărat bustul în prezența voastră de la proprietarul lui, și iată-l aici pe masă.

O clipă, în odaie a dăinuit tăcerea.

— Ei bine, domnule Holmes — zise Lestrade — v-am văzut soluționînd multe cazuri, dar nu știu dacă am asistat vreodată la o rezolvare mai eficientă decît aceasta. Noi care lucrăm la Scotland Yard nu sîntem geloși pe dumneavoastră. Nu, domnule, sîntem foarte mîndri de dumneavoastră, și dacă veți trece mîine pe la noi, cred că nu va exista un singur om, începînd cu cel mai bătrîn dintre inspectori și sfîrșind cu cel mai tînăr dintre gardieni, căruia să nu-i facă plăcere să vă strîngă mîna.

— Mulțumesc ! zise Holmes. Mulțumesc ! Și în momentul în care-și întoarse capul, mi se păru mai frămîntat ca oricînd de emoțiile acestea profund omenești. Peste o clipă însă redeveni gînditorul cu mintea rece și practică : Watson, pune te rog perla în seif și scoate documentele referitoare la falsul din afacerea Conk-Singleton. La revedere, domnule Lestrade. Dacă îți mai iese în cale vreo problemă dintr-astea mărunte, te rog să mă crezi că o să-mi facă întotdeauna plăcere să-ți dau vreo sugestie sau o indicație pentru rezolvarea ei, dacă o să pot.

O ÎNTÎMPLARE CU TREI STUDENȚI

Prin anul 1895, un complex de împrejurări, asupra cărora nu vreau să stărui prea mult, a făcut ca domnul Sherlock Holmes și cu mine să petrecem vreo cîteva săptămîni într-unul din marile noastre centre universitare ; tocmai atunci ni s-a întîmplat aventura aceasta măruntă, dar instructivă, pe care sînt pe cale de a v-o povesti. Este evident că toate amănuntele care l-ar ajuta pe cititor să identifice exact colegiul sau delicventul ar fi cu totul nejuste și supărătoare. E normal ca un scandal atît de penibil să fie lăsat să se stingă în tăcere. Dar cu discreția corespunzătoare, incidentul în sine poate fi relatat, întrucît slujește la ilustrarea unora dintre calitățile care alcătuiau faima prietenului meu. În relatarea mea mă voi strădui să evit elementele care ar putea să producă o limitare a evenimentului la vreo localitate anume sau să furnizeze o cheie cu privire la persoanele implicate.

Pe vremea aceea locuiam într-un apartament mobilat în preajma unei biblioteci în care Sherlock Holmes făcea niște cercetări extrem de laborioase, referitoare la vechi documente englezești. Aceste cercetări l-au condus la rezultate atît de surprinzătoare, încît ele ar putea foarte bine să formeze subiectul vreuneia dintre povestirile mele viitoare. Aici s-a întîmplat ca într-o seară să primim vizita unei cunoștințe, domnul Hilton Soames, profesor și meditator la

Colegiul Sf. Luca. Domnul Soames era un bărbat înalt și subțirel, cu o fire foarte nervoasă și ușor iritabilă; îl știam dintotdeauna că e neliniștit de felul lui, dar în ziua aceea părea într-o agitație atît de greu de stăpînit, încît se vedea limpede că i s-a întîmplat ceva cu totul deosebit.

— Domnule Holmes, sper că puteți să-mi acordați cîteva ceasuri din timpul dumneavoastră prețios. La Colegiul Sf. Luca s-a petrecut un lucru foarte neplăcut și realitatea este că dacă n-aș fi avut norocul să fiu la curent cu prezența dumneavoastră în localitate, pur și simplu n-aș fi știut ce să mă fac.

— Sînt tare ocupat în momentul de față și n-aș vrea să fiu deranjat — răspunse prietenul meu. Aș prefera, dacă ați putea, să chemați poliția în ajutor.

— Nu, nu, stimate domn! Este absolut imposibil să procedez în felul acesta. Odată chemate autoritățile, ele nu mai pot fi oprite și e vorba tocmai de un caz în care, pentru păstrarea bunei reputații a colegiului, este absolut esențial să evităm orice scandal. În ceea ce vă privește, discreția și înțelepciunea vă sînt la fel de binecunoscute ca și marea dumneavoastră capacitate, și prin urmare sînteți singura persoană de pe lume care mă poate ajuta. Vă rog foarte mult, domnule Holmes, să faceți tot ce puteți pentru mine.

Prietenul meu era în aceeași proastă dispoziție care-l chinuia de cînd nu se mai afla în atmosfera plăcută a locuinței sale din Londra. Nu se simțea de loc la largul său fără carnetele sale de note, fără chimicalele sale și chiar fără dezordinea familiară a casei din Baker Street. Dădu din umeri, acceptînd fără prea multă amabilitate, în timp ce musafirul

nostru se grăbi să-şi toarne povestea cu o agitaţie vădită şi gesturi cît se poate de neliniştite.

— Trebuie să vă explic, domnule Holmes, că mîine este prima zi a concursului pentru bursa Fortescue. Eu sînt unul dintre examinatori. Materia pe care o predau este elina şi prima lucrare scrisă constă în traducerea la prima vedere a unui pasaj substanţial din limba greacă. Acest pasaj este tipărit pe foaia de examen şi deci ar fi un imens avantaj pentru candidat dacă ar putea să-l pregătească dinainte. Tocmai de aceea ne-am dat osteneala să păstrăm secretul acestei teze.

Astăzi, pe la ora trei, au sosit de la tipografie şpalturile acestei traduceri — o jumătate de capitol din Tucidide. Urma să le recitesc cu multă grijă, întrucît textul trebuie să fie absolut corect. La ora patru şi jumătate încă nu reuşisem să-mi îndeplinesc această sarcină. Din nefericire însă, promisesem să iau ceaiul la un prieten, aşa că am lăsat şpalturile pe birou. Am lipsit ceva mai mult de un ceas.

Dumneavoastră aţi văzut, domnule Holmes, că uşile de la colegiul nostru sînt duble. Înăuntru este una capitonată cu pînză verde, iar în afară o uşă grea de stejar. În momentul cînd mă apropiam de uşa exterioară, am văzut cu uimire o cheie în broască. O clipă, mi-am închipuit că mi-am uitat eu cheile, dar căutîndu-mă în buzunar, le-am găsit acolo. Singura dublură care există, după ştirea mea, e cheia servitorului meu, Bannister, omul care-mi îngrijeşte odaia de mai bine de zece ani şi a cărui cinste este mai presus de orice bănuială. Am aflat că, într-adevăr, cheia e a lui, că el a intrat în camera mea ca să vadă dacă nu doresc să-mi servească cea-

iul și că, fără să-și dea seama, a făcut imprudența de a lăsa cheia în ușă cînd a ieșit. Probabil că a intrat în camera mea, la cîteva minute după ce plecasem eu. Neglijența lui în privința cheii ar fi avut prea puțină importanță altădată, dar împrejurarea de față a avut cele mai neplăcute urmări.

În clipa în care m-am uitat pe masa mea de lucru, mi-am dat seama că mi-a umblat cineva prin hîrtii. Corectura venise sub forma a trei șpalturi lungi. Le lăsasem pe toate laolaltă. Acum am descoperit unul din ele trîntit pe podea, altul pe măsuța de lîngă fereastră, iar al treilea la locul lui.

Holmes reacționă pentru prima dată :

— Pagina întîi pe podea, a doua la fereastră și ultima pagină unde o lăsaseți ? zise el.

— Exact, domnule Holmes ! Mă uimiți ! De unde ați putut să știți asta ?

— Vă rog, continuați-vă relatarea, pentru că este deosebit de interesantă.

— O clipă mi-am închipuit că Bannister a avut îndrăzneala de neiertat de a-mi umbla prin hîrtii. Dar el a negat cu multă hotărîre și sînt convins că mi-a spus adevărul. Altă posibilitate era doar ca cineva să fi observat, trecînt prin fața ușii, că sînt cheile în broască și, știind că sînt plecat, să fi intrat să se uite la hîrtii. Întrucît bursa e foarte substanțială, e la mijloc o sumă destul de mare de bani, o persoană lipsită de scrupule ar fi putut foarte bine să forțeze șansele, pentru a obține un avantaj asupra colegilor săi. Bannister a fost foarte tulburat de această întîmplare. Era cît pe-aci să leșine cînd a văzut că a umblat cineva prin hîrtiile mele. I-am dat un strop de coniac și l-am lăsat prăbușit pe scaun, în timp ce

eu am cercetat camera cu de-amănuntul. Curînd, am descoperit că intrusul a lăsat şi alte urme ale prezenţei sale, în afară de hîrtiile răvăşite. Pe masa de la fereastră erau mai multe aşchii de lemn, de la un creion care fusese ascuţit. Tot acolo am găsit şi un vîrf de creion rupt. Fără doar şi poate, ticălosul a copiat hîrtia în mare grabă, şi-a rupt mina la creion şi a trebuit să-l ascută din nou.

— Perfect! spuse Holmes, care-şi recăpăta buna dispoziţie pe măsură ce se lăsa tot mai profund absorbit de relatarea cazului. Norocul v-a venit în ajutor.

— Asta nu e totul. Masa mea de scris e nouă şi are o acoperitoare foarte frumoasă de piele roşie. Aş fi gata să jur, şi Bannister la fel, că pielea era netedă şi imaculată. Acum am găsit o tăietură, lungă de vreo şapte-opt centimetri, nu o simplă zgîrietură, ci chiar o tăietură adevărată. Şi nu numai asta, dar pe masă am găsit un bulgăre mic dintr-un aluat negru sau lut, plin de nişte fărîme din alt material, probabil rumeguş de lemn. Sînt convins că aceste semne au fost lăsate de omul care mi-a răvăşit hîrtiile. Nu erau urme de paşi, şi nici alte dovezi ale identităţii sale. Nu mai ştiam ce să mă fac, cînd, deodată, m-a luminat gîndul fericit că dumneavoastră vă aflaţi în localitate, şi atunci m-am repezit aici, ca să vă încredinţez acest caz. Vă rog foarte mult să mă ajutaţi, domnule Holmes! Vă daţi seama în ce dilemă mă aflu. Ori găsesc pe vinovat, ori trebuie să amîn examenul pînă ce se pregăteşte o altă temă, şi întrucît acest lucru nu se poate face fără o explicaţie, ar însemna să urmeze un scandal cumplit, care va arunca o umbră nu numai asupra colegiului, ci-şi

asupra întregii universități. În primul rînd, doresc să rezolv chestiunea în liniște și cu discreție.

— Aș fi foarte fericit să mă pot ocupa de această chestiune, și să vă ofer sfaturile de care sînt capabil — zise Holmes ridicîndu-se și punîndu-și pardesiul. Cazul nu e complet lipsit de interes. Spuneți-mi, ați primit vizita cuiva în camera dumneavoastră, după ce vi s-au adus șpalturile ?

— Da, tînărul Daulat Ras, un student indian, care locuiește într-o cameră pe aceeași scară cu mine, a intrat să-mi ceară niște detalii în privința examenului.

— La care se prezintă și el ?

— Da.

— Și hîrtiile erau pe masa dumneavoastră ?

— După cîte cred, în momentul acela erau făcute sul.

— Dar își putea da seama cineva că sînt șpalturi ?

— Eventual.

— Altcineva n-a mai fost în camera dumneavoastră ?

— Nu.

— Știa cineva că veți primi aceste șpalturi acolo ?

— Nimeni, in afară de tipograf.

— Dar omul ăsta, Bannister, știa?

— Aș, de unde, nu știa nimeni !

— Unde-i Bannister acum ?

— Se simțea foarte rău, bietul om ! L-am lăsat prăbușit în fotoliu. Eram foarte grăbit să ajung la dumneavoastră.

— Și ați lăsat ușa deschisă ?

— Mai întîi am încuiat hîrtiile într-un sertar.

— Atunci lucrurile se rezumă astfel, domnule Soames : dacă studentul indian n-a recunoscut sulul respectiv ca fiind corectura textului, omul care a umblat cu spalturile a dat peste ele din întîmplare, neavînd de unde să știe că ele se află acolo.

— Așa mi se pare și mie.

Holmes zîmbi enigmatic.

— De — zise el — hai să mergem pînă acolo. Watson, ăsta nu-i un caz care să te intereseze. Este vorba de o chestiune mintală, nu fizică. Mă rog, dacă vrei neapărat să vii, vino. Domnule Soames, sînt la dispoziția dumneavoastră !

Camera în carelocuia clientul nostruavea o fereastră lungă și joasă, cu gratii care dădeau spre curtea interioară — o curte cu ziduri vechi, pline de licheni — a vechiului colegiu. O ușă în formă de ogivă dădea spre o scară de piatră foarte uzată. La parter se afla camera profesorului. Deasupra locuiau trei studenți, fiecare la cîte un etaj. Cînd am ajuns la fața locului, se lăsa întunericul. Holmes se opri și se uită cu multă atenție la fereastră. Apoi se apropie de geam și, ridicîndu-se în vîrful picioarelor și întinzînd gîtul, se uită în cameră.

— Probabil că a intrat pe ușă. Fereastra nu are nici un fel de deschizătură decît acel ochi — zise învățata noastră călăuză.

— Doamne ! exclamă Holmes și zîmbi foarte ciudat, uitîndu-se la însoțitorul nostru. Dacă nu mai este nimic de aflat aici, cred că cel mai bine e să intrăm înăuntru.

Profesorul descuie ușa exterioară și ne pofti în camera lui. Rămaserăm în prag, în timp ce Holmes cercetă covorul.

— Mă tem că, din păcate, aici nu se vede nici o urmă — zise el. De altfel, ar fi și greu să vedem vreuna într-o zi fără ploaie. Se pare că servitorul dumneavoastră și-a venit în fire. L-ați lăsat șezînd pe un scaun, ziceați ; pe care anume ?

— Acela de lîngă fereastră.

— Aha, lîngă măsuța asta. Acum puteți intra. Cu covorul am terminat. Să luăm la rînd lucrurile, începînd cu măsuța. Bineînțeles, ceea ce s-a întîmplat e cît se poate de limpede. Omul a intrat, a luat hîrtiile, una cîte una, de pe masa din mijloc, le-a adus la măsuța de la fereastră, pentru că de acolo putea să vadă dacă nu cumva veniți dumneavoastră traversînd curtea, și în felul ăsta să se poată refugia la timp.

— De fapt n-a fost chiar așa — zise Soames — pentru că eu am intrat pe poarta laterală.

— Aha, bine ! Mă rog, în orice caz ăsta a fost planul pe care și-l făcuse. Ia să văd și eu cele trei foi de hîrtie ! N-au rămas amprente digitale, nu ? Ei, el a luat mai întîi prima pagină și a copiat-o. Socotind timpul la minimum, cît credeți că i-a cerut această operație ? Cel puțin un sfert de oră, nu ? Apoi a aruncat primul șpalt pe jos și l-a luat pe cel următor. Era tocmai pe la mijlocul lui, cînd întoarcerea dumneavoastră l-a făcut să se retragă în mare grabă, ba chiar aș zice în foarte mare grabă, de vreme ce n-a avut timp să pună la loc hîrtiile care aveau să-i trădeze prezența. Cînd ați intrat prin ușa exterioară, n-ați auzit pași grăbiți pe scară ?

— Nu, cred că nu.

— Mă rog ; el a scris într-o grabă nebună, cu atîta furie, încît a rupt vîrful la creion şi, după cum observaţi, a trebuit să-l ascută din nou. Asta e foarte interesant, Watson. Creionul nu era de tip obişnuit. Era aproximativ de mărime normală, cu mina foarte moale ; vopseaua exterioară era albastră-închis şi numele fabricantului era scris cu litere argintii, iar bucata care a mai rămas din creion e, probabil, doar un ciot de vreo trei-patru centimetri. Să căutăm acest creion, domnule Soames, şi vom găsi omul care vă trebuie. Dacă aş mai adăuga că are un cuţit mare şi nu prea ascuţit, mai aveţi un amănunt în plus.

Domnul Soames era oarecum copleşit de acest şuvoi de informaţii.

— În celelalte chestiuni reuşesc să urmăresc raţionamentul dumneavoastră — zise el — dar sincer să vă spun, amănuntul ăsta cu lungimea...

Holmes îi întinse o aşchie mică de lemn, o cioplitură de la creion, pe care se vedeau literele NN, după care urma un spaţiu nescris.

— Vedeţi ?

— Nu, mă tem că nici acum...

— Watson, totdeauna ţi-am subestimat posibilităţile. Dar se mai ivesc şi alte prilejuri de raţionament. Ce-ar putea să fie acest NN ? Este sfîrşitul unui cuvînt. Toată lumea ştie că marca cea mai obişnuită de creion este Johann Faber. Nu e oare limpede că a rămas din creion cam atît cît e spaţiul de după cuvîntul Johann ?

În continuare, Holmes ţinu măsuţa oblic în dreptul becului electric. Apoi continuă :

— Speram că dacă hîrtia pe care a scris a fost foarte subţire, atunci unele urme ar fi putut să se

imprime pe această suprafață lustruită. Nu văd nimic însă. Nu cred că mai avem ceva de aflat aici. Acum să vedem masa din mijloc. Bănuiesc că bulgărele ăsta mic este substanța aceea neagră, argiloasă, de care vorbești. După cîte îmi dau seama, e un fel de piramidă scobită. După cum ziceați și dumneavoastră, pare să fie plină de firișoare de rumeguș de lemn. Doamne! Dar asta este foarte interesant! Și scrijelitura, o adevărată tăietură, după cîte văd. A început cu o zgîrietură subțire și s-a terminat cu o gaură colțuroasă. Vă sînt extrem de recunoscător, domnule Soames, că mi-ați atras atenția asupra acestui caz. Ușa aceea unde dă?

— În dormitorul meu.

— Ați mai intrat în dormitor de la întîmplarea respectivă?

— Nu, am venit direct la dumneavoastră.

— Aș dori să arunc și eu o privire pe acolo. Vai, ce odaie frumoasă de modă veche! Dacă nu vă supărați, așteptați o clipă, pînă ce apuc eu să cercetez podeaua. Nu, nu văd nimic. Dar cu perdeaua asta ce e? A, dumneavoastră vă atîrnați hainele îndărătul ei. Dacă cineva ar fi silit să se ascundă în această odaie, nu ar putea s-o facă decît în acel loc, întrucît patul e prea puțin înalt, iar garderobul prea puțin adînc. Bănuiesc că nu-i nimeni acolo, nu?

În momentul în care Holmes trăgea perdeaua la o parte, mi-am dat seama, dintr-o oarecare încordare și agerime a gesturilor lui, că era pregătit pentru orice eventualitate. De fapt însă, perdeaua dată la o parte n-a dezvăluit nimic, decît vreo trei-patru costume de haine, atîrnate pe niște cuiere. Holmes s-a

întors în altă parte, și deodată s-a aplecat pînă la podea.

— Hei, ce mai e și asta ? strigă el.

Era o mică piramidă din același material negru, care semăna cu un fel de chit, ca și cealaltă bucată găsită pe masa din birou.

Holmes o luă în palmă și o ridică în sus, ca s-o examineze mai bine la lumina becului.

— S-ar părea că vizitatorul dumneavoastră a lăsat urme și în dormitor, ca și în odaia de lucru, domnule Soames.

— Dar ce-a putut să caute aici ?

— Mie mi se pare destul de limpede. Dumneavoastră v-ați întors prin altă parte decît se aștepta, așa că n-a fost prevenit decît în momentul în care erați chiar la ușă. Ce era să facă ? A strîns toate lucrurile care ar fi putut să-l trădeze și s-a repezit în dormitorul dumneavoastră, ca să se ascundă.

— Dumnezeule ! Domnule Holmes, adică dumneavoastră vreți să spuneți că tot timpul cît vorbeam eu cu Bannister în camera asta, îl aveam pe individ în mîinile noastre, dacă am fi știut ?

— După părerea mea, da.

— Dar nu se poate să nu existe și o altă alternativă, domnule Holmes. Nu știu dacă v-ați uitat la fereastra dormitorului meu.

— Are gratii, un cadru de plumb, trei canaturi separate și o deschizătură destul de mare ca să poată trece un om prin ea.

— Exact ; și dă spre un colț al curții, care e relativ ferit de privirile oamenilor. Individul ar fi putut să intre pe geam, să lase urmele în trecerea lui prin dor-

mitor și, în sfîrșit, găsind ușa deschisă, să fi fugit de acolo.

Holmes clătină nervos din cap.

— Să fim practici — zise el. Din cîte am înțeles, ați spus că sînt trei studenți care circulă pe această scară, și care în mod obișnuit trec prin fața ușii dumneavoastră.

— Da, așa este.

— Și toți trei se prezintă la acest concurs?

— Da.

— Aveți vreun motiv să bănuiți pe vreunul din ei mai mult decît pe ceilalți?

Soames șovăi.

— E o întrebare foarte delicată — zise el. Nimănui nu-i place să arunce bănuiala asupra cuiva, dacă nu există dovezi.

— Stați să auzim întîi bănuielile. Dovezile le voi căuta după aceea.

— Bine, atunci o să vă spun în cîteva cuvinte cam cum se prezintă cei trei bărbați care locuiesc în aceste camere. La primul etaj stă Gilchrist, un băiat foarte studios și un mare sportiv; joacă în echipa de rugbi și în cea de cricket a colegiului, pe care-l mai reprezintă și la alergările de garduri, și la săritura în lungime. E un bărbat bine făcut și foarte vînjos. Taicăsău era celebrul sir Jabez Gilchrist, care și-a pierdut toată averea la curse. Studentul meu a rămas foarte sărac de tînăr, dar e extrem de muncitor și de serios. O să se descurce bine.

La etajul al doilea locuiește Daulat Ras, indianul. E un băiat tăcut, cu un caracter indescifrabil, ca majoritatea indienilor. Lucrează foarte bine și a progresat

mult, deşi greaca e punctul lui slab. Este foarte tenace şi metodic.

La ultimul etaj stă Miles McLaren. E un element strălucit, cînd are chef de lucru, una din minţile cele mai luminate din toată universitatea, dar din nefericire e încăpăţînat, destrăbălat şi lipsit de scrupule. Chiar în anul întîi era cît pe-aci să fie eliminat din universitate, pentru un scandal pornit de la jocul de cărţi. În ultimul semestru n-a învăţat mai nimic, şi probabil că aşteaptă cu spaimă examenul.

— Va să zică, pe el îl bănuiţi ?

— Mi-ar fi greu să merg chiar aşa departe. Dar dintre toţi trei, el pare cel mai în stare de asemenea fapte.

— Tocmai. Acum, domnule Soames, să-l vedem şi pe servitorul dumneavoastră, Bannister.

Era un omuleţ de vreo cincizeci de ani, cu faţa albă, fără barbă sau mustaţă, cu părul cărunt. Suferea încă şi acum de pe urma întîmplării neaşteptate care tulburase rutina vieţii lui. Faţa sa rotundă căpătase un tic nervos şi omul nu-şi putea stăpîni tremurul mîinilor.

— Cercetăm această poveste nefericită, Bannister — zise stăpînul lui.

— Da, domnule !

— După cîte înţeleg — spuse Holmes — ţi-ai lăsat cheia în uşă ?

— Da, domnule !

— Nu e oare extraordinar că ai făcut acest lucru tocmai în ziua în care se aflau în casă aceste hîrtii ?

— A fost o mare nenorocire, domnule, dar mi s-a mai întîmplat şi altă dată să fac această greşeală.

— Cînd ai intrat în cameră ?

— Pe la patru și jumătate. Asta e ora obișnuită de ceai a domnului Soames.

— Și cît timp ai stat?

— Cînd am văzut că dumnealui lipsește, m-am retras de îndată.

— Te-ai uitat la hîrtiile acelea de pe masă?

— Nu, domnule, cîtuși de puțin.

— Dar cum s-a întîmplat că ai lăsat cheia în ușă?

— Aveam în mînă tava cu ceaiul. M-am gîndit că mă pot întoarce să iau cheia după aceea. Și pe urmă am uitat.

— Dar ușa de afară nu are yale?

— Nu, domnule.

— Va să zică a rămas deschisă tot timpul?

— Da, domnule.

— Și, deci, oricine se afla în cameră ar fi putut să iasă?

— Da, domnule.

— Cînd domnul Soames s-a întors și te-a chemat, ai fost foarte tulburat?

— Da, domnule. De ani de zile, de cînd sînt aici, nu mi s-a mai întîmplat un asemenea lucru. Era cît pe-aci să leșin.

— Bine, am înțeles. Dar unde erai cînd ți s-a făcut rău?

— Unde eram, domnule? Cam aici, aproape de ușă.

— Asta e foarte ciudat, pentru că te-ai așezat tocmai în fotoliul de colo, din colț. De ce ai trecut pe lîngă toate celelalte scaune?

— Nu știu, domnule. Nu-mi mai păsa unde mă așez.

— Eu nu cred că-şi dădea prea bine seama ce face. domnule Holmes. Arăta foarte rău, era palid ca moartea.

— Ai rămas aici, după plecarea stăpînului dumitale ?

— Doar cîteva minute. Apoi am încuiat uşa şi m-am dus în camera mea.

— Pe cine bănuieşti ?

— Mde, domnule, eu n-aş îndrăzni să-mi dau cu părerea. Nu cred că există vreun domn în toată această universitate care să fie în stare să se slujească de un asemenea prilej. Nu, domnule, mie nu-mi vine să cred.

— Mulţumesc, ajunge — zise Holmes. A, încă un amănunt numai : nu cumva ai pomenit vreunuia dintre aceşti trei domni pe care-i slujeşti, că s-a întîmplat ceva rău ?

— Nu, domnule, n-am suflat o vorbă.

— N-ai vorbit cu nici unul din ei ?

— Nu, domnule.

— Bine, mulţumesc. Acum, domnule Soames, dacă nu vă supăraţi, să facem o mică plimbare prin curtea interioară.

Deasupra noastră, prin întunericul care se îngroşase, străluceau trei petice de lumină galbenă.

— Cele trei păsărele ale dumneavoastră sînt în cuiburile lor — zise Holmes, ridicîndu-şi privirea. Hei ! Dar asta ce-o mai fi ? Unul din ei pare să fie teribil de agitat.

Era indianul, a cărui siluetă întunecată apăru deodată în dreptul jaluzelelor. Umbla în sus şi în jos prin cameră.

— Aș vrea să-i cîntăresc din ochi pe fiecare — zise Holmes. E oare posibil ?

— Nimic mai ușor — răspunse Soames. Grupul acesta de camere este cel mai vechi din tot colegiul și de aceea vin adeseori străini să le viziteze. Poftiți pe aici, și o să vă conduc chiar eu.

— Vă rog să nu pomeniți nici un nume! zise Holmes, în momentul în care băteam la ușa lui Gilchrist.

Ne deschise un tînăr înalt și subțirel, cu părul blond-cînepiu ; de îndată ce înțelese despre ce e vorba, ne pofti binevoitor înăuntru. Într-adevăr, în odaie se aflau cîteva elemente de arhitectură medievală extrem de interesante. Pe Holmes îl pasionă în atare măsură unul din ele, încît ținu morțiș să și-l deseneze în carnetul de note, și în timp ce făcea această operație, își rupse vîrful la creion, ceea ce-l sili să împrumute creionul gazdei, după care ceru și un cuțit ca să și-l reascută pe al lui.

Același accident ciudat i se întîmplă și în camera indianului — un individ mărunt, morocănos, cu un nas de vultur, care se uită chiorîș la noi și se bucură vizibil în momentul în care Holmes își încheie studiile arhitectonice. Mie nu mi se păru nici într-un caz, nici în celălalt că Holmes a dat de cheia problemei. Cea de-a treia vizită a noastră dădu greș. Cînd băturăm, ușa exterioară nu se deschise și dindărătul ei nu se putu auzi nimic altceva decît un șuvoi de vorbe urîte.

— Puțin îmi pasă cine sînteți ! Duceți-vă la dracu ! — urlă glasul furios. Mîine am examen și nu vreau să mă deranjeze nimeni.

— Un mojic — zise călăuza noastră, roşind de indignare, în momentul în care ne retrăgeam pe scară în jos. Bineînţeles că n-a avut de unde să ştie că eu bat, dar, în orice caz, purtarea lui a fost cît se poate de necivilizată şi, date fiind împrejurările, chiar puţinsuspectă.

Dar reacţia lui Holmes a fost foarte ciudată :

— Puteţi să-mi spuneţi exact cît e de înalt ?

— Zău, domnule Holmes, mi-e destul de greu să spun. E mai înalt decît indianul, dar nu e chiar aşa de înalt ca Gilchrist. Cred că trebuie să aibă cam 1,65 metri.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Şi acum, domnule Soames, vă urez noapte bună.

Călăuza noastră ţipă pur şi simplu de uimire şi desperare :

— Dumnezeule, domnule Holmes, dar nu se poate să plecaţi şi să mă lăsaţi aşa, pe nepusămasă ! Am impresia că dumneavoastră nu vă daţi seama de situaţie. Mîine este examenul. Astă-seară trebuie să iau o hotărîre, să acţionez într-un fel sau altul. Nu pot permite să se ţină examenul, dacă unul dintre subiecte este cunoscut cuiva. Trebuie să privim realitatea drept în faţă.

— Puteţi să lăsaţi lucrurile aşa cum sînt. Am să trec mîine dimineaţă devreme pe la dumneavoastră, ca să discutăm împreună problema. Se prea poate ca în momentul acela să vă pot indica ce cale să alegeţi. Între timp, vă rog să nu schimbaţi nimic, absolut nimic din comportarea dumneavoastră.

— Bine, domnule Holmes.

— Puteți să fiți cît se poate de liniștit. Nu încape îndoială că vom găsi o soluție pentru dificultatea în care vă aflați. Am să iau cu mine argila aceea neagră și resturile de creion. La revedere.

În momentul în care am ieșit în întunericul din curte, am ridicat din nou ochii către ferestre. Indianul tot se mai plimba prin odaie. Ceilalți nu se vedeau.

— Ei, Watson, ce părere ai ? întrebă Holmes, în momentul în care ieșeam pe strada principală. Un fel de joc de societate, parc-ar fi un truc cu trei cărți. Iată cei trei oameni, trebuie să fie unul dintre ei, alege. Pe care îl alegi ?

— Mitocanul ăla spurcat la gură, de la mansardă. Ăla are certificatul cel mai prost. Și, totuși, indianul era al dracului de viclean. De ce oare se tot învîrte ca un leu în cușcă ?

— Asta n-are nici o importanță. Mulți oameni adoptă această metodă cînd încearcă să învețe ceva pe dinafară.

— Ne-a aruncat niște priviri foarte ciudate.

— Bănuiesc că și tu ai face la fel, dacă ți-ar năvăli în odaie un cîrd de străini, cînd tu te pregătești pentru examenul de a doua zi, și fiecare minut contează enorm. Nu, asta nu mă pune de loc pe gînduri. Și pe urmă, și creionul, și cuțitele, ambele probe au fost mulțumitoare. Însă individul ăla îmi dă foarte mult de gîndit.

— Care ?

— Cum care ? Bannister, servitorul. Ce amestec o fi avînd el în această afacere ?

— Mie mi-a făcut impresia că este un om cît se poate de cinstit.

— Şi mie la fel. Tocmai asta e partea cea mai încurcată. De ce un om absolut cinstit ca el... Hei, uite o papetărie. Ia să începem chiar de-aici cercetările.

Erau vreo patru-cinci papetării mai de soi în oraş, şi la fiecare Holmes a arătat ciopliturile de creion şi a rugat insistent să i se dea un creion similar. Toţi negustorii au fost unanimi în a spune că pot să comande un astfel de creion, dar nu e o mărime obişnuită şi că foarte rar aduc asemenea mărfuri. Prietenul meu nu părea deprimat de acest eşec, ci dădea din umeri, resemnîndu-se pe jumătate amuzat :

— Degeaba, dragul meu Watson, acest indiciu, cel mai bun şi singurul cu adevărat hotărîtor, n-a dus la nici un rezultat. Şi, totuşi, nu mă îndoiesc că pînă la urmă o să putem aduce suficiente dovezi şi fără el. Aoleu, dragul meu, dar e aproape nouă, şi proprietăreasa noastră zicea că ne face o mazăre grozavă la ora şapte şi jumătate! Tu, care fumezi într-una, Watson, şi nu vii niciodată la timp la masă, mă tem că ai să fii curînd dat afară de gazdă şi eu o să împărtăşesc soarta ta nefericită, dar nu înainte de a fi rezolvat problema agitatului profesor, a servitorului meglijent şi a celor trei studenţi plini de iniţiativă.

În seara aceea, Holmes nu mai pomeni de loc de chestiunea discutată, deşi după cina noastră întîrziată rămase multă vreme în fotoliu, pierdut în gînduri. La opt dimineaţa veni în camera mea tocmai cînd îmi terminasem toaleta.

— Ei, Watson — zise el — e momentul să mergem la Colegiul Sf. Luca. Poţi să renunţi la micul dejun ?

— Sigur.

— Soames o să fie într-o agitaţie nemaipomenită pînă ce o să-i putem spune ceva pozitiv.

— Dar ai ceva pozitiv să-i spui ?

— Cred că da.

— Ai ajuns la vreo concluzie ?

— Da, dragul meu Watson. Am rezolvat misterul.

— Bine, dar ce noi dovezi ai putut să mai capeţi ?

— Oho ! Nu m-am dat eu degeaba jos din pat la o oră atît de matinală. Ştii la cît ? La şase. Am lucrat din plin două ore şi am mers cel puţin opt kilometri, dar măcar am obţinut un rezultat palpabil. Ia uite aici !

Întinse mîna. În palmă erau trei piramide de pămînt, ca un fel de aluat negru.

— Hei, Holmes, dar ieri nu aveai decît două !

— Azi-dimineaţă am căpătat-o şi pe-a treia. Este o teză destul de uşor de susţinut cu argumente. Locul de unde provine numărul trei poate să constituie şi sursa pentru numărul unu, şi numărul doi. Ce zici, Watson, nu e destul de convingător ? Ei, hai cu mine, ca să alinăm chinurile prietenului nostru Soames.

Cînd l-am găsit pe nefericitul profesor, în apartamentul lui, era într-adevăr într-o stare de plîns. Peste cîteva ceasuri avea să înceapă examenul, şi el se mai afla încă în dilemă, dacă urmează să dea în vileag realitatea, sau să permită vinovatului să intre în competiţie pentru bursa aceea valoroasă. Nu

izbutea să stea locului, așa de puternică era agitația sa, iar cînd îl văzu pe Holmes, se repezi la el, cu mîinile întinse, nerăbdător.

— Slavă Domnului că ați venit! Mă temeam că ați renunțat, în disperare de cauză. Ce să mă fac? Să țin examenul?

— Da, asta fără doar și poate.

— Bine, dar ticălosul...

— N-o să se prezinte.

— Dar știți cine este?

— Cred că da. Din moment ce chestiunea asta nu trebuie să devină publică, sîntem siliți să ne arogăm anumite puteri, și să ne constituim pe cont propriu într-o micuță curte marțială particulară. Domnule Soames, vă rog luați loc acolo. Watson, tu stai aici. Eu am să mă așez în fotoliul din mijloc. Cred că în momentul de față sîntem destul de impozanți, ca să înspăimîntăm un om cu conștiința încărcată. Vă rog sunați!

Intră Bannister, care se dădu înapoi, vizibil surprins și înspăimîntat de înfățișarea noastră autoritară.

— Fii bun, te rog, și închide ușa — îi spuse Holmes. Ei, Bannister, te rog spune-ne adevărul cu privire la întîmplarea de ieri.

Omul păli.

— Dar v-am spus totul, domnule.

— N-ai nimic de adăugat?

— Absolut nimic, domnule.

— Ei, atunci mă văd silit să-ți fac eu anumite sugestii. Cînd te-ai așezat ieri pe fotoliul acela, ai făcut-o pentru a ascunde un obiect care ar fi indicat ce persoană s-a aflat în odaie?

Bannister se făcu palid ca un mort.

— Nu, domnule, cîtuşi de puţin.

— Asta era doar o sugestie — zise Holmes suav. Recunosc în mod sincer că n-am posibilitatea de a o dovedi. Dar mie mi se pare că este un lucru destul de probabil, întrucît în clipa în care domnul Soames s-a întors cu spatele, ai şi eliberat pe omul care se ascundea colo, în dormitor.

Bannister îşi trecu limba peste buzele uscate.

— Dar nu era nimeni acolo !

— Vai, Bannister, e păcat ! Pînă acum poate că ai spus adevărul, dar acum ştiu precis că ai minţit.

Trăsăturile feţei lui Bannister deveniră sfidătoare şi încăpăţînate.

— Nu era nimeni, domnule !

— Ei, haide, haide, Bannister !

— Nu, domnule, nu era nimeni.

— În cazul ăsta, nu mai poţi să ne dai nici o informaţie. Vrei să rămîi aici ? Stai, te rog, acolo, lîngă uşa de la dormitor. Acum, domnule Soames, am să vă rog să fiţi aşa de bun, să vă duceţi pînă în camera tînărului Gilchrist şi să-l poftiţi la dumneavoastră.

Profesorul se întoarse peste o clipă, aducîndu-l cu el pe student. Era un bărbat foarte bine făcut, înalt, suplu şi agil, cu un pas elastic, cu o faţă plăcută, deschisă. Ochii lui albaştri, neliniştiţi, ne priviră pe rînd, şi în cele din urmă se aţintiră, cu o expresie de spaimă şi deznădejde, asupra lui Bannister, care se afla în capătul celălalt al camerei.

— Închide, te rog, uşa — zise Holmes. Ei, domnule Gilchrist, aici sîntem absolut singuri şi nu e nevoie să afle vreodată cineva ce cuvinte se vor

rosti între noi. Putem să fim cît se poate de sinceri unul cu altul. Am vrea să știm, domnule Gilchrist, cum se poate ca dumneata, un om de onoare, să săvîrșești o faptă ca cea de ieri ?

Nenorocitul tînăr se dădu cîțiva pași înapoi și aruncă o privire îngrozită și plină de reproșuri lui Bannister.

— Nu, nu, domnule Gilchrist ; nu, domnule, eu n-am spus nici un cuvînt, n-am suflat o vorbă ! strigă servitorul.

— Pînă acum nu, dar acum te-ai dat de gol — zise Holmes. Ei, domnule, își poți da seama că după cele spuse de Bannister, situația dumitale este deznădăjduită, și nu ai altă șansă decît să mărturisești sincer cele întîmplate.

O clipă, Gilchrist ridicînd mîna în sus, încercă să-și stăpînească spasmul ce-i schimonosea trăsăturile feței. Peste o clipă, se trînti în ghenunchi lîngă masă și, îngropîndu-și capul în palme, izbucni într-o furtună de suspine și gemete desperate.

— Ei, haide, haide — zise Holmes cu blîndețe — a greși e un lucru omenesc și cel puțin nimeni nu poate să te acuze că ești un răufăcător cu inima împietrită. Poate ți-ar veni mai ușor decă i-aș spune eu domnului Soames ce s-a întîmplat : iar dumneata ești liber să mă corectezi pe unde greșesc. Facem așa ? Ei, lasă, lasă, nu te mai osteni să-mi răspunzi. Ascultă numai, și ai grijă să nu te nedreptățesc.

Domnule Soames, din clipa în care mi-ați spus că nimeni, nici măcar Bannister n-ar fi putut să știe cu precizie că hîrtiile acelea se află în odaia dumneavoastră, în mintea mea cazul a început să ia o formă precisă. Pe tipograf puteam bineînțeles să-l

lăsăm de la început la o parte, pentru că ar fi avut posibilitatea să cerceteze hîrtiile şi la el la întreprindere. Nici la indian nu m-am prea gîndit. Dacă şpalturile erau făcute sul, nu avea de unde să ştie ce sînt. Pe de altă parte, mie mi s-a părut o coincidenţă de neînchipuit ca un om să îndrăznească să intre în odaie, şi întîmplător chiar în ziua în care hîrtiile se aflau pe masă. Am eliminat şi această posibilitate. Omul care a intrat ştia precis că hîrtiile sînt aici. Dar de unde a ştiut?

Cînd m-am apropiat de camera dumneavoastră, am cercetat fereastra. Eram amuzat de presupunerea dumneavoastră cum că eu acceptam posibilitatea ca cineva să fi intrat pe acolo în plină zi, sub ochii tuturor locatarilor din camerele înconjurătoare. O asemenea idee era absurdă. Eu măsuram numai să văd cît de înaltă trebuia să fie persoana, pentru ca, trecînd prin dreptul ferestrei, să vadă ce hîrtii se află pe masa din mijlocul încăperii. Eu am un metru optzeci înălţime şi am izbutit s-o fac cu oarecare dificultate. Nimeni care ar fi avut o statură mai mică n-ar fi avut nici o şansă în această privinţă. Vedeţi deci încă de pe acum ce puternice motive am avut să mă gîndesc că dacă unul din tre cei trei studenţi ai dumneavoastră e de o statură ieşită din comun, el e cel mai suspect dintre toţi.

Am intrat şi v-am ascultat indicaţiile şi sugestiile cu privire la măsuţa laterală. Despre masa din mijloc nu mi-am putut da seama de nimic, n-am căpătat nici un indiciu decît în momentul în care, vorbindu-mi despre Gilchrist, aţi pomenit de faptul că e un bun atlet, specialist în săritura în lungime. Atunci, într-o clipă mi-am lămurit totul şi n-aveam

nevoie decît de vreo cîteva dovezi, care să coroboreze teza mea, iar aceste dovezi le-am obținut foarte curînd.

Iată cum a fost toată povestea. Tînărul acesta și-a petrecut după-amiaza pe terenul de sport, unde a făcut antrenament la sărituri. La întoarcere, a venit cu papucii speciali de atletism, care, după cum știți și dumneavoastră, au niște cuie. Trecînd pe lîngă fereastra dumneavoastră, dat fiind că e așa de înalt, a văzut șpalturile pe masă și și-a închipuit ce sînt. Nimic grav nu s-ar fi întîmplat dacă, ajungînd în dreptul ușii, n-ar fi observat că, din neglijența servitorului, a rămas cheia în broască. Atunci a simțit un îndemn brusc să intre și să vadă dacă într-adevăr e vorba de șpalturile respective. Nu era un lucru prea primejdios, întrucît putea oricînd să pretindă că a trecut pe acolo doar ca să întrebe ceva.

Ei bine, cînd a văzut că e vorba într-adevăr de textul respectiv, atunci a cedat ispitei. Și-a pus pantofii pe masă. Dar pe scaunul acela de lîngă fereastră ce-aipus, tinere?

— Mănușile — zise studentul.

Holmes se uită triumfător la Bannister.

— Și-a pus mănușile pe scaun și-a luat șpalturile, foaie cu foaie, ca să le copieze. S-a gîndit că profesorul o să se întoarcă pe poarta principală, și deci o să-l vadă la timp. Dar după cîte știm, domnul profesor s-a întors pe poarta laterală. Deodată l-a auzit chiar la ușă. N-avea nici o scăpare. A uitat de mănuși, dar și-a smuls pantofii de pe masă și s-a repezit în dormitor. Observați că zgîrietura de pe masa aceea este foarte ușoară într-o parte, dar se adîncește în direcția ușii de la dormitor. A-

ceastă dovadă în sine este suficientă ca să ne arate că pantofii au fost trași în direcția respectivă și că vinovatul s-a ascuns acolo. Argila strînsă în jurul cuielor din talpă a căzut pe masă, iar o a doua mostră, slăbindu-se pe drum, a căzut în dormitor. Aș putea adăuga că azi-dimineață m-am deplasat pînă la terenul de atletism, am văzut această argilă lipicioasă și neagră, care este folosită în groapa pentru sărituri, și am adus o mostră, împreună cu ceva din rumegușul presărat pe teren, pentru a-i feri pe atleți să alunece. Ceea ce am spus corespunde adevărului, domnule Gilchrist ?

Studentul se îndreptase din șale.

— Da, domnule, este perfect adevărat.

— Dumnezeule, altceva n-ai de spus ? strigă Soames.

— Ba da, domnule profesor, am : dar șocul acestei demascări rușinoase m-a zăpăcit. Am aici o scrisoare, pe care v-am scris-o dis-de-dimineață, domnule profesor, după ce m-am zvîrcolit toată noaptea, fără să pot închide un ochi. Cind am scris-o, nu știam încă de dezvăluirea păcatului meu. Poftiți scrisoarea, domnule profesor. O să vedeți că am spus acolo : ..M-am hotărît să nu mă mai prezint la examen. Mi s-a oferit o slujbă ca ofițer de poliție în Rhodesia, și voi pleca de îndată în Africa de sud".

— Îmi pare foarte bine să aud că nu intenționai să profiți de avantajul necinstit pe care l-ai căpătat asupra colegilor dumitale — zise Soames. Dar ce te-a făcut să te răzgîndești ?

Gilchrist îl arătă pe Bannister :

— Iată omul care m-a adus pe calea cea bună — zise el.

— Ei, hai de, Bannister — zise Holmes — cred că acum ţi-e clar din ceea ce am spus că numai dumneata ai fi putut să-i dai drumul acestui tînăr din casă, întrucît dumneata ai rămas în odaia asta şi probabil ai încuiat uşa cînd ai ieşit. Despre posibilitatea de a fi fugit pe fereastra aceea, nici vorbă. N-ai putea să ne lămureşti dumneata ultimul punct al acestui mister şi să ne spui ce te-a îndemnat să te porţi cum te-ai purtat ?

— Pricina era destul de simplă, domnule, dacă aţi fi avut de unde s-o aflaţi ; dar cu toată isteţimea dumneavoastră, ar fi fost imposibil s-o cunoaşteţi. Aflaţi, domnule, că pe vremuri am fost majordom în casa bătrînului sir Jabez Gilchrist, tatăl acestui domn. Cînd bătrînul şi-a pierdut averea, am venit să mă angajez ca servitor la colegiu, dar pe fostul meu stăpîn nu l-am dat niciodată uitării pentru că a scăpătat. Am vegheat după puterile mele asupra fiului lui, în amintirea zilelor bune de pe vremuri. Ei bine, domnule, ieri, cînd am intrat în camera aceasta, de îndată ce se dăduse alarma, primul lucru pe care l-am văzut a fost o pereche de mănuşi galbene ale domnului Gilchrist pe fotoliul de colo. Le cunoşteam foarte bine şi am înţeles pe dată ce înseamnă prezenţa lor. Dacă le vedea domnul Soames, totul era pierdut. Drept care m-am trîntit în fotoliul acela, şi pentru nimic în lume n-am vrut să mă mişc de acolo pînă ce n-a plecat domnul Soames să vă aducă pe dumneavoastră. Atunci a ieşit bietul meu stăpîn, tînărul pe care, pe vremuri, îl legănasem pe genunchi, şi mi-a mărturisit totul. Nu era oare firesc, conaşule, să-l salvez ? Şi totodată nu era oare la fel de firesc să încerc să-i vorbesc aşa cum i-ar fi vorbit răposa-

tul taică-său, ca să-l fac să înţeleagă că nu poate să profite de pe urma unei asemenea fapte ? Mă puteţi oare ţine de rău ?

— Nu, asta în nici un caz — spuse Holmes entuziasmat, sărind în picioare. Ei, domnule Soames, cred că acum v-am lămurit mica dumneavoastră problemă, iar pe noi ne aşteaptă acasă gustarea de dimineaţă. Haide, Watson ! Cît despre dumneata, domnule, bănuiesc că te aşteaptă un viitor strălucit în Rhodesia. Astăzi eşti doborît la pămînt. Dar vom vedea cît de sus te poţi ridica în viitor.

COAMA LEULUI

Oricît de ciudat ar putea să pară, s-a întîmplat totuşi ca o problemă care fără doar şi poate era cel puţin la fel de încurcată şi neobişnuită ca toate celelalte întîlnite în lunga mea carieră profesională, să mi se înfăţişeze abia după ce m-am retras din meserie ; şi mai ciudat a fost că mi-a apărut, ca să zic aşa, chiar în pragul uşii. S-a întîmplat după retragerea mea în căsuţa din comitatul Sussex, cînd mă înfundasem complet în încîntătoarea viaţă în sînul naturii, către care tînjisem atît de des în cursul lungilor ani petrecuţi în mijlocul întunecatei Londre. În această perioadă a vieţii mele, bunul doctor Watson dispăruse aproape complet din raza mea vizuală. Cel mult de-l mai vedeam vreodată într-un week-end, în cazul cînd se întîmpla să mă viziteze. Aşadar, de data asta trebuiasă-mi slujesc singur de cronicar. O, dar dac-ar fi fost el cu mine, ce splendoare ar fi ieşit din pana lui de pe urma unei întîmplări atît de pasionante şi din triumful meu final asupra tuturor dificultăţilor ! Dată fiind situaţia, n-am însă încotro şi trebuie să-mi spun povestea aşa simplu cum mă taie capul, arătînd, prin propriile mele cuvinte, fiecare pas făcut pe drumul străbătut cu greu în căutarea unei chei pentru misterul legat de Coama Leului.

Vila mea se află pe panta de sud a colinelor dinspre Canalul Mînecii, şi de acolo se desfăşoară în

fața ochilor o priveliște minunată. În acest loc, coasta e alcătuită numai din stînci de cretă, pe care nu le poți coborî decît de-a lungul unei singure poteci lungi și șerpuitoare, alunecoase și abrupte. La capătul de jos al potecii se află o întindere lată de vreo sută de metri, acoperită cu pietricele și sfărîmături de piatră, chiar și atunci cînd fluxul e la maximum. Ici-colo însă, sînt unele dune și scobituri în care apa se adăpostește o dată cu fiecare flux, alcătuind niște piscine splendide. Această plajă admirabilă se întinde pe cîteva mile în dreapta și în stînga, întreruptă fiind doar într-un loc de golfulețul și satul Fulworth.

Casa mea e izolată și singuratică. Tot domeniul e în stăpînirea mea, a bătrînei mele menajere și a albinelor mele. Dar la o distanță de mai puțin de un kilometru se află vestita școală a lui Harold Stackhurst. Situată pe un domeniu destul de vast, instituția este instalată într-un edificiu numit Vila Frontoanelor. Vreo douăzeci de tineri se pregătesc aici pentru diferite profesiuni, sub oblăduirea mai multor cadre didactice. Stackhurst personal a fost pe vremea lui un student foarte bun, excelent la toate materiile și pe deasupra mare campion la canotaj academic. Din ziua în care m-am stabilit pe coastă, am fost în cei mai buni termeni cu el și de fapt era singurul cu care eram în relații atît de intime încît puteam să ne facem seara vizite fără să fie nevoie de o invitație oficială.

Spre sfîrșitul lui iulie 1907 s-a stîrnit o furtună teribilă, vîntul sufla dinspre sud, îngrămădind parcă valurile Canalului Mînecii la temelia falezei și lăsînd în urmă o adevărată lagună la venirea refluxului. În

dimineaţa la care mă refer, vîntul se mai potolise şi toată natura parcă era proaspătă şi de curînd spălată. Era imposibil să lucrezi într-o zi atît de încîntătoare şi am făcut o mică plimbare înainte de micul dejun, ca să mă bucur de aerul minunat al acelei zile. Am pornit pe poteca de pe faleză care ducea la coborîrea abruptă spre plajă. Pe drum am auzit că mă strigă cineva şi, întorcîndu-mă, l-am văzut pe Harold Stackhurst care-mi făcea semne vesele cu mîna.

— Ce dimineaţă splendidă, domnule Holmes! Eram convins că o să ieşi la plimbare şi c-o să te întîlnesc.

— După cîte înţeleg, te duci să te scalzi în mare.

— Nu te lasi de loc de meserie — rîse el, bătînd cu palma buzunarul umflat. Da, într-adevăr, McPherson a pornit-o mai de dimineaţă şi sper să-l găsesc încă pe mal.

Fitzroy McPherson era profesorul de ştiinţe naturale, un tînăr bine şi foarte promiţător, a cărui viaţă fusese amărîtă cumplit de o afecţiune cardiacă cu care se alesese în urma unei crize reumatice. De felul lui însă, era un adevărat atlet şi strălucea în practicarea tuturor sporturilor care nu-i cereau un efort prea mare. Vara ca şi iarna, înota în mare şi întrucît şi mie îmi plăcea înotul, s-a întîmplat adesea să ies cu el în larg.

Chiar în clipa aceea l-am zărit amîndoi pe McPherson. I se vedea capul deasupra lagunei falezei, acolo unde se termina poteca. Apoi s-a ivit tot trupul; se clătina pe picioare ca un beţiv. În clipa următoare a ridicat mîinile în sus şi, cu un strigăt îngrozitor, a căzut cu faţa la pămînt. Stackhurst şi cu mine ne-am repezit la el — era o distanţă de vreo cinci-

zeci de metri — şi l-am întors pe spate. Se vedea bine că omul e pe moarte, pentru că avea ochii sticloşi şi duşi în fundul capului, iar obrajii înspăimîntător de livizi. O clipă, i-a apărut pe faţă o licărire de viaţă şi omul a rostit vreo cîteva cuvinte, vizibil din dorinţa de a ne preveni împotriva unei primejdii. Cuvintele erau bălmăjite şi neclare, dar, după părerea mea, ultimele care au izbucnit aproape ca un ţipăt de pe buzele lui au fost „Coama Leului". Ceea ce a spus era neinteligibil şi, pe de altă parte, nici nu părea să aibă vreo legătură cu întîmplarea respectivă ; totuşi, oricît am încercat să le găsesc vreo altă interpretare, n-am izbutit. Apoi McPherson s-a ridicat puţin de la pămînt, a zvîcnit odată cu braţele în aer şi a căzut pe o parte. Era mort.

Tovarăşul meu a fost pur şi simplu paralizat de această neaşteptată grozăvie, iar eu, după cum e lesne de închipuit, am simţit cum toată fiinţa mi se încordează, în stare de alarmă. Şi aveam şi nevoie de încordarea forţelor, pentru că se va vedea imediat că e vorba de un caz cu totul ieşit din comun.

Omul era îmbrăcat doar cu pardesiul şi pantalonii, şi se încălţase în grabă cu nişte papuci de pînză, la care nu apucase să-şi lege şireturile. În căderea lui, pardesiul, pe care şi-l pusese doar pe umeri, alunecase într-o parte, dezgolindu-i trupul. Ne-am uitat la el uimiţi. Toată spinarea îi era acoperită de nişte dungi purpurii, de parcă l-ar fi bătut cineva cu un bici de sîrmă subţire. Era limpede că instrumentul cu care îi fusese aplicată această pedeapsă era foarte flexibil, întrucît vîrcile lungi şi aspre se încolăceau pe după umeri şi coaste. Pe bărbie i se prelingea o dîră de sînge, deoarece, cuprins de dureri insuporta-

bile, își mușcase buza de jos. Fața lui trasă și schimonosită trăda chinurile îngrozitoare prin care trecuse.

Eu stăteam în genunchi, iar Stackhurst în picioare, lîngă trupul celui mort, cînd o umbră alunecă spre noi; întorcîndu-ne, l-am văzut în fața noastră pe Ian Murdoch. Murdoch era profesorul de matematică al școlii, un bărbat înalt, subțire și oacheș, atît de morocănos și de distant, încît nimeni n-ar fi putut spune că e prieten cu el. Pă rea că trăiește într-o zonă înaltă și abstractă de ecuații și de secțiuni conice, din care nimic nu-l putea smulge și lega de viața de fiecare zi. Era considerat de către studenți ca un adevă rat fenomen și cu siguranță că ar fi fost calul lor de bătaie, dar în vinele omului ăsta curgea un sînge ciudat și exotic, vizibil nu numai în expresia ochilor de culoarea tăciunelui, și în fața sa oacheșă, ci și în izbucnirile sale de furie, uneori de-a dreptul feroce. Odată, cînd îl necăjise cățelul lui McPherson, el luase animalul și-l zvîrlise pe geam, lucru pentru care Stackhurst l-ar fi concediat, fă ră îndoială, dacă n-ar fi fost un profesor atît de capabil. Iată, în linii mari, care era natura acestui om straniu și complex, care se ivise lîngă noi. Părea sincer înspăimîntat de ceea ce vede, cu toate că incidentul cu cîinele ar fi putut să sugereze o totală lipsă de simpatie pentru cel mort.

— Bietul om, bietul de el! Ce pot să fac? Cum aș putea să-l ajut?

— Ai fost cumva cu el? Nu ne poți spune ce s-a întîmplat?

— Nu, nu, azi-dimineață am întîrziat. N-am fost încă pe plajă. Vin direct de la Vila Frontoanelor. Ce pot să fac?

— Te poți repezi pînă la jandarmeria din Fulworth. Anunță imediat cazul.

Fără o vorbă, profesorul a pornit cît a putut de repede, iar eu am început să mă ocup de toate aspectele accidentului, în timp ce Stackhurst a rămas lîngă cadavru, năucit de cele întîmplate. Bineînțeles, prima mea sarcină era să observ cine se afla pe mal. Din vîrful potecii puteam cuprinde cu privirea toată plaja : era absolut pustie, în afară doar de vreo două-trei siluete negre, care se zăreau în depărtare, în drum spre satul Fulworth. După ce m-am asigurat în această privință, am pornit încet pe potecă. Stîncile erau de calcar acoperit cu argilă și marnă și din loc în loc am putut identifica urmele acelorași tălpi care coborau și urcau. În dimineața aceea nu se mai dusesenimeni pe plajă. Într-un loc am observat urma unei mîini cu degetele desfăcute, îndreptate spre partea de sus a pantei. Singura interpretare posibilă era că bietul McPherson căzuse în patru labe la urcare. Erau și cîteva scobituri rotunde, din care se putea deduce că în repetate rînduri căzuse în genunchi. La capătul de jos al potecii se afla acea lagună mare, lăsată de reflux. McPherson se dezbrăcase la marginea ei, pentru că pe o stîncă i-am găsit prosopul. Era împăturit și uscat, ceea ce îmi dovedea că de fapt nici n-a intrat măcar în apă. Cercetînd cu atenție pietricelele din jur, am găsit vreo două urme ale papucilor săi de pînză pe nisip, precum și urmele piciorului său gol. Asta dovedea că se pregătise să se scalde, deși prosopul arăta că n-a făcut-o.

Prin urmare, coordonatele problemei erau clar definite — dar în același timp nespus de stranii, cum nu mi-a mai fost dat să întîlnesc : omul nu rămăsese pe plajă decît cel mult un sfert de oră. Stackhurst venise în urma lui de la Vila Frontoanelor, deci era limpede că nu se scursese prea mult timp. McPherson se dusese să facă baie în mare și se dezbrăcase, lucru pe care-l indicau urmele piciorului gol. Apoi brusc își pusese la loc hainele pe el — erau așa de răvășite și desfăcute, încît graba era evidentă — și se întorsese fără să intre în apă sau cel puțin fără să se mai șteargă. Iar motivul pentru care se răzgîndise era că-l biciuise cineva în felul acesta sălbatic, inuman, chinuindu-l pînă ce durerea îl silise să-și muște buzele, lăsîndu-l atît de istovit, încît abia a avut puterea să mai urce panta înainte de a cădea jos fără viață. Cine săvîrșise această faptă barbară ? E adevărat că la baza falezei se aflau cîteva grote și peșteri mici, însă soarele, care nu se înălțase încă prea tare pe cer, le lumina direct și se vedea bine că nu era loc să se ascundă nimeni în ele. Mai pomenisem și de acele siluete de pe mal, la o mare distanță. Erau atît de departe, încît nu puteau să aibă nici o legătură cu crima ; și pe urmă, la mijloc se afla laguna în care intenționase McPherson să facă baie, și valurile ei se înălțau pînă la nivelul stîncilor. Pe mare se zăreau destul de aproape vreo două-trei luntre de pescari. Pe aceștia îi puteam cerceta pe îndelete. Existau mai multe piste, dar nici una nu putea să ducă la vreun rezultat mulțumitor.

Întorcîndu-mă în cele din urmă la cadavru, am văzut că între timp se strînseseră în jurul lui un mic grup de trecători. Bineînțeles, Stackhurst se afla încă acolo, iar Ian Murdoch tocmai sosise cu Anderson, jandarmul satului, o matahală mustăcioasă, masivă și înceată, cum sînt mulți dintre locuitorii comitatului Sussex. Genul ăsta de oameni ascunde mult bun simț sub o înfățișare greoaie și tăcută. Anderson a ascultat povestea, și-a însemnat tot ce i-am spus noi și în cele din urmă m-a luat deoparte :

— Aș fi foarte fericit dacă mi-ați da vreun sfat, domnule Holmes. E o poveste prea complicată ca s-o pot rezolva singur și dacă dau greș, o să am de furcă cu șefii de la Lewes.

L-am sfătuit să-și anunțe superiorul direct și să trimită și după un doctor ; de asemenea, l-am sfătuit să nu permită să se miște absolut nici un lucru de la locul lui și să se lase cît mai puține urme cu putință pînă la sosirea celor două persoane anunțate. Între timp, am percheziționat buzunarele mortului. I-am găsit batista, briceagul și un portvizit. Din acesta din urmă a ieșit o hîrtiuță, pe care am despăturit-o și i-am întins-o jandarmului. O mînă de femeie scrisese, nu prea citeț : „Fii sigur că voi veni. Maudie". Părea să fie vorba de o întîlnire de dragoste, era o confirmare, dar nu reieșea din ea nici data, nici locul. Jandarmul a pus-o din nou în portvizit și a băgat și acest obiect și pe celelalte înapoi în buzunarele pardesiului. Apoi, întrucit nu se mai ivea nici un alt indiciu, m-am întors acasă să iau micul dejun, după ce am aranjat mai întîi să se facă o cercetare amănunțită a părții de jos a falezei.

Stackhurst a trecut pe la mine peste vreun ceas, ca să-mi spună că mortul a fost transportat la școală, unde urma să se facă ancheta Parchetului. Venea, de asemenea, cu cîteva vești foarte serioase și precise. După cum mă așteptasem, n-au găsit nimic în peșterile de la baza falezei, dar uitîndu-se prin hîrtiile din biroul lui McPherson, Stackhurst scosese la iveală o corespondență intimă cu o oarecare domnișoară Maud Bellamy din Fulworth. Prin urmare, am putut stabili în felul acesta cine a scris bilețelul.

— Scrisorile sînt în mîna jandarmilor — mi-a explicat Stackhurst. N-am putut să ți le aduc. Dar nu încape îndoială că era vorba de o dragoste foarte puternică. Prin urmare, nu văd nici un motiv de a o lega de această oribilă întîmplare, afară doar de faptul că duduia avea o întîlnire cu McPherson.

— Dar în nici un caz nu aici, unde vă scăldați cu toții în mod frecvent — l-am contrazis eu.

— Întîmplarea face — zise el — că studenții nu se aflau cu McPherson.

— Dar a fost într-adevăr o simplă întîmplare ?

Stackhurst se încruntă și căzu pe gînduri.

— I-a reținut Ian Murdoch — zise el. A insistat foarte mult să le facă o demonstrație algebrică înainte de gustarea de dimineață. Bietul om, e teribil de tulburat de toată povestea asta !

— Și totuși, după cîte am înțeles, nu erau prea buni prieteni.

— Într-o vreme, nu. Dar de mai bine de un an, Murdoch era cît se poate de apropiat de McPherson, deși firea lui nu e de loc prietenoasă.

— Da, mi-am dat seama de asta. De altfel, după cîte îmi amintesc, mi-ai spus odată că s-au certat din pricina unui cîine maltratat.

— Aia e o poveste veche.

— Dar poate c-a lăsat o dorință de răzbunare ?

— Nu, nu, sînt sigur că erau buni prieteni.

— Ei, atunci rămîne să cercetăm chestiunea cu fata. O cunoști ?

— Toată lumea o cunoaște. Este zîna ținutului, o adevărată frumusețe, Holmes, care atrage atenția peste tot unde se duce. Știam că-i place lui McPherson, dar habar n-aveam că lucrurile merseseră atît de departe cum par să indice aceste scrisori.

— Dar cine e fata ?

— E fiica bătrînului Tom Bellamy, proprietarul tuturor bărcilor și cabinelor de baie de la Fulworth. A fost pescar la început, dar acum a prins nițel cheag. Afacerile le conduce el și cu fiul său William.

— N-ai vrea să facem o plimbare pînă la Fulworth, să stăm de vorbă cu ei ?

— Dar ce pretext am putea găsi ?

— A, în privința asta nu-i nici o greutate. La urma urmelor, e imposibil ca bietul profesor să-și fi făcut singur seama în modul ăsta înfiorător. Coada biciului a fost totuși în mîna unui om, dacă într-adevăr un bici i-a pricinuit aceste răni. Cercul cunoștințelor sale din această localitate izolată era fără doar și poate limitat. Să căutăm să explorăm toate pistele și nu se poate să nu dăm peste mobilul crimei, iar acesta, la rîndul lui, ne va conduce la făptaș.

Plimbarea pe dunele din împrejurimi, îmbălsămate de parfumul cimbrului sălbatic, ar fi fost foarte plăcută dacă mințile noastre n-ar fi fost de-a dreptul

otrăvite de tragedia la care fusesem martori. Satul Fulworth se află într-o depresiune care alcătuiește un semicerc în jurul golfului. Îndărătul cătunului de modă veche s-au ridicat mai multe case moderne pe terenul în pantă. Stackhurst m-a condus la una din ele.

— Iată vila „Limanul", cum a botezat-o Bellamy. Cea cu un turn în colț și cu acoperișul de ardezie. Nu e rău de loc pentru un om care n-a avut la început nici măcar... O, Doamne, ia uită-te !

Portița grădinii de la vila „Limanul" se deschisese brusc și un om ieșise în goană. Nu încăpea nici o îndoială, silueta înaltă, colțuroasă și deșelată era a lui Ian Murdoch, matematicianul. O clipă mai tîrziu, i-am ieșit în întîmpinare pe drum.

— Bună ! zise Stackhurst.

Matematicianul făcu un semn din cap, ne aruncă o privire piezișă cu ochii lui negri, iscoditori, și dădu să treacă mai departe, dar directorul îl opri :

— Ce căutai aici ? întrebă el.

Murdoch se roși de furie.

— Sub acoperișul casei dumneavoastră, domnule, vă sînt subaltern. Dar n-am cunoștință de faptul că ar trebui să vă dau socoteală și pentru acțiunile mele particulare...

După toate prin cîte trecuse, Stackhurst era la capătul răbdării. Altfel, poate ar mai fi așteptat, dar așa, își pierdu complet cumpătul.

— În împrejurările de față, răspunsul dumitale, domnule Murdoch, este pur și simplu impertinent.

— N-ar fi exclus ca și întrebarea dumneavoastră să poată primi aceeași etichetă.

— Nu e prima dată cînd a trebuit să trec cu vederea atitudinea dumitale refractară. Dar, fără doar şi poate, este pentru ultima dată. Am să te rog să ai amabilitatea de a-ţi lua cît de repede poţi toate măsurile pentru a-ţi aranja viitorul.

— Asta şi intenţionam să fac. Astăzi am pierdut singura persoană de la Vila Frontoanelor care făcea această instituţie suportabilă.

Murdoch îşi văzu de drum, în timp ce Stackhurst, cu ochii tulburi, se uită în urma lui.

— Ce zici, nu e un om imposibil, de nesuportat ? strigă el.

Singurul lucru care-mi rămase puternic întipărit în minte era faptul că domnul Ian Murdoch se grăbise să folosească cel dintîi prilej pentru a fugi de la locul crimei. În capul meu începea să se contureze o bănuială vagă şi nebuloasă. Poate că vizita la familia Bellamy avea să mai arunce puţină lumină asupra acestei chestiuni. Stackhurst îşi veni în fire şi astfel ne urmarăm drumul spre casa respectivă.

Domnul Bellamy era un om între două vîrste, cu părul şi barba roşii ca para focului. Părea să fie în culmea furiei şi faţa lui căpătă curînd aceeaşi culoare ca şi părul.

— Nu, domnule, nu doresc să aflu nici un fel de amănunte. Fiul meu, aci de faţă — spuse el, arătînd un tînăr voinic, cu o faţă greoaie şi posacă, instalat în colţul odăii de toate zilele — este de aceeaşi părere cu mine, şi anume că atenţiile cu care o înconjura domnul McPherson pe Maud erau de-a dreptul jignitoare. Da, domnule, cuvîntul „căsătorie“ n-a fost pomenit niciodată şi totuşi scrisorile şi întîlnirile se ţineau lanţ, ca şi diverse alte lucruri pe care

nici unul din noi nu poate să le aprobe. Fata nu are mamă și noi sîntem singurii ei păzitori. Sînt hotărît...

Șuvoiul vorbelor lui fu întrerupt de apariția domnișoarei în chestiune. Fără doar și poate, prezența ei ar fi fost o podoabă splendidă în orice societate. Pe mine personal, femeile m-au atras doar rareori, pentru că creierul mi-a fost întotdeauna stăpînul inimii, dar îmi era imposibil să privesc fața ei de o extraordinară perfecțiune, cu un colorit delicat, plin de toată prospețimea dulce a ținutului, fără a-mi da seama că nici un tînăr nu i-ar fi putut ieși în cale fără să tragă consecințele. Așa era fata care intrase și care stătea acum în fața lui Harold Stackhurst, cu ochii mari deschiși, și cu o privire pătrunzătoare.

— Am aflat că Fitzroy a murit — zise ea. Să nu vă fie frică să-mi dați amănunte.

— Celălalt profesor de la școala dumneavoastră ne-a adus vestea — explică taică-său.

— Nu văd de ce trebuie ca sora mea să fie vîrîtă în toată povestea asta — mîrîi fiul lui.

Soră-sa se năpusti asupra lui cu o expresie aspră, sălbatică :

— Asta e treaba mea, William. Fă, te rog, bine și lasă-mă să mă descurc cum vreau. După cît se pare, s-a comis o crimă. Dacă aș putea contribui la descoperirea făptașului, și încă ar fi un omagiu prea mic adus aceluia care nu mai e printre noi.

Fata ascultă scurta relatare, făcută de tovarășul meu, cu o liniște și o concentrare care îmi dovedeau că, pe lîngă frumusețe, mai avea și o mare tărie de caracter. Maud Bellamy va rămîne de-a pururi în

amintirea mea ca o femeie remarcabilă și într-adevăr desăvîrșită. Cred că mă cunoștea din vedere, întrucît în cele din urmă se întoarse către mine :

— Vă rog să faceți dreptate, domnule Holmes. Oricine ar fi vinovații, vă puteți bizui pe înțelegerea și sprijinul meu.

În timp ce vorbea, mi se păru că se uită sfidătoare la tatăl și fratele ei.

— Vă mulțumesc — i-am răspuns. Eu prețuiesc foarte mult instinctul femeilor în asemenea chestiuni. Dumneavoastră vorbiți despre „vinovați". Deci sînteți de părere că e vorba de mai multe persoane ?

— L-am cunoscut pe domnul McPherson destul de bine ca să-mi dau seama că era un bărbat viteaz și puternic. Nu există om pe lume care să fi putut să-l doboare de unul singur.

— Aș putea să schimb două vorbe între patru ochi cu dumneavoastră ?

— Maud. ți-am spus să nu te amesteci în încurcătura asta ! strigă furios taică-său.

Fata mă privi neputincioasă.

— Ce să fac ?

— Și așa toată lumea va cunoaște curînd amănuntele, încît nu se întîmplă nimic grav dacă le discutăm aici — i-am răspuns.

Aș fi preferat să păstrăm secretul, dar din moment ce tatăl dumneavoastră nu ne permite, trebuie să participe și el la această dezbatere. Apoi i-am vorbit despre biletul găsit în buzunarul mortului. Fără doar și poate, acest bilet va fi scos la iveală în cadrul anchetei Parchetului. Îmi permit să vă rog

să aruncați puțină lumină asupra acestei probleme, dacă vă este cu putință.

— Nu văd nici un motiv pentru care aș face un mister din povestea asta — răspunse ea. Eram logodiți și am păstrat taina numai din pricina unchiului lui Fitzroy, care e foarte bătrîn și, pare-se, pe moarte, pentru că el ar fi fost în stare să-l dezmoștenească dacă s-ar fi căsătorit împotriva voinței lui. Alt motiv nu exista.

— Ai fi putut să ne spui și nouă — mîrîi domnul Bellamy.

— V-aș fi spus tot, dacă ați fi fost vreodată cît de cît mai înțelegători.

— Nu vreau ca fata mea să se înhăiteze cu bărbați de altă condiție decît ea.

— Tocmai prejudecățile tale împotriva lui ne-au împiedicat să-ți spunem adevărul. Cît despre această întîlnire (fata se scotoci prin buzunarul rochiei și scoase un bilețel mototolit), biletul meu era un răspuns la ăsta.

„Scumpa mea — suna scrisorica scoasă la iveală — marți, după apusul soarelui, la locul știut pe plajă. E singurul moment în care voi putea să fiu liber. Semnat: Fitzroy McPherson".

— Azi e marți, și urma să-l întîlnesc deseară.

Am luat scrisorica în mînă și am răsucit-o pe toate părțile.

— Biletul nu l-ați primit prin poștă. Cum v-a parvenit?

— Aș prefera să nu răspund la această întrebare. De fapt, nici nu are o legătură directă cu chestiunea pe care o anchetați. Dar la orice lucru care are le-

gătură cu această chestiune voi răspunde cu dragă inimă.

Fata se ţinu de cuvînt, dar nimic din ce ne spuse nu ne fu de ajutor în cercetările noastre. Nu avea nici un motiv să bănuiască prezenţa vreunui duşman ascuns al logodnicului ei, dar recunoscu că ea personal avusese cîţiva admiratori foarte pasionaţi.

— Îmi permiteţi să vă întreb dacă domnul Ian Murdoch se numără şi el printre ei?

Fata roşi, părînd stinjenită.

— Într-o vreme am crezut că aşa este. Dar lucrurile s-au schimbat complet cînd a înţeles natura adevărată a relaţiilor dintre Fitzroy şi mine.

Din nou mi s-a părut că umbra care îl înconjura pe acest om ciudat prinde un contur mai precis. Trebuia neapărat să-i studiez antecedentele. Trebuia să-i percheziţionez în taină locuinţa. Stackhurst era un colaborator plin de bunăvoinţă, intrucît şi în mintea lui începeau să încolţească unele bănuieli. Ne-am întors de la vizita noastră la vila „Limanul" cu speranţa că avem, în sfîrşit, in mîini un fir al acestui caier încîlcit.

Trecu o săptămînă. Ancheta Parchetului nu aruncă nici un pic de lumină asupra chestiunii, ceea ce necesita amînarea ei pînă la completarea probelor. Stackhurst făcuse unele investigaţii discrete în privinţa subalternului său şi se efectuase şi o percheziţie superficială a camerei lui, dar fără nici un rezultat. Personal, mă străduiam să parcurg din nou în

amănunt tot terenul pe care-l cercetasem — atît la propriu cît și la figurat — dar fără a izbuti să ajung la vreo concluzie nouă. În toate cronicile aventurilor mele, cititorul nu va găsi un caz care să mă fi împins atît de departe spre limita răbdării. Nici măcar imaginația mea nu izbutea să închipuie vreo soluție a acestui mister. Și apoi surveni incidentul cu cîinele.

Bătrîna mea menajeră auzi mai întîi de el.

— Tristă poveste, conașule, cu cîinele domnului McPherson ! zise ea într-o seară.

De obicei, nu prea îi dau concursul la asemenea conversații, dar aceste cuvinte avură darul să-mi atragă atenția.

— Dar ce s-a întîmplat cu cîinele domnului McPherson ?

— A murit. A murit de durere că și-a pierdut stăpînul.

— Cine ți-a spus ?

— Cum, conașule ? Dar toată lumea vorbește despre asta. Cîinele s-a întristat cumplit și n-a mîncat nimic timp de o săptămînă și pe urmă azi doi domni tineri de la Vila Frontoanelor l-au găsit mort, jos pe plajă, conașule, unde și-a găsit sfîrșitul stăpînul lui. Chiar în locul acela.

„Chiar în locul acela" ; aceste cuvinte mi-au rămas limpezi în amintire. În mintea mea s-a născut deodată un vag presentiment că această chestiune are o importanță vitală. Ca un cîine să moară curînd după stăpîn, asta era în armonie cu firea frumoasă și credincioasă a acestor animale. Dar „chiar în locul acela" !... De ce oare această plajă singuratică să-i fi fost fatală ? Nu era cumva cu putință ca și

acest cîine să fi căzut jertfă unei dușmănii răzbunătoare? Să fi fost oare cu putință?... Da, nu era prea deslușit, dar în mintea mea și începuse să se înalțe un întreg eșafodaj. Peste cîteva minute mă aflam în drum spre Vila Frontoanelor, unde l-am găsit pe Stackhurst în biroul lui. La rugămintea mea, i-a chemat pe Sudbury și Blount, cei doi studenți care descoperiseră leșul cîinelui.

— Da, era chiar pe marginea lagunei — zise unul din ei. Probabil că a adulmecat urmele stăpînului său mort.

Am văzut și bietul animal credincios, un terrier din rasa Airedale, întins pe rogojina din hol. Leșul era țeapăn și încordat, cu ochii bulbucați și cu labele contorsionate. Se vedeau limpede chinurile prin care trecuse animalul. De la Vila Frontoanelor am coborît spre lagună. Soarele scăpăta spre asfințit și umbra falezei se întindea din ce în ce mai întunecată asupra apei care licărea ștearsă ca o foaie de plumb. Locul era pustiu și nu se vedea nici o urmă de viață afară doar de pescărușii care se învîrteau țipînd pe deasupra capului meu. În lumina mereu mai ștearsă, am putut să deslușesc urmele lăsate de cîine pe nisipul din jurul stîncii pe care fusese așezat prosopul stăpînului său. Am rămas multă vreme cufundat într-o meditație adîncă, în timp ce umbrele se ridicau din ce în ce mai negre în jurul meu. În cap mi se învălmășeau tot felul de gînduri. Știți ce înseamnă să trăiești un coșmar, simțind că există un lucru cît se poate de important pe care-l cauți și-l știi că e acolo, undeva, deși rămîne mereu prea departe ca să-l poți atinge. Așa era și sentimentul meu în seara

aceea, cînd mă aflam singur la locul fatal. Apoi, într-un tîrziu, m-am întors și am pornit încet spre casă. Și, în sfîrșit, ajungînd în vîrful potecii, m-am luminat. Într-o străfulgerare mi-am amintit lucrul după care bîjbîisem cu atîta înfrigurare, dar fără folos, vreme îndelungată. Probabil că știți — sau altfel degeaba a mai scris Watson — că am destule cunoștințe, destul de împrăștiate și nesistematice de altfel, din domenii diverse, dar foarte utile pentru munca mea. Mintea mi-e ca o cămară în care se înghesuie în vrafuri tot felul de lucruri puse de-a valma acolo — așa de multe, încît abia dacă îmi mai dau seama de prezența lor. Știam eu că există în depozitul meu de cunoștințe ceva care are o legătură cu această chestiune. Acel ceva era încă vag, dar cel puțin acum știam cum pot să-l clarific. Era un ceva monstruos, de necrezut și totuși rămînea posibil. Urma să verific totul pînă la capăt.

Podul căsuței mele e plin de cărți. Acolo m-am repezit și am început să scotocesc. După un ceas, am ieșit cu un volumaș cu copertă argintie, ca un pachet de ciocolată. L-am deschis cu nerăbdare la capitolul de care-mi aminteam ca prin vis. Da, într-adevăr, era o soluție mai mult decît vagă și cam trasă de păr, totuși nu mă puteam liniști pînă ce nu mă asiguram că există o șansă ca lucrurile să stea într-adevăr așa. M-am culcat tîrziu de tot, arzînd de nerăbdare să mă apuc dis-de-dimineață de treabă.

Dar n-am putut s-o fac din pricina unei neplăcute întreruperi. Nici nu-mi înghițisem bine ceașca de ceai cînd, pregătindu-mă să pornesc spre plajă,

am primit vizita inspectorului Bardle, de la poliţia comitatului Sussex — o matahală mare cît un bivol, cu o înfăţişare prostească, deşi ochii cu care mă privea acum nu erau inexpresivi, ci păreau gînditori şi tulburaţi.

— Am auzit de experienţa dumneavoastră vastă şi îndelungată — zise el. Bineînţeles, vizita pe care v-o fac e cu totul neoficială şi nu e nevoie să se afle mai departe. Dar am impresia că în cazul McPherson am dat de bucluc. Întrebarea este: să procedez la o arestare sau nu?

— Vă referiţi la domnul Ian Murdoch?

— Da, domnule. Dacă stai să te gîndeşti, altcineva nici nu poate fi implicat. Iată avantajul acestei pustietăţi. Lucrurile se reduc la o scară foarte mică. Dacă nu el a făptuit crima, atunci cine?

— Dar ce dovezi aveţi împotriva lui?

El spicuise cîte ceva de pe aceleaşi brazde ca şi mine. Avea în vedere caracterul lui Murdoch şi misterul care părea să plutească în jurul acestui om; izbucnirile sale de furie, ca, de pildă, în incidentul cu cîinele; faptul că pe vremuri se certase cu McPherson şi că existau anumite motive de a crede că-i displăcea atenţia cu care o înconjura McPherson pe domnişoara Bellamy. Deţinea aceleaşi elemente ca şi mine, dar nici unul în plus, afară doar de faptul că Murdoch părea să se pregătească de plecare.

— În ce situaţiem-aşa fla dacă l-aş lăsas-o şteargă, cînd avem toate aceste dovezi împotriva lui?

Omul acesta corpolent şi flegmatic părea să aibă mintea complet tulburată.

— Bine, dar gîndiţi-vă la toate lacunele esenţiale din raţionamentul dumneavoastră — i-am spus eu.

Pentru dimineața crimei, el poate cu siguranță să aducă un alibi perfect valabil. A fost pînă în ultimul moment împreună cu elevii săi, iar la cîteva minute după ivirea lui McPherson, a venit din urma noastră. Apoi nu uitați că ar fi fost absolut imposibil ca de unul singur să-l fi doborît pe acest om, cel puțin la fel de puternic ca el. Și, în sfîrșit, mai rămîne și chestiunea instrumentului cu care au fost pricinuite aceste răni.

— Ce altceva ar fi putut să fie decît un bici sau o cravașă flexibilă, de un gen oarecare ?

— Ați cercetat urmele ? l-am întrebat eu.

— Le-am văzut. Le-a văzut și doctorul.

— Dar eu le-am cercetat foarte atent cu o lupă. Au anumite particularități.

— Care anume, domnule Holmes ?

M-am apropiat de birou și i-am arătat o fotografie mărită.

— Iată metoda pe care o folosesc eu în asemenea cazuri — i-am explicat.

— Fără doar și poate, dumneavoastră faceți toate lucrurile meticulos și cu competență.

— Dacă nu le-aș face așa, n-aș fi ceea ce sînt. Acum, să examinăm această vîrcă ce se întinde în jurul umărului drept. Nu observați nimic ?

— Parcă nu.

— În primul rînd, este evident că nu are aceeași intensitate pe tot parcursul. Aici e o pată de sînge extravazat și dincoace alta. Există indicații similare și pe cealaltă vîrcă de aici. Ce-ar putea să însemne toate acestea ?

— N-am nici cea mai mică idee. Dumneavoastră aveți ?

— Poate că am, poate că n-am. Cred că în curînd voi putea să vă spun mai mult. Orice descoperire de natură a determina obiectul care a produs aceste urme ne va apropia foarte mult de găsirea criminalului.

— Ce-o să vă spun acum e, bineînțeles, o idee absurdă — zise polițistul — dar dacă pe spinarea lui s-ar fi aplicat o rețea de sîrmă înroșită în foc, atunci aceste puncte mai intens marcate ar reprezenta întretăierile plasei.

— Comparația este cît se poate de inteligentă. Sau, dacă am lua, de pildă, o pisică cu nouă cozi cu niște noduri mici și foarte tari.

— Pe legea mea, domnule Holmes, cred că ați nimerit-o bine !

— Dar se prea poate să fie și o cauză complet diferită, domnule Bardle. În orice caz, însă, dovezile de care dispunem sînt mult prea slabe pentru a justifica emiterea unui mandat de arestare. Și pe lîngă asta, mai avem și acele ultime cuvinte „Coama Leului".

— M-am întrebat dacă Ian...

— Da, am ținut seama și de asta. Dacă cuvîntul *mane* [1] ar fi avut vreo asemănare cu numele Murdoch, ceea ce nu e adevărat, asta ar fi putut să justifice o confuzie între pronunțarea numelui Ian și cea a cuvîntului *lion*[2]. Dar el a rostit vorbele astea într-un țipăt. Sînt convins că am auzit cuvîntul „coamă".

— N-aveți nici o altă explicație, ca o alternativă, domnule Holmes ?

[1] Coamă, în limba engleză.
[2] Leu, în limba engleză.

— Poate că am. Dar nu ţin prea mult s-o dau în vileag pînă ce nu avem posibilitatea să discutăm un lucru mai precis.

— Şi cînd se va întîmpla asta ?

— Pestevreo oră sau, cine ştie, şi mai curînd.

Inspectorul îşi frecă bărbia şi se uită la mine cu ochi neîncrezători.

— Aş da nu ştiu cît să aflu ce e în mintea dumneavoastră, domnule Holmes. Poate că vă gîndiţi la vasele alea de pescuit.

— Nu, nu. Erau mult prea departe în larg.

— Mde, atunci poate la Bellamy şi la huiduma aia de fiu-său ? Nu-l prea aveau pe McPherson la stomac. Nu cumva i-au făcut ei de petrecanie ?

— Nu, nu ; nu mă puteţi trage de limbă pînă ce nu-mi pun la punct cercetările — i-am răspuns eu, zîmbind. Şi acum, domnule inspector, avem fiecare treburile noastre. Ce-aţi zice dacă ne-am întîlni aici la amiază ?...

Iată unde ajunsesem cînd s-a produs acea întrerupere îngrozitoare, care a constituit începutul sfîrşitului.

Uşa de afară s-a trîntit de perete, apoi am auzit pe coridor nişte paşi grăbiţi, dar şovăielnici şi Ian Murdoch a dat buzna în odaie, palid, cu părul răvăşit, cu hainele într-un hal fără de hal. Se ţinea de mobilă cu mîinile lui osoase, ca să poată să rămînă în picioare.

— Coniac ! Coniac ! strigă el şi căzu gemînd pe canapea.

Nu era singur. În urma lui venea Stackhurst, fără pălărie şi gîfîind aproape la fel de înnebunit ca şi tovarăşul lui.

— Da, da, coniac! strigă el. Omul își dă sufletul. Abia am izbutit să-l aduc pînă aici. A leșinat de două ori pe drum.

O jumătate de pahar de coniac tare produse o schimbare remarcabilă. Omul se ridică într-un cot și-și scoase haina de pe umeri.

— Pentru numele lui Dumnezeu, dați-mi puțin untdelemn, sau opiu, sau morfină! strigă el. Orice, numai să-mi aline durerile astea în fierătoare!

Și eu și inspectorul am scos un țipăt de spaimă cînd ne-am uitat la el. Pe umărul gol al lui Murdoch se afla imprimat în zigzag același șablon — o rețea de linii inflamate — semnul pe care-l purtase și Fitzroy McPherson cînd murise.

Se vedea bine că durerea e cumplită și răspîndită în trup, întrucît din cînd în cînd bietul om nu mai putea nici măcar să respire, se învinețea la față și apoi, gîfîind înfiorător, își ducea mîna la inimă; fruntea i se îmbrobonise de sudoare. Putea să moară dintr-o clipă într-alta. I-am turnat mereu coniac pe gît și fiecare doză înghițită îl readucea tot mai mult la viață. Tamponîndu-irănile stranii cu vată înmuiată în untdelemn, am izbutit să-i mai alin chinul. În cele din urmă, capul i se lăsă moale pe pernă. Istovit, părea că-și consumă ultima rezervă de vitalitate. Căzuse într-o toropeală care era pe jumătate somn și pe jumătate leșin, dar cel puțin însemna o alinare a durerii.

Fusese imposibil să-i punem vreo întrebare, dar în momentul în care ne-am asigurat de starea lui, Stackhurst s-a întors către mine:

— Dumnezeule! strigă el. Dar ce-i asta, domnule Holmes? Ce este? Nu înțeleg nimic!

— Unde l-ai găsit ?

— Jos, pe plajă. Exact unde a pățit și McPherson nenorocirea. Dac-ar fi avut inima la fel de slabă ca a lui McPherson, nici nu s-ar mai afla acum aici. În timp ce-l aduceam, am crezut de mai multe ori că moare. Era prea departe ca să mai ajungem la Vila Frontoanelor, așa că m-am repezit spre casa dumitale.

— L-aivăzut peplajă ?

— Mă plimbam pe faleză cînd i-am auzit strigătul. Era la marginea apei și se clătina pe picioare ca un beţiv. Am coborît cît am putut de repede, l-am învelit în niște haine și l-am adus sus. Pentru numele lui Dumnezeu, Holmes, folosește-ți toate puterile și nu-ți cruța eforturile pentru a ridica blestemul care apasă asupra locului ăsta, pentru că viața devine insuportabilă. Cum, dumneata care ai o reputație mondială, nu poți să faci nimic pentru noi ?

— Ba ored că da, Stackhurst. Vino imediat cu mine ! Vino și dumneata, domnule inspector. O să vedem dacă nu putem să predăm în miinile dumneavoastră pe acest asasin.

Lăsîndu-l pe Murdoch în stare de inconștiență în grija menajerei mele, am coborît tustrei spre laguna fatală. Pe pietriș erau așezate prosoapele și hainele lăsate de bietul Murdoch. M-am plimbat încet pe la marginea apei, urmat în șir indian de însoțitorii mei. Maitoată laguna eraprea puțin adîncă, darsub faleză, unde exista o scobitură în plajă, avea o adîncime de un metru — un metru și jumătate. Ăsta era locul pe care, în mod firesc, și l-ar fi ales orice înotător, pentru că forma o piscină verde, transparentă, cu apa limpede ca cristalul.Deasupra se aflau un șir de stînci și pe acolo am pornit, scrutînd plin de curiozitate apa

de la picioarele mele. Tocmai ajunsesem la partea cea mai adîncă și mai liniștită a apei, cînd am dat cu ochii de ceea ce căutam și am izbucnit într-un strigăt de triumf :

— Cyanea ! am strigat. Cyanea — Priviți, „Coama Leului" !

Într-adevăr, obiectul neobișnuit pe care îl arătam semăna cu un smoc de fire încîlcite din coama unui leu. Pe un prag stîncos, la aproximativ un metru sub apă, zăcea un animal ciudat și păros, care vibra și flutura, avînd dungi argintii printre pletele galbene. Pulsația îi era înceată și greoaie — dilatări urmate de contracții.

— A făcut destul rău, acum i-a sunat și lui ceasul ! am strigat eu. Ajută-mă, Stackhurst, să-l distrugem definitiv pe acest ucigaș.

În preajma stîncilor se afla un bolovan imens și, unindu-ne eforturile, l-am împins pînă ce, cu o pleoscăială cumplită, l-am trîntit în apă. Cînd s-au liniștit vălurelele, am văzut că ajunsese pe pragul stîncos de la fund. O margine fluturîndă de membrană galbenă arăta că dedesubtul lui zăcea victima noastră. De sub piatră se prelingea o substanță uleioasă, groasă, care păta apa din jur, ridicîndu-se încet la suprafață.

— Să fiu al dracului dacă înțeleg ceva ! strigă inspectorul. Ce era asta, domnule Holmes ? Aici m-am născut și aici am crescut, dar în viața mea n-am văzut una ca asta. Nu e un lucru de prin părțile noastre.

— Din fericire pentru comitatul Sussex — i-am spus eu. Probabil că animalul a fost adus aici de uraganul acela din sud-est. Întorceți-vă amîndoi acasă la mine și am să vă relatez experiența sinistră, ținută

minte vreme îndelungată, și pe bună dreptate, de cineva care s-a întîlnit cu aceeași primejdie pe mare.

Cînd am ajuns în biroul meu, l-am găsit pe Murdoch mult mai bine ; își revenise suficient ca să șadă în capul oaselor. Era încă năuc, și din cînd în cînd îl mai scutura cîte un fior de durere. Vorbind dezlînat și cu frînturi de cuvinte, ne-a explicat că habar n-are ce i s-a întîmplat, doar atît că deodată a fost cuprins de niște dureri groaznice și că a trebuit să facă apel la toate resursele sale morale și fizice pentru a putea ajunge la mal.

— Aici avem o carte — am spus eu, ridicînd volumașul — care a adus pentru prima dată lumină într-o chestiune ce ar fi putut să rămînă de-a pururi întunecată. Este cartea „În lumea largă", de celebrul observator J. C. Wood. Eracît pe-aci să piară de pe urma atingerii acestei ființe scîrboase, așa că a scris totul în deplină cunoștință de cauză. Cyanea capillata este numele complet al bestiei și atingerea ei e cel puțin la felde periculoasă ca și mușcătura cobrei, iar pe de altă parte, e și mult mai dureroasă. Dați-mi voie să vă spicuiesc cîte ceva din această lucrare :

„Dacă înotătorii văd o masă rotundă și nedeslușită de membrane și fibre de culoare galben-închis, ceva ca un smoc din coama unui leu, amestecat cu beteală argintie, să se ferească pentru că este înspăimîntătorul animal Cyanea capillata, cu o înțepătură cumplită".

Oare sinistra noastră cunoștință poate fi descrisă mai limpede decît așa ? Și autorul ne povestește mai departe întîlnirea sa cu un asemenea animal : odată,

pe cînd înota în largul coastei comitatului Kent, a descoperit că ființa aceasta radiază filamente aproape invizibile pînă la o distanță de cincisprezece metri, și că orice persoană ce se nimerește înăuntrul acestei circonferințe, chiar la o asemenea depărtare de centrul funest, este de asemenea în pericol de moarte. Chiar la o atare distanță efectul asupra lui Wood a fost aproape fatal.

„Numeroase fire au pricinuit dungi de culoare purpurie pe piele ; la o examinare mai atentă, ele s-au dovedit a fi niște puncte sau pustule extrem de mici, fiecare punct fiind, cum s-ar zice, făcut cu un ac înroșit în foc, ce străpunge nervii".

După cum explică el, durerea locală e partea cea mai puțin însemnată a acestui chin cumplit.

„Tot corpul mi-era străbătut de junghiuri, de parc-aș fi fost lovit de un glonț. Pulsația a încetat și apoi inima a zvîcnit de vreo cinci-șase ori, de parcă voia să-mi spargă pieptul".

Durerea eracît p-acisă-l omoare, deși îi căzuse victimă numai în oceanul agitat și nu în apa mică și liniștită a lagunei. El zice că abia s-a mai putut recunoaște după aceea, atît de albă, zbîrcită și schimonosită îi era fața. A sorbit o dușcă de rachiu și apoi a băut o sticlă întreagă. Și se pare că asta l-a salvat. Domnule inspector, aveți aici cartea, pe care v-o las, e mai presus de oriceîndoială că ea conține explicația completă a tragediei bietului McPherson.

— Și întîmplător, mă scoate și pe mine basma curată — remarcă Ian Murdoch, zîmbind trist. Nu vă țin de rău, domnule inspector, și nici pe dumneavoastră, domnule Holmes, pentru că bănuielile împotriva mea erau firești. Am impresia că în chiar ajunul arestării

mele am izbutit să scap de acuzaţii doar împărtăşind soarta bietului meu prieten.

— Nu, domnule Murdoch, eu mă aflam pe calea cea bună şi dacă aş fi pornit de-acasă, aşa cum intenţionam, aş fi putut să vă cruţ de această experienţă înspăimîntătoare.

— Dar cum aţi ştiut, domnule Holmes ?

— Sînt un cititor omnivor, cu o memorie extrem de receptivă şi de bună pentru tot felul de fleacuri. Cuvintele „coama leului" m-au obsedat. Ştiam că le-amîntîlnit undeva, într-uncontext neaşteptat. Aţi văzut şi dumneavoastră că într-adevăr e un nume foarte potrivit pentru acest animal. Nu mă îndoiesc că animalul plutea pe apă cînd l-a văzut McPherson şi că vorbele lui au fost singurele în stare să ne transmită un avertisment împotriva fiinţei care-i pricinuise moartea.

— Atunci, cel puţin eu am scăpat de învinuire — zise Murdoch, ridicîndu-se încet în picioare. Ar trebui totuşi să vă spun vreo cîteva cuvinte ca explicaţie, întrucît ştiu în ce direcţie au mers cercetările dumneavoastră. E adevărat că am iubit-o pe domnişoara Bellamy, dar în ziua în care alegerea ei s-a îndreptat asupra prietenului meu McPherson, singura mea dorinţă a fost să contribui la realizarea fericirii ei. Am fost foarte mulţumit să mă dau la o parte şi să le pot fi de folos. Adeseori, le duceam eu bileţelele şi tocmai pentru că eram confidentul lor şi pentru că ţineam aşa de mult la ea, m-am grăbit să-i spun de moartea prietenului meu, ca nu cumva să mi-o ia cineva înainte, înfăţişîndu-i brusc şi fără delicateţe lucrurile. Ea n-a vrut să vă spun nimic despre relaţiile noastre, ca nu cumva să trageţi concluzii împo-

triva mea şi să am şi eu ceva de suferit. Dar cu voia dumneavoastră, trebuie să încerc să mă întorc la Vila Frontoanelor, pentru că tare aş vrea să mă culc.

Stackhurst îi întinse mîna:

— Aveam cu toţii nervii teribil de încordaţi, ca strunele unui instrument de concert. Te rog să ierţi trecutul, Murdoch. În viitor o să ne înţelegem mai bine.

Plecară împreună, braţ la braţ, ca doi prieteni. Inspectorul rămase în picioare, uitîndu-se la mine cu ochii lui bovini.

— Ei bine, aţi izbutit! strigă el în cele din urmă. Citisem eu multe despre dumneavoastră, dar nu crezusem o iotă din toate poveştile alea. E minunat!

M-am văzut silit să clatin din cap. A accepta o asemenea laudă înseamnă o depreciere în proprii tăi ochi.

— La început am mers cam încet, neiertat de încet. Dac-am fi descoperit cadavrul în apă, nu mi-ar fi scăpat soluţia. Dar prosopul m-a indus în eroare. Bietului om nu i-a trecut prin minte să se şteargă cu prosopul, iar eu la rîndul meu am fost determinat să cred că nici n-a intrat în apă. Atunci cum aş fi putut să mă gîndesc că era vorba de atacul unui animal acvatic? Iată de ce am fost împins pe o urmă greşită. Ei, domnule inspector, adeseori mi-am permis să vă iau peste picior pe dumneavoastră, poliţiştii! Dar Cyanea capillata era cît pe-aci să răzbune necazurile Scotland Yard-ului.

POVESTEA DIADEMEI DE BERILE

— Holmes — îi zic eu într-o dimineață, cînd stăteam la o fereastră a apartamentului nostru și priveam în jos pe stradă — uite că vine un nebun. E destul de trist că familia îl lasă să umble singur în halul în care se află.

Bunul meu prieten se ridică alene din fotoliu și privi peste umărul meu, cu mîinile înfundate în buzunarele halatului. Era o dimineață rece de februarie, dar cu un soare strălucitor, care făcea să sclipească puternic zăpada groasă așternută în ziua precedentă. Pe mijlocul străzii Baker circulația intensă măturase zăpada, trăgînd o dungă întunecată, dar pe ambele trotuare zăceau troiene la fel de albe ca atunci cînd ninsese. Pavajul cenușiu fusese curățat și măturat între ele, dar era încă alunecos, crcînd multe primejdii pentru puținii trecători care înfruntau vremea rea. De fapt, dinspre stația de metro nu venea decît un singur om, a cărui purtare ciudată îmi atrăsese atenția.

Era un domn de vreo cincizeci de ani, înalt, voinic și impunător, cu o față masivă, cu trăsături puternice și o ținută maiestuoasă. Era îmbrăcat sobru, dar luxos, cu o redingotă neagră, o pălărie lucioasă, ghetre maro foarte curate și pantaloni gri-deschis, foarte bine croiți. În schimb, acțiunile lui erau într-un

absurd contrast cu demnitatea îmbrăcăminții și a trăsăturilor sale, pentru că omul alerga cît îl țineau picioarele, țopăind pe alocuri ca un om obosit, prea puțin obișnuit cu mersul. Alergînd, făcea gesturi largi cu mîinile, agitîndu-le în sus și în jos, clătina din cap și-și schimonosea fața cît se poate de ciudat.

— Ce naiba o fi cu el ? am întrebat. Văd că cercetează numerele caselor.

— Sînt convins că vine aici — zise Holmes, frecîndu-și mîinile.

— Aici ?

— Da ; și fac prinsoare că vine să-mi ceară o consultație profesională. Am impresia că recunosc simptomele. Ha ! Ce-ți spuneam eu ?

Nici nu terminase Holmes de vorbit, că necunoscutul, răsuflînd greu, se și repezi la ușa noastră și trase clopoțelul, făcînd să răsune toată casa.

Peste cîteva clipe se afla la noi în cameră, răsuflînd și gesticulînd violent. În ochii lui stăruia o expresie fixă, atît de tristă și deznădăjduită, încît într-o clipă zîmbetele noastre se prefăcură în groază și compătimire. O vreme nu putu să scoată nici un cuvînt, se legăna doar din tot trupul și-și smulgea părul din cap ca un om scos din minți. Apoi, sărind deodată în picioare, se dădu cu capul de pereți cu atîta putere, încît ne repezirăm amîndoi la el și-l traserăm de acolo, aducîndu-l în centrul odăii. Sherlock Holmes îl împinse cu de-a sila în fotoliu și, așezîndu-se lîngă el, îl bătu ușurel pe braț ca să-l liniștească ; apoi, cu o abilitate de adevărat maestru, începu să sporovăiască cu el pe un ton ușor și alinător :

— Aţi venit ca să-mi spuneţi povestea dumneavoastră, nu? zise el. Sînteţi obosit pentru că v-aţi grăbit. Vă rog să mai aşteptaţi pînă ce vă veniţi în fire şi pe urmă am să fiu nespus de fericit să cercetez orice problemă, cît de măruntă, pe care veţi avea bunăvoinţa să mi-o expuneţi.

Necunoscutul rămase vreo două minute în aceeaşi stare, cu pieptul ridicîndu-i-se neîncetat, luptîndu-se să-şi stăpînească emoţiile. Apoi îşi şterse fruntea cu batista, strînse din buze şi-şi întoarse faţa către noi.

— Fără doar şi poate, mă socotiţi nebun, nu? zise el.

— Văd că aţi avut o mare supărare — răspunse Holmes.

— Numai Dumnezeu ştie ce necaz am! Un necaz atît de mare, încît poate să mă facă să-mi pierd minţile, aşa de brusc a venit. Dac-ar fi fost vorba numai de ruşinea publică, aş fi putut s-o înfrunt, deşi sînt un om a cărui reputaţie n-a avut niciodată nici cea mai mică pată. Necazurile familiale fac şi ele parte din soarta fiecărui om. Dar să vină deodată şi unele şi altele, şi încă într-o formă atît de înspăimîntătoare, iată motive suficiente ca să fiu adînc zguduit. Şi pe urmă, nu-i vorba numai de mine. S-ar putea ca suferinţa să atingă şi pe cea mai nobilă persoană din ţara noastră, dacă nu se găseşte o ieşire din această afacere îngrozitoare.

— Vă rog să vă liniştiţi, domnule — zise Holmes — şi să-mi faceţi o expunere clară asupra persoanei dumneavostră şi asupra celor ce vi s-au întîmplat.

— Numele meu — răspunse musafirul — vă este probabil cunoscut. Sînt Alexander Holder, de la

întreprinderea bancară „Holder și Stevenson“ din Threadneedle Street.

Într-adevăr, numele ne era binecunoscut, dat fiind că aparținea principalului asociat al uneia din cele mai însemnate întreprinderi bancare — a doua ca mărime — din City. Ce-ar fi putut deci să se întîmple, pentru a aduce pe unul dintre cei mai proeminenți cetățeni ai Londrei în situația aceasta jalnică? Așteptam amîndoi, plini de curiozitate, pînă ce, făcînd un nou efort, el izbuti să-și adune puterile pentru a ne spune povestea sa.

— Știu că timpul este foarte prețios — zise el — și de aceea m-am grăbit să vin încoace în momentul în care inspectorul de poliție m-a sfătuit să-mi asigur colaborarea dumneavoastră. Am venit pînă în Baker Street cu metroul, iar de la stație am alergat pe jos, fiindcă birjele înaintează prea încet prin zăpada asta. Iată de ce abia îmi trag sufletul, cu atît mai mult cu cît, în general, sînt un om care face prea puțină mișcare. Acum mă simt mai bine, și am să vă expun faptele cît mai succint și cît mai limpede voi putea. Bineînțeles, dumneavoastră știți că în afacerile bancare succesul depinde în egală măsură de capacitatea de a găsi investiții rentabile pentru fondurile de care dispunem și de sporirea legăturilor și clientelei, precum și a numărului de depunători. Unul din mijloacele noastre cele mai lucrative de utilizare a fondurilor o constituie împrumuturile cu garanții sigure. Am făcut foarte multe în această direcție în ultimii ani și există numeroase familii nobile cărora le-am avansat sume mari de bani, primind drept garanție tablourile, cărțile sau argintăria lor.

Ieri dimineaţă eram în biroul meu de la bancă, în momentul cînd un funcţionar mi-a adus o carte de vizită. Văzînd numele de pe ea, am tresărit, întrucît nu era altcineva decît... mă rog, poate că nici dumneavoastră n-ar trebui să vă spun altceva decît că era un nume pomenit zilnic de toţi oamenii din lumea întreagă, unul din numele cele mai nobile, mai strălucite şi mai importante din Anglia. Am fost covîrşit de această onoare şi în momentul cînd personajul a intrat în biroul meu, am încercat să-i spun acestlucru ; însă el a pătruns direct în miezul afacerilor, cu aerul unui om care doreşte să scape cît mai repede de o sarcină neplăcută.

— Domnule Holder — mi-a zis el — după cum sînt informat, dumneavoastră obişnuiţi să avansaţi bani clienţilor.

— Într-adevăr, firma noastră face acest lucru, atunci cînd există garanţii serioase — i-am răspuns.

— Am absolută nevoie — spuse el — să găsesc imediat cincizeci de mii de lire. Bineînţeles că o sumă atît de neînsemnată aş putea s-o împrumut şi de zece ori de la prietenii mei, dar aş prefera mai degrabă s-o consider drept o chestiune de afaceri, pe care s-o tratez chiar eu. În situaţia mea, înţelegeţi, fără îndoială, că n-ar fi prea înţelept să mă oblig faţă de cineva.

— Dar, dacă-mi permiteţi să vă întreb, pentru cît timp vă trebuiesc aceşti bani ? l-am întrebat.

— Lunea viitoare urmează să mi se plătească o sumă importantă, care mi se cuvine, şi atunci, fără doar şi poate, vă voi înapoia avansul pe care mi-l acordaţi, cu orice dobîndă veţi considera de cuviinţă

să-mi cereți. Dar acum am absolută nevoie să capăt banii pe loc.

— Aș fi fericit să vi-i avansez, fără nici o altă discuție, din caseta mea particulară — i-am răspuns — dar, din nefericire, e un efort prea mare pentru posibilitățile mele modeste. Dacă, pe de altă parte, trebuie să fac acest lucru în numele băncii, atunci este echitabil față de asociatul meu să insist ca și în cazul dumneavoastră să se ia toate precauțiunile obișnuite în asemena situații.

— Chiar prefer să facem tranzacția în acest fel — zise el ridicînd o casetă pătrată de marochin negru, pe care o pusese alături de scaunul lui. Fără îndoială, ați auzit de diadema de berile, nu?

— Una din cele mai valoroase comori ale imperiului nostru — i-am spus eu.

— Exact. Omul deschise caseta și în ea se afla splendida bijuterie despre care vorbise, așezată pe un culcuș moale de catifea trandafirie. Diadema are treizeci și nouă de berile enorme — adăugă el — și prețul monturii de aur este colosal de mare. Chiar și cea mai meschină expertiză ar stabili valoarea diademei la dublul sumei pe care v-am cerut-o. Sînt gata să v-o încredințez ca gaj.

Am luat în mîini prețioasa cutie și m-am uitat uluit cînd la ea, cînd la ilustrul meu client.

— Vă îndoiți de valoarea ei? m-a întrebat.

— Cîtuși de puțin, mă îndoiesc numai...

— Dacă fac bine că v-o las, nu? În privința asta puteți să fiți liniștiți. Nici prin cap nu mi-ar trece să fac una ca asta, dacă n-ar fi absolut sigur că voi putea s-o recapăt în patru zile. E doar o simplă formalitate. Gajul este suficient?

— Mai mult decît suficient.

— Veţi înţelege uşor, domnule Holder, că vă dau o dovadă puternică a încrederii mele, întemeiată pe tot ceea ce am auzit despre dumneavoastră. Am însă, pe de o parte, rugămintea de a păstra discreţia şi de a nu împrăştia nici un fel de zvon în această privinţă, iar pe de altă parte, vă conjur să păstraţi această diademă cu toate precauţiile posibile, deoarece cred că e inutil să vă mai spun ce imens scandal public s-ar stîrni dacă s-ar întîmpla ceva cu bijuteria. Orice stricăciune ar fi aproape la fel de gravă ca şi pierderea ei completă, întrucît nu există pe lumea asta alte berile de aceeşi frumuseţe ca ale ei şi deci ele ar fi de neînlocuit. V-o las însă cu toată încrederea şi voi trece personal pe la dumneavoastră ca s-o iau luni dimineaţa.

Văzînd că clientul meu se grăbeşte să plece, nu i-am mai spus nimic; chemîndu-mi casierul, i-am dat dispoziţii să-i plătească cincizeci de mii de lire în bancnote. Dar rămînînd din nou singur cu preţioasa casetă în faţă, n-am putut să nu mă gîndesc cu oarecare îngrijorare la imensa răspundere care îmi revenea. Nu încăpea îndoială că, întrucît el vorbea de o comoară naţională, s-ar fi stîrnit un scandal îngrozitor dacă se întîmpla vreo nenorocire. Începusem treptat să regret că am consimţit să-mi fie încredinţată. Pe de altă parte însă, era prea tîrziu acum ca să mai schimb lucrurile, aşa că am încuiat-o în seiful meu particular şi m-am apucat din nou de treabă.

La căderea serii mi s-a părut că ar fi imprudent să las la birou un obiect atît de preţios. S-a mai întîmplat şi pînă acum să fie forţate seifurile ban-

cherîlor, așa că nu era exclus să se întîmple același lucru și cu al meu. Dar într-un asemenea caz ce îngrozitoare ar fi fost situația mea! M-am hotărît deci ca în zilele următoare să port caseta la mine, ducînd-o acasă și la birou, ca s-o am veșnic în preajma mea. Avînd această intenție, am chemat o birjă și m-am dus acasă în Streatham, luînd cu mine bijuteria. N-am respirat ușurat pînă ce n-am dus-o sus și am închis-o în biroul meu.

Și acum, domnule Holmes, să vă spun cîteva cuvinte despre gospodăria mea, pentru că aș dori să înțelegeți pe deplin situația. Omul de serviciu și valetul meu nu dorm în casă cu noi și, prin urmare, îi putem lăsa cu totul la o parte. Am trei slujnice pe care le țin de ani de zile și a căror cinste este mai presus de orice îndoială. O altă servitoare, Lucy Parr, ajutoare de cameristă, nu e decît de vreo două-trei luni la mine în serviciu. A venit însă cu niște recomandații excelente și n-am avut niciodată de ce să fiu nemulțumit de ea. E o fată foarte frumușică și a atras admiratori care din cînd în cînd dădeau tîrcoale casei. Asta e singurul defect pe care i l-am găsit noi, deși cred că altfel e o fată foarte, foarte bună.

Asta în ceea ce privește personalul de serviciu. Familia mea este atît de mică, încît n-o să-mi ia prea multă vreme să v-o descriu. Sînt văduv și am un singur fiu, Arthur. Domnule Holmes, el a fost o mare dezamăgire pentru mine, o dureroasă dezamăgire. Nu mă îndoiesc că de vină sînt chiar eu. Lumea zice că l-am răsfățat. Se prea poate să fie așa. Cînd a murit scumpa mea soție, am simțit că n-am altă persoană asupra căreia să-mi revărs

afecțiunea decît asupra lui. Nu puteam suporta ideea de a vedea că-i dispare măcar o clipă zîmbetul de pe buze. Nu i-am refuzat niciodată îndeplinirea unei dorințe. Poate că ar fi fost mai bine pentru amîndoi să fi fost eu mai sever, dar nu pot să spun că n-am avut cele mai bune intenții.

Firește, plănuisem ca el să-mi continue afacerile, dar n-avea de loc înclinații în această direcție. Era nechibzuit, zăpăcit, rebel și, ca să fiu sincer, nu puteam avea nici o încredere în el cînd era vorba de mînuirea unor sume mari de bani. Tînăr fiind, a devenit membru al unui club aristocratic și acolo, date fiind manierele sale agreabile, a intrat curînd în intimitatea a numeroși oameni grași la pungă și cheltuitori din fire. S-a deprins să joace cărți pe mize mari și să risipească bani la cursele de cai, ceea ce l-a făcut să mă implore, de nenumărate ori, să-i dau un avans din alocația pe care i-o plătesc cu regularitate, pentru a-și putea acoperi unele datorii de onoare. A încercat în repetate rînduri să se smulgă din tovărășia periculoasă în care a intrat, dar de fiecare dată influența prietenului său, sir George Burnwell, a fost suficientă pentru a-l atrage din nou în sînul ei.

Și, într-adevăr, nici n-are rost să mă mir că un om ca sir George Burnwell are influență asupra lui, pentru că de cîte ori l-a adus Arthur în casa noastră, am văzut și eu personal că e greu să reziști farmecului și fascinației sale. E mai mare ca ani decît Arthur, e un om cu multă experiență mondenă, a fost peste tot, a văzut tot ce e de văzut, are o conversație scînteietoare și un fizic splendid. Și totuși, cînd mă gîndesc la el așa, la rece, departe de prezența sa fer-

mecătoare, sînt convins, după felul său cinic de a vorbi și după expresia pe care i-am surprins-o în priviri, că e o persoană în care nu poți avea nici pic de încredere. Așa cred eu, și pe de altă parte tot așa crede și micuța mea Mary, care posedă perspicacitatea și intuițiaageră a femeilor. A mai rămas s-o descriu doar pe ea. Mi-e nepoată, dar acum cinci ani, cînd mi-a murit fratele, lăsînd-o singură pe lume, am adoptat-o, și de atunci am considerat-o întotdeauna fiicamea. E o adevărată rază de soare în casă, dulce, iubitoare, frumoasă, o minunată gospodină, fiind totodată înzestrată cu o tandrețe, un calm și o blîndețe de o feminitate desăvîrșită. Ea este mîna mea dreaptă ; nu știu ce m-aș face fără ea. Doar într-o singură chestiune s-a împotrivit ea dorinței mele. De două ori a cerut-o de nevastă băiatul meu, pentru că o iubește la nebunie, dar în amîndouă rîndurile ea l-a refuzat. Cred că dacă ar mai fi putut cineva să-l atragă pe calea cea bună, atunci ea ar fi fost aceea, și cred că prin căsătorie el și-ar fi schimbat întreaga viață ; dar acum, din nefericire, e prea tîrziu, mult prea tîrziu !

Acum, domnule Holmes, cunoașteți persoanele care trăiesc sub acoperămîntul meu și voi continua deci să vă istorisesc povestea mea nefericită.

În seara aceea, cînd ne sorbeam cafelele în salonaș, după cină, le-am povestit lui Arthur și Mary ce mi s-a întîmplat și le-am vorbit despre prețioasa comoară pe care o aveam sub acoperămîntul nostru, eliminînd din relatare doar numele clientului. Sînt sigur că Lucy Parr, care ne adusese cafelele, părăsise încăperea ; n-aș putea jura însă că închisese ușa în urma ei. Povestea i-a interesat foarte mult pe

Mary şi Arthur, care au dorit să vadă celebra diademă, însă eu am socotit că e preferabil să n-o clintesc de la locul ei.

— Dar unde ai pus-o ? m-a întrebat Arthur.

— În biroul meu.

— Sper din tot sufletul să nu se facă o spargere peste noapte în casa noastră — zise el.

— Dar e bine încuiat — i-am răspuns.

— A, la biroul ăla se potriveşte orice cheie veche. Cînd eram tînăr, l-am deschis şi eu cu cheia de la dulapul din debara.

Dat fiind că băiatul meu avea obiceiul să vorbească aiurea, n-am prea dat atenţie la ceea ce a spus. Totuşi, mai tîrziu în seara aceea el a venit după mine în camera mea, cu o figură foarte gravă.

— Uite ce e, tăticule — mi-a zis el cu ochii în jos — ai putea să-mi dai două sute de lire ?

— Nu, nu pot — i-am răspuns cu asprime. Am fost mult prea generos cu tine în chestiunile băneşti.

— Ai fost foarte bun — mi-a răspuns el — dar am absolută nevoie de aceşti bani, pentru că altfel nu mai pot să-mi fac apariţia la club.

— Nu văd ce-i aşa de rău în asta ! am strigat eu.

— Ai dreptate, dar nici nu pot să-mi închipui că doreşti să părăsesc clubul ca un om dezonorat — mi-a răspuns el. N-aş putea suporta ruşinea. Trebuie neapărat să fac rost de banii ăştia într-un fel, şi dacă nu mi-i dai tu, atunci trebuie să găsesc alte mijloace.

M-am supărat din cale-afară, pentru că era a treia cerere de acest fel pe care mi-o adresa în cursul ultimei luni.

— Nu-ți dau nici o lăscaie — i-am strigat.

Drept care, el mi-a făcut o plecăciune și a părăsit încăperea fără să mai scoată o vorbă.

După plecarea lui, am descuiat biroul, m-am convinscă comoara mea e în siguranță și l-am încuiat la loc. Apoi am început să umblu prin casă, pentru ca să văd dacă s-au luat toate măsurile de precauție. De obicei, las această operație în grija lui Mary, dar în seara aceea mi s-a părut că e bine s-o fac chiar eu. Coborînd scările, am văzut-o pe Mary la fereastra laterală a holului, pe care a închis-o și la apropierea mea a zăvorît-o.

— Spune-mi, tată — zise ea cu o expresie puțin tulburată, după cîte mi s-a părut — i-ai dat voie astă-seară lui Lucy, camerista, să plece ?

— Aș, de unde !

— S-a întors chiar acum pe ușa din dos. Nu mă îndoiesc că a fost doar pînă la portiță, ca să se întîlnească cu cineva, dar lucrul acesta mi se pare o imprudență și trebuie să-i pui capăt

— Vorbește tu cu ea mîine dimineață ; sau, dacă preferi, o să vorbesc eu. Ești sigură că totul e încuiat ?

— Sînt absolut sigură, tăticule.

— Atunci, noapte bună.

Am sărutat-o și m-am întors în dormitor. Foarte curînd am adormit.

Domnule Holmes, mă străduiesc să vă spun tot ceea ce poate să aibă vreo legătură cu cazul respectiv, dar vă rog totodată să-mi puneți întrebări cu privire la orice amănunt pe care n-am izbutit să-l prezint destul de clar.

— A, dimpotrivă, expunerea dumneavoastră este deosebit de lucidă.

— Ajung acum la o parte a povestirii mele în care aș dori să fiu cît se poate de explicit. De obicei, nu am un somn prea profund și, fără doar și poate, neliniștea din mintea mea m-a făcut în seara aceea să dorm chiar mai puțin adînc decît de obicei. Iată de ce pe la două după miezul nopții m-a trezit un zgomot din casă. Pînă să mă dezmeticesc, zgomotul încetase. Îmi lăsase oarecum impresia că undeva s-a închis ușurel o fereastră. Am stat și am ascultat cu atenție, cu urechile ciulite. Spre marea mea spaimă, am auzit deodată foarte lămurit zgomotul pașilor cuiva care se mișcă încetișor în camera alăturată. M-am dat jos din pat tremurînd tot de frică și am iscodit de după ușa iatacului.

— Arthur ! am țipat. Ești un ticălos ! Hoțule, cum îndrăznești să pui mîna pe diadema aceea ?

Un bec de gaz ardea slab, așa cum îl lăsasem, și nenorocitul de fiu-meu, îmbrăcat doar cu cămașă și pantaloni, stătea în picioare lîngă această lumină, cu diadema în mînă. Părea că trage de ea, sau că se străduiește s-o îndoaie. Cînd a auzit strigătul meu, a scăpat-o din mînă și s-a făcut palid ca moartea. Într-o clipă am ridicat de jos diadema și m-am uitat la ea. Unul dintre capetele de aur, împreună cu cele trei berile cu care era împodobit, lipsea.

— Bestie ! i-am strigat, înnebunit de furie. Ai distrus-o ! M-ai făcut de rușine pentru totdeauna ! Unde sînt nestematele pe care le-ai furat ?

— Furat ? strigă el.

— Da, hoțule ! am urlat eu, zguduindu-l de umeri.

— Dar nu lipseşte nici una! E imposibil să lipsească vreuna! mi-a răspuns el.

— Lipsesc trei, şi tu ştii unde sînt! De ce mă sileşti să-ţi spun că eşti şi mincinos, după ce că eşti hoţ? Ce, nu te-am văzut eu cum încercai să mai smulgi o bucată din diademă?

— De insultat m-ai insultat destul — mi-a răspuns el — şi aşa ceva nu mai suport. N-am de gînd să-ţi mai spun nici o vorbă despre toată povestea asta, de vreme ce ţi-a venit cheful să mă insulţi. Dis-de-dimineaţă am să părăsesc casa ta, şi am să-mi găsesc singur drumul în lume.

— Ai să-mi părăseşti casa numai însoţit de poliţie! am strigat eu, înnebunit de durere şi supărare. Am să cer să se facă lumină pînă la capăt în această chestiune.

— De la mine n-ai să afli nimic — mi-a răspuns el, cu o furie de care nu l-aş fi crezut în stare. Dacă vrei să chemi poliţiştii, atunci n-au decît să afle ei ce-or putea.

Între timp, toată casa era în picioare, pentru că supărarea mă făcuse să ridic vocea. Mary a fost prima care s-a repezit în camera mea şi văzînd diadema şi faţa lui Arthur, a înţeles într-o clipă toată povestea şi cu un ţipăt a căzut în nesimţire la pămînt. Am trimis camerista să cheme poliţia, şi am lăsat imediat cercetările pe mîna autorităţilor. Cînd a intrat în casă inspectorul de poliţie şi cu un gardian, Arthur, care stătea bosumflat, cu braţele încrucişate, m-a întrebat dacă am intenţia să-l acuz de furt. I-am răspuns că nu mai e o chestiune particulară, ci e o afacere publică, întrucît diadema stricată e proprietate na-

ţională. Eram hotărît să las justiţia să-şi urmeze cursul în toate.

— Cel puţin — a spus el — sper că n-ai să pui să mă aresteze pe loc. Ar fi atît în avantajul tău, cît şi într-al meu, dac-aş putea să părăsesc casa pentru cinci minute.

— Ca să fugi, sau poate ca să ascunzi ceea ce ai furat? i-am răspuns.

Dar apoi, dîndu-mi seama de nenorocirea în care mă aflu, l-am rugat din suflet să-şi amintească faptul că e în joc nu numai onoarea mea, dar şi onoarea unei persoane mult mai de seamă decît mine ; şi că planează asupra noastră ameninţarea unui scandal care ar zgudui întreaga naţiune. Ar putea să-l evite dacă ar vrea, şi să-mi spună ce-a făcut cu cele trei nestemate lipsă.

— N-ai decît să tragi consecinţele situaţiei pe care ai creat-o — i-am spus. Ai fost prins asupra faptului şi nici o mărturisire n-ar putea să-ţi agraveze vinovăţia. Dacă vei vrea să îndrepţi lucrurile, după puterile tale, spunîndu-ne unde sînt berilele, atunci totul se va ierta şi se va uita.

— Păstrează-ţi iertarea pentru aceia care ţi-o cer — mi-a spus el şi s-a îndepărtat de mine rînjind. Am văzut că e mult prea înrăit pentru ca vorbele mele să-l poată influenţa cîtuşi de puţin. Nu aveam decît o singură cale de urmat. Am chemat inspectorul şi l-am pus să-l aresteze pe Arthur. S-a făcut imediat o percheziţie nu numai corporală, dar şi a camerei lui, şi a fiecărui colţişor din casă, în care ar fi putut să ascundă nestematele. Nu s-a găsit nici urmă de ele, şi nenorocitul n-a vrut să deschidă gura, cu toate încercările noastre de a-l convinge, şi cu toate ame-

ninţările. Azi-dimineaţă a fost dus într-o celulă şi eu, după ce am trecut prin toate formalităţile de la poliţie, m-am grăbit încoace, ca să vă rog în genunchi să vă puneţi la contribuţie abilitatea, pentru a lămuri chestiunea. Poliţia a declarat pe faţă că, deocamdată nu înţelege nimic din ce s-a întîmplat. Domnule Holmes, puteţi să faceţi orice cheltuieli aţi socoti de cuviinţă. Eu am şi oferit o recompensă de o mie de lire. O, Doamne, ce să mă fac! Mi-am pierdut onoarea, nestematele şi fiul, toate într-o singură noapte! Ce mă fac, ce mă fac!

Îşi cuprinse capul în mîini şi se clătină pe scaun într-o parte şi într-alta, gemînd ca un copil care nici nu mai poate vorbi de necăjit ce e. Sherlock Holmes rămase tăcut cîteva minute, cu sprîncenele încruntate şi cu ochii ţintă la focul din cămin.

— Vine multă lume în casa dumneavoastră? întrebă el.

— Foarte puţină: doar asociatul meu cu familia lui, şi uneori cîte un prieten de-al lui Arthur. Sir George Burnwell a fost de mai multe ori în ultima vreme. Altcineva nu cred să mai fi fost.

— Ieşiţi mult în societate?

— Arthur iese. Mary şi cu mine stăm acasă. Nici ei nici mie nu ne place prea mult să ieşim.

— Asta-i destul de ciudat pentru o fată tînără.

— Are o fire foarte liniştită. Şi pe urmă, nu e chiar aşa de tînără. Are douăzeci şi patru de ani.

— Din cele ce mi-aţi spus, chestiunea pare să fi constituit un şoc teribil şi pentru ea.

— Înfiorător! Ea a fost chiar mai afectată decît sînt eu.

— Nici unul din dumneavoastră nu are nici o îndoială cu privire la vinovăția tînărului Arthur ?

— Cum am putea s-o avem, cînd l-am văzut cu ochii mei ținînd în mînă diadema ?

— Mie nu mi se pare că asta ar fi o dovadă concludentă. Restul diademei a fost stricat în vreun fel ?

— Da, era răsucit.

— Deci nu credeți că ar fi fost posibil ca, de fapt, el să fi încercat s-o îndrepte ?

— Dumnezeu să vă blagoslovească ! Dumneavoastră faceți tot ce puteți pentru el și pentru mine. Dar e o sarcină prea grea. În fond, ce căuta el acolo ? Dacă scopurile lui erau nevinovate, atunci de ce n-a spus ?

— Tocmai. Dacă era vinovat, de ce n-a născocit o minciună ? Tăcerea lui mi se pare o sabie cu două tăișuri. Cazul dumneavoastră are cîteva aspecte foarte ciudate. Ce părere a avut poliția despre zgomotul care v-a trezit din somn ?

— Polițiștii au considerat că a fost probabil provocat de Arthur cînd a închis ușa de la dormitorul lui.

— Auzi vorbă ! Ca și cum un om animat de intenția de a săvîrși un asemenea delict ar trînti ușa de la camera lui, ca să trezească toată casa. Dar despre dispariția acestor nestemate ce-au zis polițiștii ?

— Și acuma ciocănesc dușumelele și înțeapă tapițeria de la mobilă, sperînd să le găsească.

— Nu s-au gîndit să caute și afară ?

— Ba da, și încă au manifestat o energie extraordinară. Au și cercetat foarte amănunțit întreaga grădină.

— Acum, dragul meu domn — zise Holmes — nu vi se pare evident că această chestiune are implicații mult mai profunde decît erați înclinați să considerați dumneavoastră sau polițiștii la început? Dumneavoastră vi se pare un caz simplu. Mie mi se pare teribil de complex. Gîndiți-vă ce consecințe are teoria pe care o susțineți. Presupuneți că fiul dumneavoastră s-a dat jos din pat cu mari riscuri, s-a dus în camera dumneavoastră, a deschis biroul, a scos diadema, a rupt, încordîndu-și forțele, o bucățică din ea, s-a dus în altă parte, a ascuns trei nestemate din cele treizeci și nouă cu atîta dibăcie încît nu le găsește nimeni, și apoi s-a întors cu celelalte treizeci și șase în camera în care risca cel mai mult să fie descoperit. Ei, eu vă întreb, credeți că o asemenea teorie stă în picioare?

— Dar mai există și vreo altă teorie? strigă bancherul, cu un gest de desperare. Dacă scopurile lui erau nevinovate, atunci de ce nu le lămurește?

— Asta e de datoria noastră să aflăm — răspunse Holmes. Așa că acum, domnule Holder, dacă doriți, vom porni împreună spre Streatham și vom consacra o oră cercetării ceva mai atente a amănuntelor.

Prietenul meu a insistat să-i însoțesc în această expediție, ceea ce am făcut cu destul interes, întrucît curiozitatea și compătimirea mea fuseseră profund stîrnite de povestea pe care o ascultasem. Mărturisesc că vinovăția fiului bancherului mi se părea la fel de evidentă ca și nefericitului tată.

Dar, pe de altă parte, aveam atîta încredere în judecata lui Holmes, încît simțeam că trebuie să existe vreo nădejde, de vreme ce el era nemulțumit de explicația dată. Sherlock Holmes n-a scos un

cuvînt totdrumul, pînă în suburbia de sud a oraşului, ci a stat cu capul în piept şi cu pălăria pe ochi, absorbit complet de gînduri. Clientul nostru părea să fi căpătat din nou curaj, datorită micii licăriri de speranţă care i se înfăţişase şi chiar a început să flecărească cu mine despre afacerile lui. O scurtă călătorie cu trenul şi apoi cîteva minute de mers pe jos ne-au adus la Fairbank, modesta reşedinţă a marelui financiar.

Fairbank era o casă pătrată de piatră albă, de proporţii serioase, aşezată la o mică depărtare de marginea drumului. O alee dublă cu o peluză încărcată de zăpadă se întindea înainte pînă la cele două porţi mari de fier, care închid intrarea. Pe partea dreaptă erau nişte tufişuri, dincolo de care o potecă îngustă mergea de la drum pînă la uşa bucătăriei, formînd astfel intrarea furnizorilor. De partea stîngă pornea o altă alee ce ducea spre grajduri; de fapt, ea nici nu făcea parte din terenul casei, şi nici nu prea era des folosită. Holmes ne-a lăsat în picioare la uşă şi a mers încetişor de jur împrejurul casei pe lîngă faţadă, pe poteca de la intrarea furnizorilor şi tot aşa prin grădina din spate, ajungînd la aleea ce ducea la grajduri. A parcurs atît de încet toată această porţiune, încît domnul Holder şi cu mine am intrat în sufragerie şi am aşteptat la gura sobei întoarcerea lui. Stăteam amîndoi acolo, în tăcere, cînd s-a deschis uşa şi a intrat o domnişoară. Era înaltuţă, subţirică, cu părul şi ochii negri ce păreau încă şi mai întunecaţi, dată fiind paloarea extraordinară, cadaverică, a feţei ei. Nu cred să mai fi văzut vreodată o femeie atît de palidă ca ea. Buzele n-aveau picătură de sînge în ele, în schimb ochii îi erau roşii de

plîns. Trecînd tăcută prin odaie, m-a impresionat, întrucît mi s-a părut că vădeşte mai multă tristeţe decît simţisem în dimineaţa aceea la bancher. Lucrul era cu atît mai de mirare la ea, cu cît se vedea bine că e o femeie cu o personalitate puternică, cu o extraordinară capacitate de stăpînire. Neţinînd seama de prezenţa mea, s-a dus direct la unchiul ei şi l-a mîngîiat pe cap cu o dulceaţă feminină.

— Tăticule, sper c-ai dat ordin să-l elibereze pe Arthur, nu? zise ea.

— Nu, nu, fata mea, chestiunea trebuie cercetată în toate dedesubturile ei.

— Bine, dar eu sînt aşa de sigură că e nevinovat! Tu ştii ce înseamnă instinctul unei femei. Sînt convinsă că n-a făcut nici un rău şi că o să regreţi că te-ai purtat aşa de aspru cu el.

— Atunci, dacă e nevinovat, de ce tace?

— Cine ştie? Poate pentru că s-a supărat aşa de tare că l-ai suspectat.

— Dar cum puteam să nu-l suspectez, cînd l-am văzut cu ochii mei ţinînd în mînă diadema?

— Vai, dar el nu făcuse decît s-o ridice de jos ca să se uite la ea. Ah, te rog, te rog, crede-mă că e nevinovat! Lasă lucrurile baltă şi nu mai spune nimic în această privinţă. E îngrozitor cînd mă gîndesc că scumpul nostru Arthur zace la închisoare!

— Nu las lucrurile baltă, pînă ce nu găsim nestematele. Nici în ruptul capului nu vreau să aud de aşa ceva, Mary! Afecţiunea ta faţă de Arthur te orbeşte şi te împiedică să mai vezi consecinţele îngrozitoare pe care le are această situaţie pentru mine. Departe de a mușamaliza chestiunea, am adus

de la Londra pe un domn care să cerceteze mai departe problema.

— Dumnealui ? întrebă ea, întorcîndu-se spre mine.

— Nu, prietenul lui. A dorit să-l lăsăm singur. S-a dus acum pe aleea grajdului.

— Pe aleea grajdului ? Fata ridică din sprîncenele negre. Dar ce speră el să poată găsi acolo ? A, bănuiesc că dumnealui e. Sper, domnule, că veți reuși să dovediți ceea ce constituie sigur, după convingerea mea, adevărul și anume că vărul meu Arthur nu e cîtuși de puțin vinovat de această faptă criminală.

— Vă împărtășesc întru totul părerea și sper, împreună cu dumneavoastră, că vom izbuti s-o dovedim adevărată — îi răspunse Holmes, întorcîndu-se către prețul de la intrare, ca să-și scuture zăpada de pe pantofi. Bănuiesc că am onoarea de a vorbi cu domnișoara Mary Holder. Îmi permiteți să vă pun vreo două întrebări ?

— Vai, vă rog, domnule, dacă pot contribui la lămurirea acestei încurcături îngrozitoare !

— Dumneavoastră n-ați auzit nimic astă-noapte ?

— N-am auzit nimic pînă cînd unchiul meu a început să vorbească tare. Asta m-a făcut să cobor din camera mea.

— Dumneavoastră ați închis seara ferestrele și ușile. Ați zăvorît toate ferestrele ?

— Da.

— Azi-dimineață le-ați găsit pe toate zăvorîte ?

— Da.

— Aveți o slujnică logodită ? Am impresia că i-ați spus aseară unchiului dumneavoastră că fata a ieșit să-și vadă iubitul.

— Da, şi tocmai ea ne-a servit şi cafelele în salon, aşa că se prea poate să fi auzit ce-a spus unchiul despre diademă.

— Înţeleg. De aici deduceţi că ea ar fi putut ieşi din casă, pentru a-i spune ceva iubitului ei şi că se prea poate ca ei doi să fi pus la cale jaful.

— Dar ce rost au toate aceste teorii vagi — strigă bancherul enervat — cînd v-am spus că l-am văzut pe Arthur cu diadema în mînă ?

— Staţi numai o clipă, domnule Holder. La această chestiune trebuie să revenim. Acum, domnişoară Holder, în legătură cu fata asta. Bănuiesc că aţi văzut-o întorcîndu-se pe uşa de la bucătărie.

— Da ; cînd m-am dus să văd dacă uşa e încuiată peste noapte, m-am întîlnit cu ea ; tocmai se strecura înăuntru. L-am văzut şi pe bărbat, deşi nu prea clar, în întunericul de afară.

— Îl cunoaşteţi ?

— O, da. E un zarzavagiu care ne aprovizionează şi pe noi. Se numeşte Francis Prosper.

— El stătea în stîngauşii, adică ceva mai departe de potecă, dincolo de intrare ? zise Holmes.

— Da, aşa e.

— Şi are un picior de lemn ?

În ochii negri, expresivi ai domnişoarei se ivi deodată ceva asemănător cu frica.

— Vai de mine, dar dumneavoastră sînteţi un vrăjitor ! zise ea. De unde ştiţi acest amănunt ?

Domnişoara surîse, dar pe faţa subţire şi încordată a lui Holmes nu se ivi nici un zîmbet care să răspundă la al ei.

— Acum tare aş dori să mergem sus — zise el. S-ar putea să mai parcurg o dată terenul din jurul

casei. Şi n-ar fi rău să mă uit la ferestrele de jos înainte de a urca la etaj.

Trecu repede de la o fereastră la alta, oprindu-se doar la cea mare, care dădea din hol înspre aleea grajdului. Fereastra asta o deschise şi apoi cercetă cu multă atenţie pervazul, privindu-l cu ajutorul puternicei sale lupe.

— Şi acum să mergem sus — zise el într-un tîrziu.

Odaia bancherului era o încăpere mică, cu mobilă foarte simplă, cu un covor gri, un birou mare şi o oglindă înaltă. Holmes se duse mai întîi la birou şi examină atent broasca.

— Ce cheie a fost folosită pentru deschiderea biroului ? întrebă el.

— Chiar aceea de care a pomenit fiul meu, cheia dulapului din debara.

— O aveţi aici ?

— Uitaţi-o pe măsuţa de toaletă.

Sherlock Holmes o luă de acolo şi deschise biroul cu ea.

— Broasca nu face nici un zgomot — zise el. Deci nu e de mirare că nu v-a trezit. Bănuiesc că în caseta asta se află diadema. Trebuie să ne uităm la ea.

Deschise caseta şi scoţînd afară diadema, o puse pe masă. Era un adevărat model de artă a giuvaergiilor şi cele treizeci şi şase de pietre nestemate erau cele mai frumoase pe care am avut vreodată ocazia să le privesc. Într-o parte, diadema avea o margine strîmbă şi ruptă din care fusese smuls un colţ cu trei pietre preţioase.

— Şi acum, domnule Holder — zise Holmes — iată colţul din partea cealaltă, care corespunde bu-

căţii pierdute în împrejurări atît de nefericite. Dacă nu vă supăraţi, v-aş ruga să-l rupeţi.

Bancherul se dădu înapoi îngrozit.

— Nici prin cap nu-mi trece să fac una ca asta — zise el.

— Atunci am s-o fac eu. Holmes îşi încordă toate puterile asupra obiectului, dar fără nici un rezultat. Mi s-a părut că cedează puţin — zise el — dar cu toate că am mare forţă în degete, mi-ar trebui foarte, foarte multă vreme, ca să-l pot rupe. Un om obişnuit n-ar putea s-o facă. Acum ce credeţi că s-ar întîmpla dacă aş rupe-o totuşi, domnule Holder? Zgomotul produs ar fi egal cu o împuşcătură. Şi vreţi să-mi spuneţi că toate acestea s-au întîmplat la cîţiva metri de patul dumneavoastră şi totuşi n-aţi auzit nimic?

— Nu ştiu nici eu ce să cred; pentru mine totul este învăluit în negură.

— S-ar putea totuşi să se mai lumineze, pe măsură ce mergem mai departe. Ce părere aveţi, domnişoară Holder?

— Mărturisesc că sînt la fel de nedumerită ca şi unchiul meu.

— Fiul dumneavoastră nu era încălţat nici cu pantofi, nici cu papuci de casă cînd l-aţi văzut?

— Nu avea nimic pe el decît pantalonii şi cămaşa.

— Mulţumesc. Ne-am bucurat fără doar şi poate de un noroc extraordinar în timpul acestei anchete şi va fi numai şi numai vina noastră dacă nu vom izbuti să lămurim chestiunea. Cu voia dumneavoastră, domnule Holder, aş vrea să-mi continui acum cercetările afară.

Conform dorinţei lui, a ieşit singur, pentru că ne-a explicat că orice noi urme de picioare ar fi nu

numai inutile, dar i-ar și îngreuna cercetările. A lucrat mai bine de un ceas și în cele din urmă s-a întors cu pantofii plini de zăpadă și cu o față mai impenetrabilă ca oricînd.

— Cred că am văzut acum tot ce a fost de văzut, domnule Holder — zise el. Ca să vă pot sluji mai cu folos, trebuie să mă întorc în apartamentul meu.

— Dar nestematele, domnule Holmes, unde sînt?

— Nu vă pot spune.

Bancherul își frînse mîinile.

— N-am să le mai văd niciodată! strigă el. Și fiul meu? Îmi dați vreo speranță?

— Părerea mea nu s-a schimbat cu nimic.

— Atunci, pentru numele lui Dumnezeu, ce-a fost toată povestea asta obscură, petrecută peste noapte în casa mea?

— Dacă puteți să treceți pe la mine mîine dimineață între nouă și zece, voi fi încîntat să fac tot ce pot pentru a lămuri chestiunea. Înțeleg că-mi dați *carte blanche*[1] ca să acționez în numele dumneavoastră, cu condiția să vă recapăt nestematele. Dar cer totodată să nu fixați nici o limită pentru sumele pe care le-aș solicita.

— V-aș da toată averea mea ca să le recapăt.

— Prea bine. Am să studiez problema pînă mîine dimineață la ora fixată. Vă spun la revedere; s-ar putea să fiu nevoit să mă întorc aici chiar în cursul acestei zile.

Mie mi se părea evident că prietenul meu și ajunsese la o concluzie în acest caz, deși nu puteam cîtuși

[1] Mînă liberă (în limba franceză în text).

de puțin să-mi închipui care anume era această concluzie. De mai multe ori în drum spre casă am încercat să-l iscodesc în această privință, dar el schimba întotdeauna vorba. Pînă în cele din urmă, în desperare de cauză, am renunțat. Înainte de ora trei ne aflam din nou în apartamentul nostru. S-a grăbit să se ducă în camera lui și s-a întors peste cîteva minute, îmbrăcat ca un vagabond. Cu gulerul ridicat, cu un palton jerpelit și decolorat, cu un fular roșu la gît, cu ghetele uzate, era un adevărat reprezentant al genului.

— Cred că asta o să corespundă — zise el privindu-se în oglinda de deasupra căminului. Ce n-aș da să poți să vii și tu cu mine, Watson; dar mă tem că nu merge. Se prea poate să mă aflu pe drumul cel bun, dar se prea poate să alerg doar după o nălucă. În orice caz, voi afla foarte curind dacă am dat sau nu de cheia problemei.

Holmes își tăie o bucată de friptură de pe bufet, își făcu un sandviș și, băgînd în buzunar această gustare frugală, porni în expediție.

Se întoarse curînd după ce băusem ceaiul; toată comportarea lui trăda o excelentă dispoziție; legăna în mînă o botină cu carîmbi elastici; o azvîrli într-un colț și bău o ceașcă de ceai.

— Am dat pe-aici doar așa, în trecere — zise el. Acum pornesc la drum.

— Încotro?

— În partea cealaltă a West End-ului. Se prea poate să mai dureze pînă mă întorc. Te rog, nu mă aștepta dacă vezi că întîrzii.

— Ai făcut vreun progres?

— Hm, așa și așa, n-aș putea să mă plîng. De cînd nu ne-am mai văzut, am fost pînă la Streatham, dar n-am intrat în casă. E o problemă deosebit de delicată, și mi-ar fi părut nespus de rău să-mi scape din mînă acest caz. Mda, însă n-ar trebui să stau aici să trăncănesc, pentru că-i mult mai bine să-mi scot de pe mine hainele astea mizerabile și să redevin o persoană respectabilă.

Atitudinea lui îmi arăta că are motive mult mai puternice de satisfacție decît s-ar fi putut deduce doar din vorbele lui. Ochii îi sclipeau șiret și obrajii cu pielea smeadă prinseseră culoare. S-a grăbit să se ducă sus, și peste cîteva minute l-am auzit trîntind ușa de la hol, fapt din care am dedus că a pornit din nou la interesanta lui vînătoare.

L-am așteptat pînă la miezul nopții, dar n-a venit, așa că m-am retras în camera mea. Era un lucru destul de obișnuit pentru el, să lipsească zile și nopți de-a rîndul, cînd adulmeca urmele vinovatului, așa că nu m-am mirat de loc de întîrziere. Nu știu la ce oră s-a întors, dar dimineața, cînd am coborît să iau micul dejun, se afla instalat la masă, cu o ceașcă de cafea într-o mînă și cu ziarul în cealaltă, proaspăt și elegant, ca scos din cutie.

— Watson, te rog să mă ierți că m-am așezat la masă fără tine — zise el — dar nu uita că avem întîlnire cu clientul nostru la o oră destul de matinală.

— Vai de mine, dar e trecut de nouă ! i-am răspuns. Nu m-ar mira să fie chiar el la ușă. Mi s-a părut că aud clopoțelul.

Într-adevăr, era omul nostru, bancherul. M-a speriat transformarea pe care o suferise, întrucît fața lui, de felul ei lată și masivă, era acum suptă și răvășită, iar părul îi albise considerabil. A intrat cu un aer de oboseală și toropeală mai chinuitoare chiar decît agitația violentă din dimineața anterioară; s-a trîntit greoi în fotoliul pe care i l-am adus.

— Nu știu cu ce am păcătuit, ca să fiu pedepsit așa de aspru — a zis el. N-au trecut nici două zile de cînd eram un om fericit și prosper, lipsit complet de griji, și acum, la bătrînețe, mă așteaptă singurătatea și dezonoarea. O nenorocire nu vine niciodată singură. Nepoata mea Mary m-a părăsit.

— V-a părăsit?

— Da, azi-dimineață patul ei nu era desfăcut, odaia era goală și pe masa din hol mă aștepta un bilețel. Aseară îi spusesem trist, dar nu supărat, că dacă s-ar fi căsătorit cu băiatul meu, poate nu i s-ar fi întîmplat nimic rău acestuia. Nu-i imposibil să fi spus un lucru nechibzuit. La această observație a mea se referă în scrisoarea ei:

„Scumpul meu unchi,

Văd că ți-am adus necazuri și că dacă m-aș fi purtat altfel, această teribilă nenorocire ar fi putut să fie evitată. Nu mai pot să fiu niciodată fericită sub acoperămîntul tău, din pricina acestui gînd și de aceea văd că trebuie să te părăsesc pentru totdeauna. Nu te îngrijora în privința viitorului meu, pentru că mi-e asigurat; și mai ales, te rog nu mă căuta, pentru că va fi zadarnic și-mi vei face chiar un rău. Rămîn pînă la moarte a ta iubitoare, Mary".

— Ce-o fi vrînd să spună cu scrisoarea asta, domnule Holmes ? Credeţi că arată intenţia ei de a se sinucide ?

— Aş, cîtuşi de puţin ! Probabil că e cea mai bună soluţie. Sper, domnule Holder, că vă apropiaţi de capătul nenorocirilor.

— Ha ! Aşa ziceţi dumneavoastră ? Înseamnă că aţi auzit ceva, domnule Holmes ! Înseamnă că aţi aflat ceva ! Unde sînt nestematele ?

— N-o să vi se pară mult o mie de lire pentru fiecare din ele ?

— Aş plăti şi zece mii !

— Nu e nevoie de atîta. Trei mii de lire vor fi suficiente ca să acopere cheltuielile. Şi, bănuiesc, mai e vorba şi de o mică recompensă. Aveţi carnetul de cecuri la dumneavoastră ? Poftim un toc. Cred că ar fi mai bine să puneţi suma de patru mii de lire.

Cu o mutră uluită, bancherul scrise cecul cerut. Holmes se duse la biroul lui, scoase o bucăţică triunghiulară de aur cu trei berile în ea şi o aruncă pe masă.

Cu un ţipăt de bucurie, clientul nostru apucă într-o clipă obiectul.

— Va să zică, e la dumneavoastră ! strigă el. Sînt salvat ! Sînt salvat !

Reacţia de bucurie era la fel de nestăpînită ca şi supărarea lui de mai înainte şi omul strînse la piept bijuteria recăpătată.

— Mai aveţi şi o altă datorie, domnule Holder — zise Sherlock Holmes, cu destulă severitate.

— Datorie ? Holder puse mîna pe toc. Spuneţi suma, şi o voi plăti.

— Nu, datoria nu e față de mine. Îi datorați scuzele cele mai umile acelui nobil tînăr care e fiul dumneavoastră și care s-a comportat în această chestiune într-un mod în care aș fi mîndru să-l văd și pe fiul meu comportîndu-se, dacă s-ar întîmpla vreodată să am un fiu.

— Va să zică, nu Arthur luase nestematele ?

— V-am spus ieri și vă repet și astăzi, că nu era el.

— Sînteți sigur ? Bine, atunci să ne ducem cît mai repede la el, ca să-ispunem că s-a aflat adevărul.

— El știe lucrul acesta. Cînd am lămurit totul, am avut o întrevedere cu el și întrucît am văzut că nu vrea să-mi spună povestea, i-am spus-o eu lui, după care a fost silit a recunoaște că am dreptate, precum să și adauge cele cîteva mici detalii care nu-mi erau perfect lămurite. În schimb, știrea pe care mi-ați adus-o dumneavoastră acum dimineață s-ar putea să-i dezlege limba.

— Pentru numele lui Dumnezeu, atunci spuneți-mi și mie care este acest extraordinar mister ?

— Am s-o fac de îndată și am să vă arăt calea pe care am ajuns la adevăr. Dar mai întîi dați-mi voie să vă pun la curent cu ceea ce mi-e cel mai greu mie să vă spun și dumneavoastră să auziți. Între sir George Burnwell și nepoata dumneavoastră, Mary, a existat o înțelegere. Acum au fugit împreună.

— Mary a mea ?! Imposibil !

— Din nefericire, e mai mult decît posibil. E sigur. Nici dumneavoastră, nici fiul dumneavoastră n-ați cunoscut adevăratul caracter al acestui om cînd l-ați primit în familia dumneavoastră. E unul din indivizii cei mai periculoși din Anglia, este un cartofor ruinat,

un ticălos nemaipomenit, care nu se dă înapoi de la nimic; un om fără inimă și fără conștiință. Nepoata dumneavoastră habar n-a avut măcar că există asemenea oameni pe lume. Cînd el i-a făcut declarații și jurăminte, așa cum mai făcuse poate la o sută de femei înaintea ei, fata a fost măgulită că numai ea a izbutit să-i cucerească inima. Dracu' știe exact ce i-o fi spus, dar în orice caz, înceledin urmă ea a devenit unealta lui și se întîlnea cu el aproape în fiecare seară.

— Nu pot și nu vreau să cred una ca asta ! strigă bancherul, pămîntiu la față.

— Atunci să vă spun ce s-a petrecut în casa dumneavoastră în noaptea cu pricina. Nepotica dumneavoastră, după ce a socotit că v-ați dus în dormitor, sau cel puțin așa i s-a părut, a coborît scările și a vorbit cu iubitul ei prin fereastra care dă în aleea grajdului. Urmele picioarelor lui s-au înfipt adînc în zăpadă, atît de mult a stat acolo de vorbă cu ea. Nepoata dumneavoastră i-a vorbit despre diademă. La auzul acestei vești, pofta lui ticăloasă de aur s-a aprins, și a făcut-o pe fată să se supună voinței lui. Nu mă îndoiesc că ea vă iubește, dar există femei la care dragostea pentru un iubit înăbușe toate celelalte feluri de dragoste, și bănuiesc că ea e o astfel de femeie. Nici nu apucase bine să-i audă instrucțiunile, cînd v-a văzut coborînd scările; drept care a închis repede fereastra și v-a pomenit despre escapada uneia dintre servitoare cu iubitul ei cu picior de lemn, lucru care de altfel corespundea perfect adevărului.

Băiatul dumneavoastră, Arthur, se dusese la culcare după discuția pe care ați avut-o împreună, dar nu putea să doarmă, fiind neliniștit din pricina

datoriilor de la club. În toiul nopții, a auzit un pas ușor trecînd prin dreptul ușii lui, așa că se sculă și, uitîndu-se afară, își zări cu surprindere verișoara furișîndu-se pe coridor și dispărînd în biroul dumneavoastră. Împietrit de uimire, băiatul își puse repede pe el ce apucă și așteptă în întuneric să vadă cum se sfîrșește această întîmplare ciudată. Foarte curînd, Mary ieși din odaie și, la lumina lămpii de pe coridor, Arthur văzu că fata ține în mîini prețioasa diademă. Ea coborî scările, iar el, tremurînd de oroare, alergă și se strecură de-a lungul peretelui, aproape de ușa dumneavoastră, de unde putea să vadă ce se petrece la parter, în hol. O văzu cum deschide pe furiș fereastra, cum dă diadema cuiva care stătea afară în întuneric și apoi cum închide la loc fereastra și se întoarce repede în camera ei, trecînd foarte aproape de locul în care se afla el ascuns îndărătul perdelelor.

Atîta vreme cît ea era, ca să spun așa, în scenă, el n-ar fi putut să întreprindă nimic, fără a risca o demascare cumplită a femeii pe care o iubea. Dar în clipa în care ea plecă, el își dădu seama ce nenorocire îngrozitoare ar putea să devină pentru dumneavoastră povestea asta, și ce important era să îndrepte lucrurile. Așa că se repezi jos, așa cum era, desculț și sumar îmbrăcat, deschise fereastra, sări afară în zăpadă și alergă de-a lungul aleii unde, în lumina lunii, dădu cu ochii de o siluetă întunecată. Sir George Burnwell încercă să scape cu fuga, dar Arthur îl prinse; între ei se iscă o luptă, băiatul dumneavoastră trăgea de o parte a diademei, iar adversarul lui de cealaltă parte. În încăierarea lor, fiul dumneavoastră îl lovi pe sir George, făcîn-

du-i o tăietură sub ochi. Apoi, deodată, s-a auzit o pocnitură și fiul dumneavoastră, trezindu-se cu diadema în mînă, fugi înapoi, închise fereastra, urcă în dormitor și tocmai observase că în cursul luptei diadema s-a îndoit și încerca s-o îndrepte la loc, cînd ați intrat dumneavoastră în cameră.

— E oare cu putință? icni bancherul, pierzîndu-și răsuflarea.

— Și atunci i-ați stîrnit furia, insultîndu-l tocmai într-un moment în care el simțea că merită mulțumirile dumneavoastră cele mai călduroase. N-ar fi putut să explice adevărata stare de lucruri fără a trăda persoana care, fără doar și poate, merita prea puțină considerație din partea lui. A adoptat însă o atitudine mai cavalerească și a păstrat secretul fetei.

— Va să zică, de asta a țipat ea și a leșinat cînd a văzut diadema! strigă domnul Holder. O, Doamne! Ce orb și prost am fost! Și el care se ruga să-i dau voie să iasă cinci minute afară! Bietul băiat, voia să vadă dacă nu cumva bucățica ce lipsea se află pe locul unde se bătuseră. Vai, ce cruntă nedreptate i-am făcut!

— Cînd am ajuns la casa dumneavoastră — continuă Holmes —am ieșit imediat afară și am mers în jurul clădirii, ca să observ dacă în zăpadă au rămas ceva urme care să mă ajute. Știam că n-a mai nins din seara anterioară și că a fost un ger destul de puternic, ca să păstreze urmele. Am umblat pe poteca de la ușa furnizorilor, dar era foarte bătătorită și numeroasele urme nu erau de loc distincte. Mai departe, însă, dincolo de ușa bucătăriei, se vedea că o femeie a stat în picioare și a vorbit cu un bărbat

care lăsase o urmă rotundă, semn sigur că are un picior de lemn. Am putut chiar să-mi dau seama că au fost tulburați în conversația lor, întrucît femeia alergase repede către ușă, ceea ce se vedea după adîncimea mult mai mare a urmelor de vîrfuri decît a acelora de tocuri, pe cînd Picior-de-lemn așteptase un pic, și apoi se îndepărtase. În momentul acela m-am gîndit că trebuie să fie urmele servitoarei și ale iubitului ei, despre care îmi pomeneați dumneavoastră și cercetările mi-au dovedit că chiar așa este. Am înconjurat grădina, fără să găsesc altceva decît niște urme întîmplătoare, pe care le-am considerat a fi ale polițiștilor ; dar pe urmă, cînd am ajuns pe aleea grajdului, mi s-a înfățișat înaintea ochilor, scrisă pe zăpadă, o poveste foarte lungă și complicată.

Era un șir dublu de urme ale unui om încălțat cu ghete sau cizme și un al doilea șir dublu de urme care am văzut cu multă încîntare că aparțin unui om cu picioarele goale. M-am convins imediat, din ceea ce îmi spuseserăți dumneavoastră, că acestea din urmă erau ale băiatului. Cel încălțat mersese pur și simplu în ambele sensuri, pe cînd cel desculț fugise foarte iute și întrucît pe alocuri urmele lui acopereau pe cele de cizmă sau gheată, era evident că trecuse după celălalt. M-am ținut de aceste urme și am văzut că ele duc la fereastra holului, unde încălțatul bătucise și aproape șterse zăpada în cursul lungii sale așteptări. Apoi m-am dus la celălalt capăt al urmelor, cam la vreo sută de metri în jos pe alee. Am văzut locul în care omul încălțat se răsucise pe călcîie, unde zăpada era scormonită ca în urma unei încăierări

și, în sfîrșit, locul unde căzuseră cîteva picături de sînge, ca să-mi demonstreze că nu m-am înșelat. Apoi încălțatul alergase pe alee și, o altă pată de sînge, foarte mică, arăta că el era cel rănit. La celălalt capăt, cînd am ajuns în șosea, am descoperit că zăpada a fost curățată de pe caldarîm, deci acest fir nu mă mai putea conduce nicăieri.

Intrînd însă în casă, dacă vă aduceți aminte, am cercetat cu lupa pervazul și cerceveaua ferestrei din hol, și am putut vedea imediat că cineva a ieșit pe acolo. Se distingea bine conturul tălpii ude la reintrarea în casă. Acum începeam, în sfîrșit, să-mi formez o părere cu privire la cele întîmplate. Un bărbat așteptase în fața ferestrei, iar cineva îi adusese giuvaerul ; fiul dumneavoastră observase fapta, îl urmărise pe hoț, se luptase cu el, trăseseră amîndoi de diademă, forța lor combinată produsese ruptura pe care nici unul dintre ei n-ar fi putut s-o facă singur. Se întorsese cu trofeul, dar lăsase o bucățică în stăpînirea adversarului său. Pînă aici toate erau limpezi. Acum se punea întrebarea : cine era acel om și cine îi dăduse diadema ?

Eu am o vorbă : dacă ai exclus imposibilul, ceea ce rămîne, oricît de improbabil ar fi, trebuie să fie adevărul. Acum știam că nu dumneavoastră ați adus diadema jos, așa că nu mai rămînea decît nepoata și cu femeile de serviciu. Dar dac-ar fi fost vorba de femeile de serviciu, de ce-ar fi lăsat Arthur să fie acuzat în locul lor ? Nu exista nici un motiv plauzibil. În schimb, întrucît o iubea pe verișoara lui, exista o explicație excelentă pentru ca el să-i păstreze secretul, cu atît mai mult, cu cît era vorba de un secret rușinos. Cînd mi-am amintit că ați

zărit-o la fereastră și că a leșinat văzînd din nou diadema, bănuiala mea s-a transformat în certitudine.

Și cine ar fi putut să fie complicele ei ? Evident, un iubit ; pentru că cine altul ar fi putut să precumpănească asupra dragostei și recunoștinței de care vă bucurați din partea fetei ? Știam că dumneavoastră ieșiți prea puțin în lume și că aveți un cerc de prieteni extrem de limitat. Dar printre ei se afla sir George Burnwell. Auzisem și mai înainte de el că are o reputație proastă în privința femeilor. El trebuia să fie omul încălțat cu cizme, care păstrase nestematele. Deși știa că Arthur l-a descoperit, se putea încă mîngîia cu gîndul că e în siguranță, întrucît băiatul dumneavoastră nu putea să spună o vorbă fără să-și compromită propria familie.

Acum însușibunulsimț o să vă sugereze ce măsuri am mai luat. M-am dus în casă la sir George Burnwell deghizat în vagabond, am izbutit să fac cunoștință cu valetul lui, am aflat că în noaptea anterioară stăpînul lui s-a tăiat la obraz ; dar în cele din urmă, cheltuind suma de șase șilingi, am verificat totul, cumpărînd o pereche de pantofi vechi de-ai lui, pe care nu-i mai purta. Cu ei m-am dus pînă la Streatham și am stabilit exact concordanța acestor pantofi cu urmele de pe zăpadă.

— Am văzut eu aseară un vagabond jerpelit pe alee — zise domnul Holder.

— Tocmai. Eu eram. M-am convins că am descoperit pe omul în chestiune, așa că m-am întors acasă și m-am schimbat. Pe urmă, aveam de jucat un rol foarte greu, întrucît mi-am dat seama că punerea sub urmărire judiciară a vinovatului tre-

buia evitată, pentru a ne feri de scandal : mi-am dat totodată seama că un ticălos cu o minte atît de ascuțită o să vadă că sîntem cu mîinile legate în această chestiune. M-am dus și am stat de vorbă cu el. Bineînțeles, la început a negat totul. Dar cînd i-am relatat, punct cu punct, cele întîmplate, a încercat să facă pe nebunul, dînd jos din perete un baston cu cap de metal. Însă eu știam cu cine am de-a face, așa că pînă să mă poată lovi el pe mine, i-am și lipit țeava pistolului de tîmplă. Atunci a devenit nițel mai rezonabil. I-am spus că o să-i plătim pentru nestematele pe care le deține un preț de o mie de lire bucata. Asta l-a făcut să manifeste primele semne de supărare de pînă atunci.

— Fir-al al naibii să fie! zise el. Și eu care le-am vîndut cu șase sute de lire pe toate trei!

Curînd am izbutit să capăt adresa tăinuitorului care le deținea, promițîndu-i că o să-l scap de orice punere sub acuzare. Am pornit către casa negustorului și, după multă ciorovăială, am obținut giuvaerurile la prețul de o mie de lire bucata. Apoi am trecut pe la fiul dumneavoastră, i-am spus că totul e în regulă și în cele din urmă m-am dus și m-am culcat pe la ora două noaptea, după ceea ce puteți numi într-adevăr o zi plină și grea.

— O zi care a salvat Anglia de un mare scandal public — zise bancherul ridicîndu-se. Domnule Holmes, nu știu cum să vă mulțumesc, dar o să vedeți că știu să fiu recunoscător pentru tot ce ați făcut pentru mine. Amabilitatea dumneavoastră a depășit cu mult faima pe care o aveți. Și acum trebuie să fug la scumpul meu băiat, ca să-i cer iertare pentru răul pe care i l-am pricinuit. Cît despre ceea ce-mi

spuneți în privința bietei Mary, asta mă afectează profund. Nici măcar un om priceput ca dumneavoastră nu mă poate informa unde se află acum ?

— Cred că putem să spunem fără riscul de a greși — răspunse Holmes — că ea se află unde se află și sir George Burnwell. Tot atît de sigur este că oricît de grele i-ar fi păcatele, o să fie curînd pedepsită cu vîrf și îndesat.

TRATATUL NAVAL

În vara în care m-am căsătorit, luna iulie a devenit memorabilă din pricina a trei cazuri interesante, în care am avut prilejul de a fi alături de Sherlock Holmes și deci de a-i putea studia metodele. Găsesc aceste anchete relatate în însemnările mele sub titlurile „Povestea celei de a doua pete", „Întîmplarea cu tratatul naval" și „Aventura căpitanului obosit". Însă primul caz se referă la niște lucruri de o importanță atît de mare și implică atîtea familii de prima mînă din regatul nostru, încît mulți ani de aici încolo va fi încă imposibil să-l dăm în vileag. Totuși, nu se poate spune că vreunul din cazurile de rezolvareacărora s-a ocupatvreodată Holmes a ilustrat mai clar valoarea metodelor sale de analiză, sau a impresionat mai puternic pe intimii lui. Și acum păstrez o relatare aproape textuală a discuției în cadrul căreia a dezvăluit realitatea în cazul respectiv, în fața domnului Dubuque de la poliția pariziană și în fața lui Fritz von Waldbaum, binecunoscutul specialist din Danzig — după ce aceștia își irosiseră zadarnic energia pe niște urme pe care Sherlock Holmes le-a dovedit cu totul secundare și neinteresante. Dar va trebui să las să se mai scurgă încă multă vreme pînă să se poată spune toată povestea fără nici un risc. Între timp,

voi trece la cel de-al doilea caz de pe lista mea, care şi el promitea la un moment dat să capete o importanţă naţională şi a fost marcat de mai multe incidente, din care reiese caracterul său cu totul deosebit.

Pe vremuri, la şcoală, eram bun prieten cu un băiat numit Percy Phelps, care, deşi cam de aceeaşi vîrstă cu mine, se afla cu vreo două clase înaintea mea. Era un băiat remarcabil şi lua numai premii, în cele din urmă izbutind să cîştige şi o bursă, datorită căreia a putut să-şi continue cariera triumfală la Universitatea din Cambridge. După cîte îmi aduc aminte, avea nişte rubedenii foarte sus-puse şi încă de pe cînd eram copii ştiam cu toţii că fratele mamei lui este lordul Holdhurst, marele politician conservator. Această rudă cu o înaltă poziţie în societate nu i-a slujit la mare lucru în şcoală; dimpotrivă, pe noi aceste înalte rubedenii ne aţîţau oarecum să-l necăjim pe terenul de joc şi adeseori se întîmpla să-l pocnim cu cîte un băţ de cricket peste fluierul piciorului. Lucrurile s-au schimbat însă radical cînd a ieşit în lume. Auzisem vag de faptul că, pe de o parte, capacitatea lui, şi pe de altă parte protecţia de care se bucura i-au dobîndit o situaţie splendidă la Ministerul de Externe, dar după aceea Phelps mi-a ieşit complet din minte, pînă ce următoarea scrisoare mi-a amintit de existenţa lui:

Vila Brierbrae Woking

„*Scumpul meu Watson,*

Nu mă îndoiesc că-ţi mai aminteşti şi acum de Phelps, poreclit Mormolocul, care era în clasa a cin-

cea cînd tu te aflai într-a treia. Nu-i imposibil chiar să fi auzit că, datorită influenței unchiului meu, am obținut un serviciu foarte bun la Ministerul de Externe și că dețineam un post de mare încredere și răspundere, pînă cînd a survenit o nenorocire îngrozitoare care mi-a zdrobit deodată cariera. N-are rost să-ți scriu toate amănuntele acestui eveniment înspăimîntător. În cazul în care îmi vei accepta rugămintea, e probabil că va trebui să-ți povestesc toate aceste lucruri. Abia de curînd mi-am revenit dintr-o boală îngrozitoare. Am zăcut nouă săptămîni din cauza unei meningite, și sînt și acum teribil de slăbit. Crezi că ai putea veni la mine cu prietenul tău Holmes? Aș vrea să-i cer părerea în acest caz, deși autoritățile mă asigură că nu mai e nimic de făcut. Te rog, străduiește-te să-l aduci încoace cît mai curînd posibil.

Trăind în această așteptare încordată și nesuferită, fiecare clipă mi se pare un ceas. Te rog să-l asiguri că nu i-am cerut mai devreme sfatul nu din cauză că nu i-aș aprecia talentele, ci pentru că mi-am pierdut mințile din momentul cînd am primit acea lovitură. Acum mi s-a limpezit iarăși capul, deși nu îndrăznesc să mă gîndesc prea mult la toate astea, de teamă să nu-mi revină boala. Sînt încă atît de slăbit, încît, după cum vezi, nu pot să-ți scriu eu, ci mă văd silit să dictez scrisoarea cuiva.

Te rog, străduiește-te să-l aduci aici.

Vechiul tău camarad de școală

Percy Phelps".

Cînd am citit scrisoarea, m-a afectat profund insistența înduioșătoare cu care repeta apelurile de a-l aduce pe Holmes. Eram atît de mișcat, încît chiar dacă ar fi fost pentru mine un lucru dificil, tot aș fi încercat să fac ceea ce mi se cerea; dar, bineînțeles, știam precis că Holmes e atît de îndrăgostit de arta sa, încît trebuia să fie la fel de nerăbdător să-i ajute unui client, cît era și clientul de nerăbdător să fie ajutat. Soția mea a fost de acord cu mine că nu e cazul să pierdem nici o clipă în prezentarea chestiunii în fața lui Holmes, așa că la un ceas după gustarea de dimineață mă aflam din nou în vechiul apartament din Baker Street.

Holmes, în halat, se afla instalat la măsuța laterală și lucra intens la o experiență chimică. O retortă cît toate zilele fierbea furioasă deasupra flăcării albastre a unui bec Bunsen și picăturile distilate se condensau într-un recipient cu o capacitate de doi litri. Prietenul meu aproape că nici n-a ridicat ochii la intrarea mea, iar eu, dîndu-mi seama că trebuie să fie o experiență foarte importantă, n-am vrut să-l deranjez, așa că m-am așezat într-un fotoliu și am așteptat. El a mai umblat cînd la o sticlă, cînd la alta, a scos cîteva picături din fiecare cu pipeta și în cele din urmă a adus la masă o eprubetă cu o soluție în ea. În mîna dreaptă ținea o fîșie de hîrtie de turnesol.

— Ai picat într-un moment crucial, Watson — zise el. Dacă hîrtia asta rămîne albastră, totul e în regulă. Dacă se înroșește, e în joc viața unui om.

Zicînd acestea, muie în eprubetă hîrtia, care se coloră într-o clipă într-un stacojiu murdar, nu prea intens.

— Hm ! Mi-am închipuit eu ! strigă el. Peste o clipă am să fiu la dispoziţia ta, Watson. Dacă vrei, găseşti tutun în papucul persan.

Holmes se întoarse către biroul lui şi scrise în grabă textele cîtorva telegrame, pe care le înmînă băiatului de serviciu. Apoi se trînti în fotoliul din faţa mea şi-şi trase genunchii la gură, împreunîndu-şi degetele deasupra picioarelor lui lungi şi subţiri.

— Un mic omor cît se poate de banal — zise el. Sper că tu-mi aduci ceva mai interesant. Tu eşti un fel de pasăre a furtunii, Watson. Prezenţa ta prevesteşte o fărădelege. Ce s-a mai întîmplat ?

I-am dat scrisoarea pe care el a citit-o cu atenţia cît se poate de concentrată.

— Da, nu prea spune mare lucru — observă el dîndu-mi-o înapoi.

— Mai nimic.

— Şi totuşi scrisul e foarte interesant.

— Dar nu e scrisul lui.

— Tocmai, e scrisul unei femei.

— Al unui bărbat, negreşit ! am strigat eu.

— Aş, al unei femei, şi încă al unei femei cu o personalitate puternică. Vezi tu, la începutul oricărei cercetări contează foarte mult să ştii că clientul tău e în strîns contact cu o persoană care are o fire excepţională, fie în bine, fie în rău. Cazul de faţă a şi izbutit să-mi stîrnească interesul. Dacă eşti gata, pornim imediat în Woking, să dăm ochii cu acest diplomat ajuns la ananghie, precum şi cu cucoana căreia îi dictează el scrisorile.

Am avut norocul să prindem foarte devreme un tren din gara Waterloo şi după mai puţin de un

ceas, ne aflam printre brazii și ierburile înalte din localitatea Woking. Vila Brierbrae era o clădire mare, izolată, aflată într-un vast parc, foarte aproape de gară. Cînd ne-am prezentat cărțile de vizită, am fost introduși într-un salonaș mobilat elegant, în care, peste cîteva minute ne-a întîmpinat, extrem de ospitalier, un bărbat corpolent. Avea cam treizeci-patruzeci de ani, mai probabil aproape de patruzeci, dar era așa de rumen la față și avea niște ochi atît de jucăuși, încît îți mai făcea încă impresia unui băiețel durduliu și neastîmpărat.

— Vai ce bine-mi pare că ați venit! zise el, strîngîndu-ne mîinile cu efuziune. Percy a întrebat toată dimineața de dumneavoastră. Vai, bietul băiat, se agață și de un pai! Taică-su și maică-sa m-au rugat să vă întîmpin eu, pentru că lor le face rău pînă și să audă de această poveste.

— Deocamdată nu ni s-au dat nici un fel de amănunte — remarcă Holmes. După cîte observ, dumneavoastră nu sînteți din familie.

Gazda noastră păru surprinsă, iar apoi, uitîndu-se în jos, începu să rîdă:

— Bineînțeles, ați văzut monograma de pe medalionul meu, literele J.H. — zise gazda. O clipă m-am gîndit că ați făcut cine știe ce deducție complicată. Numele meu este Joseph Harison și întrucît Percy urmează să se căsătorească cu sora mea, Annie, am să fiu rudă cel puțin prin alianță. Pe sora mea o găsiți în camera lui, pentru că de două luni îl îngrijește cu devotament, fără a-l scăpa o clipă din ochi. Poate n-ar fi rău să intrăm imediat la el în cameră, căci numai eu știu cît de nerăbdător e.

Încăperea în care am fost introduși se afla tot la parter, ca și salonașul. Era mobilată jumătate ca odaie de zi și jumătate ca dormitor și prin toate colțurile erau aranjate foarte elegant flori. Un tînăr foarte palid și epuizat zăcea pe o canapea din preajma ferestrei deschise, prin care pătrundea mireasma puternică a grădinii și aerul îmbălsămat al verii. Lîngă el ședea o femeie care s-a ridicat la intrarea noastră.

— Să ies, Percy ? întrebă ea.

El o apucă strîns de mînă ca s-o rețină.

— Ce mai faci, Watson ? îmi spuse el cordial. Cu mustața asta mi-ar fi fost imposibil să te recunosc ; și bănuiesc că nici tu n-ai fi jurat în privința identității mele. Presupun că dumnealui e celebrul tău prieten, domnul Sherlock Holmes ?

Eu am rostit cîteva cuvinte de prezentare și apoi amîndoi ne-am așezat. Domnul corpolent care ne primise ne-a părăsit, dar soția lui a rămas încă acolo, ținîndu-l pe bolnav de mînă. Era o femeie cu o înfățișare impresionantă, puțin cam scundă și plină, dar cu un ten frumos, măsliniu, cu niște ochi mari, negri de italiancă și un păr bogat și întunecat ca abanosul. Prin contrast, coloritul ei puternic dădea o înfățișare și mai stoarsă și jalnică feței albe a bolnavului de lîngă ea.

— Nu vreau să vă irosesc timpul — zise el ridicîndu-se în capul oaselor pe canapea. Am să intru în miezul chestiunii fără prea multă introducere. Domnule Holmes, am fost un om fericit și cu succes în viață și ajunsesem în pragul căsătoriei, cînd, deodată, o nenorocire îngrozitoare mi-a distrus tot viitorul.

Se prea poate ca Watson să vă fi spus că lucram la Ministerul de Externe și, datorită influenței unchiului meu, lordul Holdhurst, m-am ridicat foarte rapid, ajungînd la un post de înaltă răspundere. Cînd unchiul meu a devenit ministru de externe, în actualul cabinet, mi-a încredințat cîteva misiuni confidențiale și întotdeauna le-am dus la bun sfîrșit, ceea ce l-a făcut pînă în cele din urmă să capete o încredere absolută în capacitatea și tactul meu.

Acum aproape zece săptămîni sau, ca să fiu mai exact, în ziua de 23 mai, m-a chemat în biroul lui și după ce m-a felicitat pentru treaba bună pe care am făcut-o, m-a informat că vrea să-mi încredințeze executarea unei noi misiuni de mare răspundere.

— Uite — mi-a zis el, scoțînd din birou un sul de hîrtie cenușie — ăsta este originalul acelui tratat secret dintre Anglia și Italia în privința căruia, trebuie s-o spun cu tot regretul, s-au și răspîndit cîteva zvonuri, pătrunzînd chiar și în presă. Pentru noi este extrem de important să nu se mai afle nimic în plus. Ambasadele străine ar plăti o sumă imensă ca să afle conținutul acestor documente. Ele nici n-ar trebui măcar să iasă din biroul meu, dacă n-ar fi absolut necesar să le dau la copiat. În biroul tău ai o mobilă pe care s-o poți încuia ?

— Da.

— Atunci ia tratatul și încuie-l acolo. Am să dau instrucțiuni ca să poți să rămîi după orele de serviciu, cînd pleacă ceilalți acasă, pentru ca să-l poți copia pe îndelete, fără teama de a ți se uita cineva peste umăr. Cînd ai terminat, închide-l la loc, atît originalul cît și copia, și dă-mi-le mie personal, mîine dimineață.

Eu am luat hîrtiile și...

— Iertați-mă o clipă — zise Holmes — erați singuri în timpul acestei conversații ?

— Absolut singuri.

— Într-o cameră mare ?

— Cam zece metri pe zece.

— În mijlocul ei ?

— Da, aproximativ.

— Și vorbeați cu glas scăzut ?

— Unchiul meu vorbește întotdeauna cu glas foarte scăzut. Iar eu aproape că n-am vorbit.

— Mulțumesc — zise Holmes, închizînd ochii — vă rog să continuați.

— Am făcut exact cum mi-a spus el, și am așteptat pînă au plecat ceilalți funcționari. Unul dintre ei, care lucra în aceeași încăpere cu mine, Charles Corot, rămăsese în urmă cu niște lucrări pe care voia să le termine, așa că l-am lăsat acolo și m-am dus să iau cina. Cînd m-am întors, el plecase. Eram nerăbdător să termin repede lucrarea, întrucît știam că Joseph, domnul Harrison pe care l-ați văzut adineauri, e la Londra și o să plece la Woking cu trenul de ora unsprezece și voiam, dacă era posibil, să prind și eu același tren.

Cînd am ajuns să examinez tratatul, am constatat dintr-o ochire că este atît de important, încît unchiul meu nu exagerase de loc în ceea ce îmi spusese. Fără să intru în amănunte, aș putea să zic că el definea poziția Marii Britanii față de Tripla Alianță, și prevestea politica țării noastre în cazul în care flota franceză ar fi obținut dominația totală asupra flotei italiene în Mediterana. Chestiunile de care se ocupa erau de domeniu pur naval. La sfîr-

șitul documentului se aflau semnăturile înalților demnitari care-l încheiaseră. Mi-am aruncat ochii pe document, și apoi m-am apucat să îndeplinesc sarcina copierii lui.

Era un document lung, scris în limba franceză: conținea douăzeci și șase de articole. Copiam cît de repede puteam, dar se făcuseră ceasurile nouă și eu nu izbutisem să transcriu decît nouă articole, așa că părea pierdută orice speranță de a mai prinde trenul acela. Eram toropit și chiar prostit parcă, poate și din pricina cinei, dar și de pe urma muncii intense de toată ziua. O cafea mi-ar fi limpezit creierul. Toată noaptea rămînea un om de serviciu într-o gheretă micuță de la capătul scărilor, și el avea obiceiul de a face cafea la lămpița lui cu spirt pentru orice funcționar ce rămînea să lucreze ore suplimentare. Așadar, am sunat clopoțelul, ca să-l chem.

Spre marea mea surprindere, la chemarea mea a răspuns o femeie, o femeie vîrstnică, masivă, cu o față vulgară și încinsă cu un șorț pe dinainte. Mi-a explicat că e îngrijitoare, soția omului de serviciu, așa că i-am comandat ei cafeaua.

Am mai copiat vreo două articole și apoi, fiindu-mi mai somn ca oricînd, m-am ridicat și am început să mă plimb prin odaie, ca să mă dezmorțesc. Cafeaua mea tot nu venise, așa că începusem să mă întreb care e pricina întîrzierii. Deschizînd ușa, am pornit în jos, pe coridor, ca să aflu ce se întîmplă. Culoarul era foarte strîmt și prost luminat. Era singura ieșire a camerei în care lucrasem eu. Se termina cu o scară cotită, la capătul căreia se afla ghereta servitorului. La jumătatea acestei scări e un

mic palier, pe care dă un alt coridor perpendicular pe ele. Cel de-al doilea coridor duce la o scăriță, care se termină la o ușă laterală — intrarea de serviciu ; adeseori și funcționarii folosesc acest drum mai scurt, cînd vin prin Charles Street. Uitați o mică schiță a clădirii.

— Mulțumesc, de fapt cred că am reținut ce ați spus — zise Sherlock Holmes.

— Este extrem de important să nu pierdeți din vedere acest amănunt. Am coborît scările, și am ajuns în hol, unde l-am găsit pe servitor dormind dus în ghereta lui ; ibricul fierbea în clocot pe lampa cu spirt, și apa dădea mereu pe dinafară. Tocmai întinsesem mîna ca să-l scutur pe individ și să-l scol din somnul lui profund, cînd deasupra capului lui a răsunat puternic un clopoțel, și el s-a trezit, sărind brusc în sus.

— Vai, domnule Phelps ! zise el, uitîndu-se năuc la mine.

— Am coborît să văd dacă mi-e gata cafeaua.

— Tocmai puseserm ibricul la fiert, cînd am adormit, domnule Phelps.

Se uită la mine, și apoi în sus, la clopoțelul care încă mai vibra, și pe fața lui se răspîndi o uimire din ce în ce mai puternică.

— Dacă dumneavoastră sînteți aici, domnule Phelps, atunci cine a sunat clopoțelul ? întrebă el.

— Clopoțelul ? am zis eu. Dar ce clopoțel e ăsta ?

— E clopoțelul din odaia în care lucrați dumneavoastră.

În clipa aceea mi-am simțit inima strînsă ca într-un clește de o mînă înghețată. Prin urmare, se afla cineva în camera aceea, unde pe masă zăcea

prețiosul meu tratat. Am alergat ca un nebun pe scări în sus și pe coridor. Pe coridor nu era nimeni, domnule Holmes. Nici în birou nu era nimeni. Toate erau exact așa cum le lăsasem, afară doar de faptul că documentele ce mi se dăduseră mie în grijă dispăruseră de pe masa unde erau înainte. Adică, mai bine zis, copia era acolo, dar originalul se- făcuse nevăzut.

Holmes se îndreptă din șale și începu să-și frece mîinile. Vedeam limpede că problema îl interesează în mod deosebit.

— Ei, și ce-ați făcut atunci, vă rog ? murmură el.

— Mi-am dat seama imediat că hoțul trebuie să fi urcat scările intrînd pe ușa de serviciu. Bineînțeles, dac-ar fi venit pe dincolo, ar fi trebuit să mă întîlnesc nas în nas cu el.

— Ați stabilit cu precizie că n-a rămas cumva ascuns tot timpul în cameră, sau pe coridorul pe care l-ați descris chiar adineauri ca fiind prost luminat ?

— E absolut imposibil. Nici în cameră, nici pe coridor nu s-ar fi putut ascunde măcar un șobolan. Nu există nici un lucru îndărătul căruia să se adăpostească.

— Mulțumesc, vă rog continuați.

— Omul de serviciu, înțelegînd după paloarea feței mele că s-a întîmplat un lucru înspăimîntător, venise sus după mine. Acum ne-am repezit amîndoi pe coridor și am coborît scara abruptă ce dă în Charles Street. Ușa de jos era închisă, dar nu încuiată. Am deschis-o de perete și ne-am repezit afară. Mi-aduc perfect aminte că în momentul

acela s-au auzit trei bătăi de clopot de la o biserică învecinată: era ora zece fără un sfert.

— Asta e o chestiune de enormă importanță — zise Holmes, notîndu-și amănuntul pe manșetă.

— Era o seară foarte întunecoasă și cădea o ploaie măruntă de vară. Pe Charles Street nu era nimeni, dar pe Whitehall, în capătul celălalt, traficul era foarte intens. Am pornit-o amîndoi în goană pe trotuar, așa cu capul gol cum eram, și la colț am găsit un polițist.

— S-a săvîrșit un jaf! am strigat eu la el, trăgîndu-mi sufletul. De la Ministerul de Externe s-a furat un document de o valoare deosebită. A trecut cineva pe aici?

— Stau aici de un sfert de oră, domnule — zise polițistul; în timpul ăsta n-a trecut decît o singură persoană, o femeie în vîrstă, înaltă, înfășurată într-un șal scoțian.

— A, aia nu poate să fie decît nevastă-mea — strigă servitorul. Altcineva n-a mai trecut?

— Nu.

— Atunci probabil că hoțul a fugit pe dincolo — strigă servitorul, trăgîndu-mă de mînecă.

Eu, însă, nu eram mulțumit și încercările lui de a mă îndepărta de acolo mi-au întețit bănuielile.

— Pe unde a apucat-o femeia? am strigat eu.

— Nu știu, domnule, am observat-o că a trecut, dar nu aveam nici un motiv special de a o urmări sau supraveghea. Părea foarte grăbită.

— Cît timp e de atunci?

— A, cîteva minute.

— Nu mai mult de cinci?

— Nu cred să fie mai mult de cinci.

— Vă pierdeți vremea de pomană, domnule Phelps, și acum fiecare clipă e prețioasă! strigă servitorul. Vă rog să mă credeți că baba mea nu are nici un amestec în toată povestea asta; haideți, veniți la capătul celălalt al străzii. Mă rog, dacă dumneavoastră nu vreți să mergeți, mă duc eu — zise el, și cu asta fugi în direcția opusă.

Dar eu l-am urmărit într-o clipă și l-am apucat de mînecă.

— Unde stai? l-am întrebat.

— În Brixton, pe Ivy Lane numărul 16 — mi-a răspuns. Dar nu vă lăsați atras de o urmă înșelătoare, domnule Phelps. Veniți la capătul celălalt al străzii, să vedem dacă nu putem afla ceva acolo.

În fond, dacă-i urmam sfatul, n-aveam nimic de pierdut. Împreună cu polițistul, am pornit-o foarte repede în josul străzii, dar la colț n-am găsit altceva decît circulația intensă de pe strada cealaltă, o mulțime de lume, care venea și pleca, toți fiind cum nu se poate mai nerăbdători de a-și găsi un adăpost ca lumea într-o seară atît de ploioasă. N-am dat peste nici un pierde-vară, ca să ne poată spune cine trecuse pe acolo.

Apoi ne-am întors la birou și am cercetat și scările, și coridorul, fără nici un rezultat. Coridorul care duce la biroul meu are un fel de linoleum de culoare deschisă, pe care se vede ușor orice urmă. L-am cercetat amîndoi cu multă atenție, dar n-am găsit conturul vreunui picior de om.

— Plouase toată seara?

— De pe la șapte.

— Atunci cum se face că femeia care a intrat în cameră pe la ora nouă n-a lăsat urme cu ghetele ei pline de noroi?

— Îmi pare bine că ați ridicat această problemă. În momentul respectiv mi-a venit și mie în minte. Femeile de serviciu au obiceiul să-și scoată încălțările acolo, în ghereta servitorului, și să-și pună papuci de cîrpă.

— Asta e foarte limpede. Deci nu erau nici un fel de urme, cu toate că era o seară atît de ploioasă? Înlănțuirea evenimentelor prezintă un interes extraordinar. Și dumneavoastră ce-ați mai făcut după aceea?

— Am cercetat împreună cu ceilalți și odaia. Nici urmă de ușă secretă, iar ferestrele se află la o înălțime de aproape zece metri de la pămînt. Amîndouă erau închise pe dinăuntru. Covorul exclude posibilitatea existenței unei trape, iar tavanul e din acela obișnuit, văruit. Aș putea să jur că persoana care mi-a furat documentele, cine o fi ea, n-a putut să intre prin altă parte decît pe ușă.

— Dar căminul?

— N-avem; avem o sobiță. Șnurul clopoțelului atîrnă de o sîrmă în dreapta mesei mele de lucru. Persoana care l-a făcut să sune trebuie să fi venit pînă la masa de lucru pentru a o face. Dar ce rost ar fi avut ca un răufăcător să tragă clopoțelul? E un mister de nerezolvat.

— Fără doar și poate că incidentul e neobișnuit. Ce măsuri ați mai luat? Ați cercetat încăperea, bănuiesc, ca să vedeți dacă intrusul a lăsat vreo urmă, de pildă vreun capăt de trabuc sau o mănușă, sau, să zicem, un ac de cap sau cine știe ce alt fleac?

— Nu era nimic din toate astea.
— Nici un miros ?
— La asta nu m-am gîndit.
— Într-o asemenea cercetare, mirosul de tutun ar fi putut să fie un indiciu foarte preţios.
— Eu personal nu fumez, aşa că bănuiesc că m-ar fi frapat mirosul de ţigară. Dar n-a fost nici un fel de indiciu. Singurul lucru palpabil era faptul că soţia omului de serviciu, se numeşte doamna Tangey, plecase în mare grabă de acolo. El n-a putut să dea altă explicaţie decît că aceea era ora obişnuită cînd pleacă soţia lui de la serviciu. Poliţistul şi cu mine am căzut de acord că cel mai bun lucru pentru noi ar fi fost s-o prindem pe femeie înainte de a putea să se descotorosească de documentele acelea, presupunînd că le-ar fi avut în posesia ei.

Între timp, Scotland Yardul fusese înştiinţat şi detectivul Forbes a venit imediat la faţa locului şi a preluat conducerea cercetărilor cu multă energie. Am chemat o birjă şi peste o jumătate de oră am ajuns împreună la adresa ce ne fusese indicată. Ne-a deschis o tînără, care s-a dovedit a fi fiica mai mare a doamnei Tangey. Maică-sa nu se întorsese încă, dar am fost poftiţi să aşteptăm în odaia din faţă.

Cam peste vreo zece minute s-a auzit o bătaie în uşă şi aici noi doi am făcut o greşeală gravă, singura, de altfel, pe care mi-o reproşez. În loc să deschidem noi uşa, am lăsat-o pe fată s-o deschidă. Am auzit-o spunînd : „Mamă, te aşteaptă în casă doi domni, care vor să-ţi vorbească", şi peste o clipă am auzit tropăit de picioare alergînd pe coridor. Forbes a deschis uşa de perete şi ne-am re-

pezit amîndoi în odaia din fund sau în bucătărie, ce era, dar femeia ne-o luase înainte. Ne-a privit cu ochi sfidători, dar apoi, recunoscîndu-mă deodată, pe fața ei s-a ivit o expresie de uluire.

— Vai de mine, să mor eu, dacă nu e domnul Phelps de la birou! strigă ea.

— Ei, haide, haide, drept cine ne-ai luat cînd ai fugit de noi?

— Am crezut că sînteți niște creditori — zise femeia. Am avut ceva neplăceri cu un negustor pe care nu l-am plătit.

— Mă tem că nu-i ăsta adevărul — insistă Forbes. Avem toate motivele să credem că dumneata ai luat de la Ministerul de Externe un document important și ai fugit în odaia asta ca să te descotorosești de el. Trebuie să vii cu noi la Scotland Yard, să te percheziționăm.

Degeaba a protestat și s-a împotrivit femeia! Am chemat o trăsură închisă și am pornit cu ea toți trei. Mai întîi am cercetat bucătăria și în special focul din vatră, ca să vedem dacă nu cumva a aruncat acolo documentele în clipa în care a fost singură. Nu existau însă nici un fel de semne sau urme de hîrtie arsă ori scrum. Cînd am ajuns la Scotland Yard, am predat-o pe doamna Tangey funcționarei însărcinată cu percheziționarea femeilor. Am așteptat, chinuiți de nerăbdare, pînă am primit raportul ei: nici urmă de documente.

Și atunci, pentru prima oară, m-am trezit la realitate, văzînd situația înspăimîntătoare în care mă aflam. Pînă atunci acționasem neîncetat, și activitatea aceasta îmi amorțise gîndurile. Fusesem atît de încrezător că o să reintru imediat în posesia tra-

tatului, încît nici nu îndrăzneam măcar să mă gîndesc ce consecinţe ar fi urmat dacă nu-l regăseam. Acum, însă, nu-mi mai rămăsese nimic de făcut, şi deci aveam răgaz să-mi dau seama în ce situaţie mă aflu. Era îngrozitor! Watson, aici de faţă, ar putea să vă spună că la şcoală eram un băieţel nervos şi sensibil. Aşa e firea mea. M-am gîndit la unchiul meu şi la colegii săi din cabinet, la ruşinea pe care o adusesem asupra lui, asupra mea, asupra tuturor persoanelor legate de mine. Deşi eram victima unui accident extraordinar, cînd sînt în joc interese diplomatice nu se face nici un fel de concesie în privinţa accidentelor. Eram ruinat; eram ruinat într-un mod ruşinos şi fără nădejde. Nu ştiu ce-a mai fost cu mine. Probabil că am făcut o criză de nervi. Îmi amintesc parcă de un grup de funcţionari care s-au strîns în jurul meu, încercînd să mă liniştească. Unul dintre ei m-a adus cu trăsura la gara Waterloo şi m-a urcat în trenul de Woking. Sînt convins că ar fi venit cu mine pînă aici, dacă nu s-ar fi întîmplat ca doctorul Ferrier, vecinul nostru, să urce şi el în acelaşi tren. Doctorul, foarte amabil, m-a luat sub îngrijirea lui, şi foarte bine a făcut, pentru că în gară m-a apucat un acces, şi pînă să ajung acasă, eram practic nebun: aiuram. Vă puteţi închipui în ce hal s-au speriat cei de aici cînd i-a trezit din somn doctorul sunînd, şi cînd m-au văzut în starea aceea. Biata Annie şi cu maică-mea au fost pur şi simplu distruse. Doctorul Ferrier aflase în gară, de la detectiv, doar cîteva lucruri, ca să-i pună la curent cu ceea ce s-a întîmplat, dar relatarea lui n-a îndreptat cu nimic situaţia. Era evident pentru toată lumea că mă aştepta o

boală îndelungată, așa că Joseph a fost dezmoștenit peste noapte de acest dormitor agreabil, care s-a transformat în rezervă de spital pentru mine. Aici am zăcut, domnule Holmes, mai bine de nouă săptămîni, fără cunoștință și aiurînd din pricina meningitei. Dacă n-ar fi fost domnișoara Harrison și îngrijirile doctorului, nici n-aș fi putut să vă vorbesc acum. Domnișoara Harrison m-a îngrijit zi și noapte, și a angajat o infirmieră, ca să-mi poarte de grijă noaptea, pentru că în accesele mele de nebunie eram în stare de orice. Încet-încet, mi s-au limpezit mințile, dar abia de trei zile mi-a revenit pe deplin memoria. Uneori, parcă-mi zic că era mai bine dacă nu-mi revenea. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-i telegrafiez domnului Forbes, cel ce se ocupă de cazul respectiv. El a venit încoace și mi-a spus că nu s-a descoperit nici cel mai mic indiciu, deși m-a asigurat că s-a făcut tot posibilul. Omul de serviciu și cu soția lui au fost cercetați în tot felul, dar fără să se poată arunca vreo lumină asupra acestei chestiuni. Bănuielile poliției s-au oprit atunci asupra tînărului Corot care, după cum vă amintiți poate, a rămas în seara aceea la birou, făcînd ore suplimentare. Acest fapt și cu numele său de origine franceză erau în fond singurele elemente care au făcut să cadă bănuiala asupra lui; însă, în realitate, eu nu începusem să lucrez decît după plecarea sa. Familia lui e hughenotă, însă la fel de britanică din punctul de vedere al simpatiilor și tradițiilor, cum sînteți și dumneavoastră, și eu. Nu s-a putut descoperi nimic care să-l implice în vreun fel oarecare în această afacere, și cu asta povestea a căzut baltă. Îmi îndrept rugă-

mințile către dumneavoastră, domnule Holmes, ca fiind cu adevărat ultima mea speranță. Dacă dumneavoastră nu mă scoateți din această situație desperată, atunci cinstea și situația mea sînt definitiv compromise.

Bolnavul recăzu pe perne, istovit de această lungă relatare, în timp ce infirmiera lui îi turnă un pahar dintr-o băutură tonică. Holmes rămase în tăcere, cu capul dat pe spate și cu ochii închiși, într-o atitudine care unui străin ar fi putut să-i pară detașată sau chiar absentă ; eu însă, fiind în cunoștință de cauză, știam că, dimpotrivă, ea trădează cea mai intensă absorbire.

— Povestirea dumneavoastră a fost atît de explicită — zise el în cele din urmă — încît de fapt n-ați lăsat decît prea puține puncte în privința cărora să mai am de pus întrebări. Însă o chestiune rămîne de cea mai mare importanță. Ați spus cumva vreunei persoane că aveți de îndeplinit această sarcină specială ?

— Nimănui.

— Nici măcar domnișoarei Harrison, de exemplu ?

— Nu. Nu m-am întors la Woking între momentul primirii ordinului și cel în care m-am apucat să-l execut.

— Și n-a venit cineva dintre rude să vă viziteze, din întîmplare ?

— Nimeni.

— Dar cunoștea vreuna din rude așezarea încăperilor de la serviciul dumneavoastră ?

— O, da, mai toate rudele fuseseră pe la mine pe la birou, și le plimbasem peste tot.

— Deşi, bineînţeles, dacă n-aţi spus nimănui despre tratat, aceste întrebări sînt cu totul nesemnificative.

— N-am spus nimic.

— Despre omul de serviciu ştiţi ceva ?

— Nimic, decît că a fost pe vremuri soldat.

— În ce regiment ?

— După cîte am auzit, în regimentul de gardă Coldstream.

— Mulţumesc. Nu mă îndoiesc că de la Forbes am să pot căpăta şi alte amănunte. Autorităţile sînt excelente în ceea ce priveşte culegerea faptelor, deşi nu întotdeauna ştiu să le folosească cum trebuie. Vai, ce frumos lucru e un trandafir !

Sherlock Holmes trecu pe lîngă canapea şi se îndreptă spre fereastra deschisă, ridică o tulpină de trandafir bătut şi privi la amestecul delicat de culori — stacojiul florii şi verdele frunzei. Pentru mine, aceasta părea a fi o latură nouă a caracterului său, pentru că nu-l văzusem pînă atunci să manifeste vreun interes atît de intens faţă de produsele naturii.

— În nici o altă privinţă deducţia nu e mai necesară decît în religie — zise el, rezemîndu-se cu spatele de obloane. Un spirit raţional o poate construi ca pe o ştiinţă exactă. Pentru mine, cea mai înaltă asigurare a bunătăţii providenţei mi se pare întruchipată în flori. Toate celelalte lucruri, puterile noastre, dorinţa noastră, hrana noastră sînt într-adevăr primordial necesare pentru existenţa noastră. Iată, de pildă, acest trandafir e un adevărat dar al naturii. Parfumul şi culoarea lui sînt podoabă a vieţii, nu o condiţie esenţială a ei.

Darurile ni le oferă generozitatea și, deci, eu susțin din nou că avem multe de sperat de la flori.

Percy Phelps și cu infirmiera îl priviră pe Holmes în timpul acestei exhibiții pe de o parte cu surprindere, iar pe de altă parte cu dezamăgire — ambele fiind clar exprimate de mutrele pe care le făcură. Holmes căzuse într-o reverie și continua să țină în mînă trandafirul. Tăcerea dură vreo cîteva minute bune, pînă ce tînăra domnișoară o întrerupse :

— Domnule Holmes, vedeți vreo perspectivă de rezolvare a acestui mister ? întrebă ea cu puțină asprime în glas.

— A, misterul ! răspunse el, revenind cu o tresărire la realitățile vieții. Mde, ar fi absurd să neg că acest caz este foarte obscur și complicat ; vă pot însă promite că voi studia chestiunea și vă voi informa cu privire la orice elemente care mă vor frapa.

— Dar nu vedeți nici o cheie a misterului ?

— Dumneavoastră mi-ați oferit șapte chei ale misterului, dar, bineînțeles, trebuie mai întîi să le încerc, înainte de a mă pronunța cu privire la valoarea lor.

— Bănuiți pe cineva ?

— Mă bănuiesc pe mine însumi...

— Cum ?...

— Că mă fac vinovat de pripeală în tragerea concluziilor.

— Atunci duceți-vă la Londra și puneți-vă la încercare concluziile.

— Sfatul dumneavoastră este cum nu se poate mai bun, domnișoară Harrison — zise Holmes, ridicîndu-se. Watson, cred că nu avem nimic mai bun

de făcut. Domnule Phelps, nu trebuie să vă lăsaţi legănat de iluzii false. Afacerea este foarte încîlcită.

— O să mor de nerăbdare, pînă cînd o să vă revăd — strigă diplomatul.

— Ei bine, voi reveni aici mîine, cu acelaşi tren, deşi e foarte probabil ca raportul meu să fie negativ.

— Vă mulţumesc din suflet pentru promisiunea de a veni — strigă clientul nostru. Mă simt renăscînd, dacă ştiu că se face totuşi ceva. Apropo, am primit o scrisoare de la lordul Holdhurst.

— Da ? Şi ce zice ?

— Tonul lui este rece, dar nu aspru. Bănuiesc că gravitatea bolii mele l-a împiedicat să-mi vorbească cu asprime. A repetat că chestiunea este de cea mai mare importanţă şi a adăugat că nu se vor lua nici un fel de măsuri în privinţa viitorului meu, cu alte cuvinte, în privinţa concedierii mele, pînă cînd nu mă însănătoşesc şi nu am posibilitatea de a-mi îndrepta situaţia nefericită.

— Ei, păi asta-i o atitudine foarte rezonabilă şi înţeleaptă — zise Holmes. Haide, Watson, că ne aşteaptă o zi grea în capitală.

Domnul Joseph Harrison ne conduse la gară şi curînd mergeam ca fulgerul cu expresul de Porthmouth. Holmes căzuse într-o meditaţie profundă şi aproape că nu deschise gura pînă ce trenul nu se apropie de Londra, trecînd de gara Clapham.

— E un lucru foarte îmbucurător să vii la Londra pe o linie dintr-astea, cu terasament înalt, care îţi permite să priveşti de sus acoperişurile caselor.

Credeam că glumeşte, pentru că priveliştea era destul de neatrăgătoare, dar curînd el îşi explică gîndurile :

— Uită-te la grupurile acelea de case mari, izolate, care se ridică deasupra olanelor ca niște insule de cărămidă într-o mare plumburie.

— Școlile comunale.

— Farurile, băiete! Farurile viitorului. Fructe în formă de capsule, fiecare din ele plin de semincioare colorate, din care va răsări Anglia mai înțeleaptă și mai bună a timpurilor viitoare. Sper că Phelps ăsta nu e beţiv?

— Cred că nu.

— Nici eu nu cred, dar sîntem obligaţi să ţinem seama de orice posibilitate. Fără doar și poate, bietul om s-a băgat într-o încurcătură înfiorătoare și e un mare semn de întrebare dacă vom izbuti vreodată să-l scoatem la liman. Ce părere ai de domnișoara Harrison?

— O fată cu personalitate foarte puternică.

— Da, însă o personalitate pozitivă, dacă nu mă înșel. Ea și cu fraţeleei sînt singurii copii ai unui mic industriaș de prin Northumberland. Phelps s-a logodit cu ea iarna trecută, cînd era într-o călătorie, și ea a venit la Woking ca să fie prezentată familiei lui, fiind escortată de fratele ei. Apoi a venit marea lovitură și ea a rămas să-și îngrijească iubitul, în timp ce fratele, Joseph, găsindu-și un cuib destul de comod și plăcut, a rămas și el aici. După cum vezi, am făcut cîteva mici investigaţii pe cont propriu. Dar ziua de astăzi trebuie să o consacrăm întru totul cercetărilor.

— Clientela mea... — am început eu.

— Mă rog, dacă ţi se pare că ai de rezolvat cazuri mai interesante decît ale mele... — mi-a răspuns Holmes, oarecum iritat.

— Eu voiam să zic că clientela mea se poate dispensa destul de ușor de mine o zi-două, întrucît e perioada cea mai puțin solicitată a anului.

— Perfect ! zise el, recăpătîndu-și buna dispoziție. Atunci o să studiem problema împreună. Cred că ar trebui să începem prin a lua legătura cu Forbes. Probabil că el o să ne poată da amănuntele de care avem nevoie, pînă ce aflăm din ce unghi putem să abordăm acest caz.

— Dar ziceai că ai o cheie a problemei ?

— Mde, avem mai multe, dar nu putem să le verificăm valcarea decît cu ajutorul a noi investigații. Criminalul cel mai greu de descoperit este acela care comite o crimă fără nici un scop aparent. E drept, de data aceasta crima nu este fără scop. Dar cine profită de ea ? Poate fi vorba de ambasadorul vreunei puteri străine, de persoana, cine o fie ea, care vrea să vîndă secretul unuia dintre ambasadori, sau ar putea să fie însuși lordul Holdhurst.

— Lordul Holdhurst ?...

— Da. Nu e de neconceput pentru un politician să se găsească într-o situație în care să vadă fără regret că un asemenea document e distrus datorită unei simple întîmplări.

— Dar nu un politician cu o activitate atît de onorabilă ca lordul Holdhurst.

— Totuși, lucrul este posibil și nu ne putem permite să trecem peste această idee. Astăzi o să-l vizităm pe nobilul lord și o să aflăm dacă el ne poate spune ceva. Între timp, am și început cîteva cercetări.

— Dar cînd ?

— Din gara Woking am trimis telegrame tuturor ziarelor londoneze. Iată anunțul pe care-l vor insera.

Holmes îmi înmînă o foaie ruptă dintr-un carnețel, pe care scria cu creionul :

„Recompensă zece lire pentru cine va spune numărul birjei care a lăsat un client la poarta Ministerului de Externe de pe Charles Street, la 23 mai, ora zece fără un sfert seara. Adresați-vă în Baker Street 221-B".

— Dar e sigur că hoțul a venit cu birja ?

— Dacă nu, în orice caz anunțul nu poate să strice. Dar dacă domnul Phelps nu greșește declarînd că nu există nici o ascunzătoare, nici în camera lui, nici pe coridoare, atunci persoana trebuie să fi venit de afară. Dacă a venit de afară pe o seară atît de ploioasă și totuși nu a lăsat nici o urmă de apă pe linoleumul care a fost examinat la cîteva minute de la intrarea ei, atunci e mai mult decît probabil că persoana a venit cu birja. Da, cred că putem presupune că a fost o birjă, fără riscul de a ne înșela.

— Pare plauzibil.

— Asta e unul din indiciile de care vorbeam. S-ar putea să ne ducă la ceva. Și apoi, bineînțeles, mai există și chestiunea clopoțelului, care pare să fie trăsătura cea mai deosebită a acestui caz. De ce să sune clopoțelul ? Oare chiar hoțul a sunat, și doar așa, numai ca să sfideze ? Sau mai era cineva cu hoțul, și acest cineva a tras clopoțelul, pentru a împiedica săvîrșirea delictului ? Sau a fost un accident ? Sau poate...

Sherlock Holmes căzu din nou în starea aceea de meditație intensă și tăcută din care abia ieșise, dar mie mi se păru, datorită experienței pe care o aveam

și prin care mă deprinsesem cu toanele lui, că deodată îi venise în minte cine știe ce nouă posibilitate de interpretare. Cînd ajunserăm la punctul final al călătoriei, era trei și douăzeci, și după ce luarăm în grabă prînzul la bufetul gării, pornirăm imediat spre Scotland Yard. Holmes îi și telegrafiase lui Forbes și acesta ne aștepta ; era un omuleț cu o mutră ascuțită de vulpe și de loc simpatică. Ne primi cît se poate de rece, mai ales cînd auzi în ce chestiune venisem.

— Vă cunosc eu metodele, domnule Holmes — spuse el acru. Dumneavoastră sînteți întotdeauna gata să folosiți toate informațiile pe care vi le poate servi pe tavă poliția, dar apoi încercați să duceți cercetările la bun sfîrșit pe cont propriu, ca să ne discreditați.

— Dimpotrivă — zise Holmes — din ultimele cincizeci și trei de cazuri pe care le-am rezolvat, numele meu a apărut numai în patru, pe cînd în restul de patruzeci și nouă de cazuri, poliția a primit toate laudele. Nu te țin de rău, pentru că nu știi toate acestea, întrucît ești tînăr și lipsit de experiență ; dar dacă dorești să avansezi în noua dumitale slujbă, atunci vei vedea că e mai folositor să lucrezi cu mine decît împotriva mea.

— Aș fi foarte fericit dacă mi-ați da vreo indicație cît de mică — spuse detectivul, schimbînd imediat tonul. Deocamdată, n-aș putea să zic că am primit vreo apreciere favorabilă datorită activității mele în acest caz.

— Ce măsuri ați luat ?

— L-am pus sub urmărire pe omul de serviciu, Tangey. El a părăsit regimentul de gardă cu refe-

rințe foarte bune și n-am putut să găsim absolut nimic împotriva lui. Nevastă-sa, însă, e o păcătoasă. Bănuiesc că știe mult mai multe decît pare în această chestiune.

— Pe ea ai pus-o sub urmărire?

— Am pus o femeie din serviciul nostru pe urmele ei. Doamna Tangey e cam bețivă și funcționara noastră a fost de două ori cu ea la circiumă, cînd se cam făcuse, dar n-a putut s-o tragă de loc de limbă.

— După cîte am înțeles, aveau niște creditori care îi urmăreau?

— Da, însă i-au plătit.

— Cu ce bani?

— Nici ăsta nu-i un lucru dubios. Tocmai aștepta să-i vină pensia; alte semne că s-ar fi îmbogățit peste noapte n-au existat.

— Dar cum a explicat femeia că a răspuns ea cînd a sunat domnul Phelps după cafea?

— Ea zice că soțul ei era foarte obosit, și a vrut să-l scutească de un nou deranj.

— Mde, asta într-adevăr se potrivește cu faptul că puțin mai tîrziu domnul Tangey a fost găsit dormind pe scaun. Zici că împotrivalor nu e nici un indiciu decît reputația acestei femei. Ai întrebat-o de ce era așa de grăbită în seara aceea? Graba cu care a plecat a atras și atenția gardianului din colț.

— Întîrziase mai mult decît de obicei, și voia să ajungă acasă mai repede.

— Ai insistat asupra faptului că dumneata și cu domnul Phelps, pornind la drum cel puțin cu douăzeci de minute mai tîrziu, ați ajuns acasă înaintea ei?

— Ea explică asta prin aceea că. birja merge mai repede decît omnibuzul.

— Dar nu v-a spus de ce, cînd a ajuns acasă la ea, s-a repezit în bucătăria din fund ?

— Pentru că acolo avea banii cu care să plătească creditorii.

— În orice caz, e greu de spus despre ea că nu are un răspuns pregătit pentru fiecare întrebare. Ai întrebat-o dacă nu cumva, la plecarea de la Ministerul de Externe, s-a întîlnit cu cineva, sau a văzut pe cineva învîrtindu-se în jurul localului din Charles Street ?

— N-a văzut pe nimeni, decît pe gardian.

— Ei, în orice caz, se pare că i-ai luat un interogatoriu foarte amănunţit. Altceva ce-ai mai făcut ?

— L-am supravegheat atent pe funcţionarul Corot în tot cursul acestor nouă săptămîni, dar fără nici un rezultat. Nu am putut să dovedim absolut nimic împotriva lui.

— Altceva ?

— Păi nu mai avem nici un alt indiciu pe care să-l folosim. Nici un fel de dovadă.

— Ai ajuns la vreo teorie în privinţa faptului că a sunat clopoţelul ?

— Mde, trebuie să mărturisesc că această chestiune mă depăşeşte. În orice caz, oricine a fost persoana care a făptuit furtul, trebuie să fi avut mult sînge rece ca să dea singură alarma în felul ăsta.

— Da, într-adevăr, a fost ceva foarte ciudat. Îţi mulţumesc foarte mult pentru tot ceea ce mi-ai spus. Dacă putem să-ţi dăm făptaşul pe mînă, o să te anunţ. Haide, Watson !

— Acum unde mai mergem ? l-am întrebat eu, părăsind biroul detectivului.

— Mergem să-i luăm un interviu lordului Holdhurst, actualul ministru și viitor prim-ministru al Angliei.

Am avut norocul să aflăm că lordul Holdhurst se află încă în Downing Street, și cînd Holmes i-a trimis cartea de vizită, am fost introduși imediat. Politicianul ne-a primit cu acea curtoazie demodată, în privința căreia e renumit, și ne-a poftit să luăm loc în două fotolii, de o parte și de alta a căminului. Rămînînd în picioare pe covorașul dintre noi — siluetă înaltă și subțire, o față gînditoare, cu trăsături ascuțite și cu părul buclat, încărunțit prematur — părea să reprezinte tipul acela destul de rar de găsit — nobilul care este cu adevărat nobil.

— Numele dumneavoastră mi-e foarte cunoscut, domnule Holmes — zise el zîmbind — și, bineînțeles, n-aș putea să mă prefac că nu știu de loc care este scopul vizitei dumneavoastră. În birourile noastre nu s-a petrecut decît un singur lucru care ar fi putut să vă atragă atenția. Dar îmi permiteți să vă întreb, în favoarea cui vreți să lucrați ?

— Vreau să vin în ajutorul domnului Percy Phelps — răspunse Holmes.

— A, nefericitul meu nepot ! Cred că nu vă este greu să înțelegeți că legătura noastră de rudenie mă pune într-o imposibilitate și mai mare de a-l proteja, decît dacă ar fi fost vorba de altcineva. Tare mă tem că incidentul o să aibă un efect dăunător asupra carierei lui.

— Dar dacă documentul se găsește totuși ?

— A, bineînțeles, asta ar fi cu totul altceva.

— Aveam vreo două întrebări, pe care aș fi vrut să vi le pun, milord.

— Sînt fericit să vă pot da orice informații pe care le dețin.

— Asta e camera în care i-ați dat instrucțiuni nepotului cu privire la copierea documentului?

— Da.

— Atunci ar fi fost greu să vă audă cineva de afară.

— E absolut imposibil.

— Ați pomenit cuiva de faptul că trebuie să dați tratatul la copiat?

— Nimănui.

— Sînteți absolut sigur de lucrul ăsta?

— Absolut sigur.

— Atunci, întrucît dumneavoastră n-ați spus nimic nimănui, și nici domnul Phelps n-a spus nimănui, și nimeni altcineva n-a știut absolut nimic despre această chestiune, înseamnă că prezența hoțului în cameră a fost cu totul întîmplătoare. El a văzut că i se prezintă o șansă deosebită, și a profitat de ea.

Politicianul zîmbi.

— Aici mă atrageți într-un domeniu în care nu mă pricep de loc.

Holmes chibzui o clipă.

— Mai e o altă chestiune foarte importantă, pe care aș dori s-o discut cu dumneavoastră — zise el. După cîte am înțeles, v-ați temut că aflarea unor detalii cu privire la acest tratat ar putea să antreneze niște rezultate foarte grave.

Pe fața expresivă a omului de stat se abătu o umbră.

— Da, chiar foarte grave.

— Și ele s-au produs ?

— Încă nu.

— Dacă tratatul ar fi ajuns la Ministerul de Externe al vreunui stat străin, ați fi auzit, probabil, ceva în această privință ?

— Fără doar și poate — zise lordul Holdhurst strîmbîndu-se.

— Atunci, din moment ce au trecut aproape zece săptămîni și nu s-a auzit nimic n-ar fi oare rezonabil să presupunem că, din cine știe ce motive, tratatul n-a ajuns încă în mîini străine ?

Lordul Holdhurst dădu din umeri

— E greu de presupus, domnule Holmes, ca hoțul să fi luat tratatul doar ca să-l pună în ramă și să-l atîrne pe perete.

— Poate că așteaptă să obțină un preț mai bun.

— Dacă mai așteaptă încă puțin, n-o să mai obțină nici un preț pe el. Peste cîteva luni, tratatul va înceta să mai constituie un secret.

— Asta e foarte important — zise Holmes. Bineînțeles, se poate face o presupunere, cu o oarecare bază realistă, că, pe neașteptate, hoțul a căzut bolnav.

— De exemplu, de meningită, nu ? întrebă politicianul, fulgerîndu-l cu privirea.

— N-am spus asta — răspunse Holmes imperturbabil. Și acum, milord, cred că v-am răpit prea mult din timpul dumneavoastră prețios, așa că o să ne luăm rămas bun.

— Vă urez succes în cercetările dumneavoastră, indiferent cine ar fi delicventul — răspunse aristocratul, înclinîndu-se în fața noastră, după ce ne condusese pînă la ușă.

— E un om bine — zise Holmes, cînd ieşeam în strada Whitehall. Dar se luptă din greu ca să-şi menţină poziţia. Nu e prea bogat şi trebuie să facă faţă la multe. Fără doar şi poate, ai observat că a trebuit să-şi pingelească de curînd ghetele vechi. Şi acum, Watson, nu vreau să te mai reţin de la treburile tale obişnuite. Astăzi n-am să mai fac nimic, decît doar dacă primesc un răspuns de la anunţul din ziare în legătură cu birja. Ţi-aş fi însă extrem de recunoscător dacă ai vrea să vii mîine cu mine la Woking, cu acelaşi tren cu care am fost şi astăzi.

Drept care, a doua zi dimineaţă m-am întîlnit cu el şi am călătorit împreună pînă la Woking. Mi-a spus că n-a primit nici un răspuns la anunţul pe care l-a inserat în ziare, şi că nici o rază de lumină n-a venit să lămurească cercetările în cazul în chestiune. Cînd avea o asemenea dispoziţie, figura lui Sherlock Holmes căpăta perfecta imobilitate a unei piei roşii şi din înfăţişarea lui nu mai puteam să deduc dacă este mulţumit sau nu de situaţia cazului respectiv. Îmi aduc aminte că toată conversaţia s-a rezumat la sistemul antropometric propus de Bertillon, Holmes exprimîndu-şi admiraţia entuziastă pentru savantul francez.

Pe clientul nostru l-am găsit tot sub îngrijirea devotatei lui infirmiere, dar arătînd mult mai bine decît cu o zi înainte. Cînd am intrat pe uşă, s-a ridicat fără prea multă greutate de pe canapea şi ne-a salutat.

— Veşti noi ? întrebă el nerăbdător.

— După cum mă aşteptam, raportul meu este negativ — zise Holmes. Am vorbit cu Forbes, am vorbit şi cu unchiul dumneavoastră, şi am adoptat vreo

două linii de cercetări, care ar putea să ducă la vreun rezultat.

— Deci nu v-aţi pierdut speranţa ?

— Nicidecum.

— Dumnezeu să vă mulţumească pentru că spuneţi acest lucru ! strigă domnişoara Harrison. Dacă ne păstrăm curajul şi răbdarea, adevărul trebuie să iasă la lumină.

— Atunci înseamnă că noi avem mai multe să vă spunem decît aveţi dumneavoastră să ne spuneţi nouă — zise Phelps, aşezîndu-se din nou pe canapea.

— Speram eu să aveţi ceva să ne spuneţi.

— Da, noi am trecut peste noapte printr-o aventură, şi încă o aventură care ar fi putut să se dovedească foarte gravă. În timp ce vorbea, expresia lui Phelps deveni sumbră şi în ochii lui se ivi un sentiment înrudit cu frica. Vedeţi — zise el — încep să cred că, fără să ştiu, am devenit ţinta unei conspiraţii monstruoase şi că mi-e ameninţată şi viaţa, nu numai onoarea.

— Da ? întrebă Holmes cu glas tare.

— Pare de necrezut, întrucît, după cîte ştiu, n-am pe lumea asta nici un duşman. Şi, totuşi, este singura concluzie la care pot să ajung, după cele ce s-au petrecut astă-noapte.

— Povestiţi-mi, vă rog.

— Trebuie să ştiţi că a fost prima noapte din ultima vreme în care am dormit fără să am infirmiera în cameră. Mă simţeam atît de bine, încît m-am gîndit că pot să mă dispensez de serviciile ei. Am păstrat însă o lămpiţă aprinsă. Ei bine, pe la ora două noaptea mă cuprinsese un somn uşor, cînd, deodată, m-a trezit un zgomot slab, cam ca cel pe care-l face un

şoarece cînd roade scîndurile. Am stat o vreme ascultînd, cu impresia că e într-adevăr un şoarece. Dar apoi zgomotul s-a înteţit şi deodată am auzit un poonet metalic la fereastră. M-am ridicat, uimit, în capul oaselor. Acum nu mai rămînea nici o îndoială în privinţa sunetelor. Zgomotul cel slab îl produsese cineva care încerca să strecoare un instrument în deschizătura dintre canaturile ferestrei, iar cel de-al doilea sunet îl produsese răsucirea foraibărului.

Apoi a urmat o pauză de vreo zece minute, ca şi cum persoana ar fi aşteptat să vadă dacă zgomotul m-a trezit sau nu. Pe urmă am auzit un scîrţîit uşor. Fereastra se deschidea încetişor. Am ajuns la capătul răbdării, pentru că nu mai am nervii aşa de buni ca pe vremuri. Am sărit din pat şi am deschis larg obloanele. Sub fereastră se tupila un bărbat. Nu l-am văzut prea bine, întrucît a dispărut într-o clipă. Era înfăşurat într-un fel de pelerină, care-i ascundea şi partea de jos a feţei. De un singur lucru sînt sigur, şi anume că avea în mînă o armă. Mi s-a părut a fi un cuţit lung. În momentul în care a luat-o la fugă, am văzut clar cum scînteia lama cuţitului.

— Asta e foarte interesant — zise Holmes. Spuneţi-mi, vă rog, ce-aţi făcut în continuare ?

— Ar fi trebuit să sar prin fereastra deschisă şi să mă iau după el, dac-aş fi fost mai în puteri ; însă în situaţia în care mă aflam, nu am făcut altceva decît să sun şi să trezesc pe cei ai casei. Asta mi-a luat oarecare vreme, întrucît clopoţelul sună în bucătărie, iar servitorii dorm sus la etaj. Am început să strig, şi la strigătul meu a coborît Joseph, care i-a trezit pe ceilalţi. Joseph şi cu grăjdarul au găsit urme de paşi în faţa ferestrei, pe stratul de flori, dar în ultima

vreme pe aici n-a mai plouat de loc, așa că le-a fost imposibil să urmărească acești pași și pe iarbă. Pe de altă parte, în gardul de lemn dinspre drum există, după cîte îmi spun ei, un loc în care se văd unele semne din care s-ar putea deduce că cineva a sărit gardul, rupînd vîrful unui leaț. Deocamdată, n-am spus nimic poliției locale, pentru că m-am gîndit că ar fi cel mai bine să vă cer întîi părerea dumneavoastră.

Această povestire a clientului nostru păru să aibă un efect extraordinar asupra lui Sherlock Holmes. El se ridică de pe scaun și începu să se plimbe agitat prin odaie, pradă unei emoții de nestăpînit.

— Nenorocirile nu vin niciodată singure — zise Phelps zîmbind, deși era evident că aventura prin care trecuse îl cam zdruncinase.

— Fără îndoială, dumneavoastră ați avut o porție destul de serioasă — zise Holmes. Credeți că ați putea să vă plimbați puțin cu mine în jurul casei ?

— O, da, mi-ar plăcea să umblu puțin pe la soare. O să vină și Joseph.

— Și eu — zise domnișoara Harrison.

— Mă tem că nu — zise Holmes, clătinînd din cap. Îmi pare rău, dar trebuie să vă rog să rămîneți așezată exact unde vă aflați.

Domnișoara Harrison își reluă locul cu un aer de nemulțumire. În schimb, fratele ei se alăturase grupului nostru și pornirăm tuspatru prin grădină. Înconjurarăm peluza, ca să ajungem în fața ferestrei de la camera diplomatului. După cum ne spusese, acolo găsirăm urmele unor pași pe răzor, dar erau foarte vagi și indistincte, așa că nu ne puteau da

prea multe speranțe. Holmes se aplecă o clipă asupra lor, dar apoi se ridică, dînd din umeri.

— Am impresia că nimeni n-ar putea să tragă vreo concluzie datorită acestor urme — zise el. Să mergem de jur împrejurul casei, și să vedem de ce răufăcătorul a ales tocmai această cameră. Eu credeam că ferestrele mari de la salon și de la sufragerie ar fi fost mai degrabă de natură să-l atragă.

— Dar poate că sînt mai vizibile din drum — sugeră domnul Joseph Harrison.

— A, da, bineînțeles. Dar văd aici o ușă, la care ar fi putut să încerce. La ce servește?

— Este intrarea de serviciu pentru furnizori. Bineînțeles, peste noapte e încuiată.

— Ați mai avut pînă acum vreo alarmă de acest gen?

— Niciodată — răspunse clientul nostru.

— Aveți în casă argintărie sau alte lucruri, care să-i ispitească pe spărgători?

— Nici un obiect de mare valoare.

Holmes se plimbă în jurul casei, cu mîinile în buzunare și cu un aer neglijent, neobișnuit la el.

— Apropo — îi spuse el lui Joseph Harrison — după cîte am înțeles, ați găsit locul pe unde individul a escaladat gardul. Ia să-l vedem și noi.

Domnul Harrison ne conduse la un loc în care scîndura de la gard plesnise. O bucățică de lemn din ruptura respectivă atîrna încă și acum Holmes o smulse și o examină cu ochi critici.

— Și credeți că bucățica asta s-a rupt azi-noapte? Mie mi se pare destul de veche ruptura

— Mde, se prea poate

— Nu văd nici un fel de urme lăsate de cineva care să fi sărit de partea cealaltă a gardului. Nu, tare mi-e teamă că de aici n-o să obținem nici un indiciu. Să ne întoarcem în dormitor, și să discutăm toată problema.

Percy Phelps mergea foarte încet, sprijinindu-se de brațul viitorului său cumnat. Holmes porni cu pas rapid de-a curmezișul peluzei de iarbă, așa că noi doi ajunserăm la fereastra dormitorului cu mult înaintea celorlalți.

— Domnișoară Harrison! zise Holmes, vorbind cît se poate de apăsat. Trebuie să rămîneți exact unde vă aflați, toată ziua. Să nu lăsați să vă abată nimic de la această îndatorire. Este un lucru de o importanță vitală.

— Cu plăcere, domnule Holmes, dacă asta e dorința dumneavoastră — zise fata uimită.

— Cînd vă culcați, vă rog să închideți pe dinafară ușa de la odaia asta, și să păstrați cheia la dumneavoastră. Vă rog să-mi făgăduiți că veți face întocmai ce v-am rugat.

— Dar Percy?

— El o să vină cu noi la Londra.

— Și eu trebuie să rămîn aici?

— O faceți pentru binele lui. Aveți prilejul de a-i veni în ajutor! Făgăduiți-ne repede!

Fata încuviință din cap, tocmai cînd se apropiau ceilalți doi bărbați.

— Annie, ce stai așa bosumflată acolo? strigă fratele ei. Vino și tu afară, la soare!

— Nu, mulțumesc, Joseph, mă cam doare capul, și în odaia asta e foarte plăcut, e răcoare și bine.

— Şi acum ce intenţionaţi să faceţi, domnule Holmes ? întrebă clientul nostru.

— Păi, ocupîndu-ne de această chestiune măruntă, nu trebuie să pierdem din vedere investigaţia noastră principală. Mi-ar fi de mare ajutor dacă aţi avea amabilitatea să veniţi cu noi la Londra.

— Chiar acum ?

— Mă rog, cît mai curînd cu putinţă, dacă nu e deranjul prea mare. Să zicem, peste o oră.

— Acum mă simt destul de zdravăn, aşa că dacă credeţi că pot într-adevăr să vă fiu de folos...

— Chiar de cel mai mare folos

— Poate aţi dori să rămîn acolo peste noapte ?

— Chiar voiam să vă propun asta.

— Atunci, dacă prietenul care m-a vizitat astănoapte mă caută din nou, o să găsească cuibul gol. Sîntem cu toţii în mîinile dumneavoastră, domnule Holmes, şi trebuie să ne spuneţi exact ce vreţi să facem. Poate că aţi prefera să vină şi Joseph cu noi, ca să mă îngrijească ?

— A, nu, doar ştiţi că prietenul nostru Watson e medic de profesie, şi o să vă îngrijească el. O să luăm masa aici, dacă ne permiteţi, şi apoi o să pornim împreună spre Londra.

Lucrurile se aranjară aşa cum propusese el, deşi domnişoara Harrison îşi ceru scuze şi refuză să părăsească dormitorul, îndeplinind întocmai rugăminţile lui Holmes. Eu nu izbuteam să înţeleg scopul manevrelor prietenului meu, decît doar dacă o fi fost vorba s-o ţină pe domnişoară departe de Phelps, care, bucurîndu-se că se înzdrăveneşte şi că are înaintea lui perspectiva unei oarecari activităţi, luă masa cu noi în sufragerie. Dar Holmes avea

să ne pregătească o surpriză şi mai spectaculoasă, întrucît, după ce ne însoţi pînă la gară şi ne văzu urcaţi în vagon, ne anunţă foarte calm că n-are intenţia să plece din Woking.

— Mai sînt vreo două mici amănunte pe care aş dori să le lămuresc înainte de plecare — zise el. Absenţa dumneavoastră, domnule Phelps, va izbuti oarecum să mă ajute. Watson, cînd ajungi la Londra, fii te rog amabil şi du-l pe prietenul nostru cu birja direct în Baker Street, şi rămîi cu el pînă la revenirea mea. Ce bine s-a nimerit că aţi fost colegi de şcoală! Fără doar şi poate, aveţi o mulţime de lucruri de discutat împreună. Pe domnul Phelps îl poţi culca astă-seară în dormitorul musafirilor, iar eu o să vă regăsesc mîine dimineaţă la timp ca să luăm micul dejun împreună, întrucît am un tren care mă poate duce la gara Waterloo la ora opt.

— Dar cum rămîne cu cercetările de la Londra? întrebă Phelps cu glas plin de regret.

— Le putem face şi mîine. Cred că în momentul de faţă prezenţa mea e mai utilă aici.

— Poate n-ar fi rău să le spuneţi la vilă, la Brierbrae, că sper să mă înapoiez mîine seară! strigă Phelps, în momentul în care trenul nostru se punea în mişcare.

— Nu prea cred să mă mai întorc la Brierbrae — răspunse Holmes, şi ne făcu semn voios cu mîna, în timp ce trenul lua viteză.

Pe drum am discutat toată chestiunea cu Phelps, întorcînd-o şi pe o parte şi pe alta, dar nici unul din noi n-a putut să găsească o explicaţie plauzibilă pentru această nouă întorsătură pe care o luaseră lucrurile.

— Bănuiesc că vrea să descopere vreun nou indiciu cu privire la spargerea săvîrşită astă-noapte, dacă într-adevăr a fost vorba de o spargere. În ceea ce mă priveşte, eu nu cred că a fost un hoţ de rînd.

— Dar ce crezi tu, de fapt ?

— Pe cuvîntul meu, se prea poate să atribui toate astea nervilor mei slăbiţi, dar eu cred că în jurul meu se ţese o puternică intrigă politică şi că, pentru un motiv care depăşeşte puterea mea de înţelegere, complotiştii au de gînd să-mi ia viaţa. Pare pretenţios şi absurd, dar judecă şi tu realitatea ! Ce rost ar fi avut ca un hoţ să încerce să intre pe fereastra de la dormitor cînd n-avea nici o speranţă de a fura ceva şi ce rost ar fi avut să vină cu un cuţit lung în mînă ?

— Eşti sigur că nu era o rangă ?

— A, nu. era un cuţit ! Am văzut limpede cum îi scînteia lama.

— Dar ce rost ar avea să te urmărească cu atîta duşmănie ?

— Da, asta e întrebarea.

— Păi dacă şi Holmes împărtăşeşte acelaşi punct de vedere, atunci asta explică acţiunea lui, nu ? Presupunînd că teoria ta este justă, dacă el izbuteşte să pună mîna pe omul care ţi-a ameninţat viaţa astă-noapte, înseamnă că a făcut un mare pas înainte către descoperirea aceluia care a furat tratatul naval. E absurd să presupunem că ai doi duşmani, unul care te jefuieşte, în timp ce altul îţi ameninţă viaţa.

— Dar domnul Holmes zicea că nu se duce la Brierbrae !

— Eu îl cunosc de mult — i-am răspuns — dar niciodată nu mi s-a întîmplat să-l văd făcînd vreun lucru care să nu aibă o justificare foarte serioasă.

Și cu asta conversația noastră a alunecat spre alt subiect.

Pentru mine, însă, a fost o zi foarte obositoare. Phelps era încă slăbit după boala îndelungată și necazurile îl făceau nervos și plîngăreț. Degeaba am încercat să-i stîrnesc interesul în privința Afganistanului, a Indiei, a problemelor sociale sau a oricărui subiect de natură a-i abate puțin gîndurile. El revenea mereu la tratatul pierdut, își punea întrebări, emitea ipoteze, făcea speculații cu privire la activitatea lui Holmes, la măsurile pe care urma să le ia lordul Holdhurst, la veștile pe care urma să le căpătăm dimineața. Și pe măsură ce seara trecea, nervozitatea lui devenea din ce în ce mai chinuitoare.

— Mă rog, tu ai o încredere oarbă în Holmes? întrebă el.

— L-am văzut făcînd lucruri de-a dreptul remarcabile.

— Dar el n-a adus niciodată lumină într-un caz atît de întunecat ca ăsta.

— Ba da, cum să nu; l-am văzut rezolvînd probleme în care existau și mai puține fire de care să se agațe decît în problema asta.

— Dar nu și cazuri în care să fie în joc interese atît de mari.

— Asta nu știu. Dar știu precis că el a slujit în niște chestiuni de o importanță vitală pentru trei din casele domnitoare ale Europei.

— Tu îl cunoști foarte bine, Watson. E un om atît de misterios, încît niciodată nu știu exact ce să

presupun în privința lui. Crezi că acum e descurajat, sau nutrește oarecari speranțe ? Crezi că se așteaptă să ducă lucrurile la bun sfîrșit ?

— N-a spus nimic.

— Asta-i semn rău.

— Dimpotrivă, am observat că de cîte ori a pornit-o pe o pistă greșită, nu s-a sfiit s-o mărturisească. În schimb, cînd a adulmecat vreo urmă și nu-i chiar sigur-sigur că este pista cea mai bună, atunci e mai tăcut. Și acum, dragul meu, n-o să putem să ajutăm cu nimic cercetările dacă ne pierdem calmul, așa că nu te superi dacă te rog să te culci, ca să fii odihnit și bine dispus pentru evenimentele pe care ni le rezervă ziua de mîine, indiferent de ce natură or fi ele.

În cele din urmă, am izbutit să-l conving pe prietenul meu să-mi asculte sfatul, deși simțeam din tulburarea lui că nu are prea multe șanse de a dormi. Într-adevăr, starea lui s-a dovedit molipsitoare, pentru că și eu am stat treaz peste noapte, zvîrcolindu-mă în pat și meditînd asupra acestei probleme încîlcite și inventînd o sută de teorii, dintre care una era mai imposibilă decît cealaltă. De ce rămăsese Holmes la Woking ? De ce o rugase pe domnișoara Harrison să rămînă toată ziua în camera bolnavului ? De ce avusese grijă să nu-i informeze pe cei de la Brierbrae că intenționează să rămînă în preajma lor ? Mi-am bătut capul pînă n-am mai putut, și în cele din urmă am adormit străduindu-mă încă să găsesc o explicație care să elucideze toate aceste lucruri. M-am trezit la ora șapte și m-am dus imediat în camera lui Phelps, pe care l-am găsit frînt și istovit, după o noapte de

nesomn. Prima lui întrebare a fost dacă a sosit Holmes.

— O să vină cînd a făgăduit — i-am răspuns eu — nici o clipă mai devreme sau mai tîrziu.

Și cuvintele mele se adeveriră, pentru că scurt timp după ora opt, pe stradă se auzi trapul unui cal de birjă, din care sări într-o clipă prietenul nostru. Stînd la fereastră, văzurăm amîndoi că are mîna înfășurată într-un bandaj și că e foarte palid și tras la față. Intră în casă, dar nu urcă imediat sus.

— Pare un om înfrînt — strigă Phelps.

M-am văzut silit să mărturisesc că are dreptate.

— La urma urmelor — i-am spus — s-ar putea ca totuși cheia enigmei să se afle aici, la Londra.

Phelps gemu.

— Nu știu cum se face — zise el — dar îmi pusesem mari speranțe în întoarcerea lui. Dar parcă ieri nu era bandajat la mînă, nu? Ce i s-o fi întîmplat?

— Ce, Holmes, ești rănit? l-am întrebat în momentul în care a intrat în odaie.

— Aș, o zgîrietură pe care am căpătat-o din cauza neghiobiei mele — răspunse el, spunîndu-ne bună dimineața. Cazul ăsta al dumitale, domnule Phelps, este fără doar și poate unul dintre cele mai încurcate pe care le-am anchetat vreodată.

— Am știut eu că s-ar putea să vă depășească.

— A fost o experiență de-a dreptul remarcabilă.

— Bandajul ăla mă face să mă gîndesc că au fost multe peripeții — i-am spus eu. Nu vrei să ne povestești ce s-a întîmplat?

— După ce luăm micul dejun, dragul meu Watson. Nu uita că azi-dimineață, pe parcursul a cincizeci de kilometri, am tras în piept aerul provinciei Surrey. Mă tem că nu s-a primit nici un răspuns la anunțul meu în privința birjei ? Ei, de, ce să-i faci, nu ne putem aștepta să ne meargă lucrurile întotdeauna în plin.

Masa era pusă, și tocmai cînd dădeam să sun, doamna Hudson intră cu ceai și cafea. Peste cîteva minute, ne aduse și mîncarea, așa că ne așezarăm cu toții la masă. Holmes era mort de foame, eu mort de curiozitate, iar Phelps căzut într-o stare de sumbră depresiune.

— De astă dată, doamna Hudson a fost la înălțime — zise Holmes, ridicînd capacul unei tăvițe pe care era un pui gătit cu multe condimente, ca la indieni. Ea nu face prea multe feluri de mîncare, dar, ca toate scoțienele, are cea mai justă idee despre micul dejun. Tu ce ai acolo, Watson ?

— Ouă cu șuncă — i-am răspuns.

— Bravo ! Dumneata ce iei, domnule Phelps ? Pui, ouă, sau te servești singur ?

— Mulțumesc, dar nu pot mînca nimic — zise Phelps.

— Vai de mine și de mine ! Încearcă să vezi dacă nu-ți place mîncarea pe care o ai dinainte.

— Mulțumesc, dar prefer să nu mănînc.

— Mă rog, mă rog — zise Holmes clipind șiret și poznaș din ochi. Atunci sper cel puțin că n-ai nimic împotrivă să mă servești pe mine.

Phelps ridică capacul de la platou, și în momentul următor scoase un țipăt, și rămase cu ochii țintă la platou. Fața lui căpătă culoarea veselei de

porțelan. În mijlocul platoului se afla un mic sul de hîrtie gri-albăstrie. Îl ridică în sus, sorbindu-l din ochi, și apoi începu să țopăie nebunește prin cameră, strîngînd sulul la piept și țipînd de fericire. Apoi căzu într-un fotoliu, așa de frînt și istovit din pricina propriilor sale emoții, încît ne văzurăm siliți să-i turnăm coniac pe gît ca să nu leșine.

— Ei, gata, gata! zise Holmes, bătîndu-l pe umeri ca să-l liniștească. A fost o ticăloșie din partea mea să-ți fac această surpriză chiar așa pe neașteptate; dar prietenul nostru poate să-ți confirme că n-am izbutit niciodată să rezist ispitei de a crea mici efecte teatrale.

Phelps îi luă mîna și i-o sărută.

— Domnul să vă binecuvînteze — strigă el — mi-ați salvat onoarea!

— Ei, dar știi, era și onoarea mea în joc — zise Holmes. Te asigur că nici eu nu pot să sufăr să eșuez în cercetarea unui caz, după cum nici dumitale nu-ți place să dai greș în îndeplinirea unei îndatoriri.

Phelps înfundă prețiosul document în buzunarul dinăuntru al hainei.

— Nu mă lasă inima să vă întrerup micul dejun, dar pe de altă parte mor de curiozitate să știu unde era și cum l-ați găsit.

Sherlock Holmes înghiți o ceașcă de cafea, și apoi își îndreptă atenția către ochiurile cu șuncă. Pe urmă se ridică, își aprinse pipa și se instală în fotoliu.

— Să vă spun ce am făcut mai întîi, și ce am ajuns să fac după aceea — zise el. După ce v-am părăsit la gară, am făcut o plimbare încîntătoare prin

admirabilul peisaj al provinciei Surrey, pînă la un sătuc numit Ripley, unde am luat ceaiul la un han, și pe urmă am avut precauția de a-mi umple plosca și de a-mi pune în buzunar un pachețel cu sandvișuri. Am rămas acolo pînă seara, și atunci am pornit din nou către Woking, aflîndu-mă după apusul soarelui pe șosea, în fața vilei Brierbrae.

Ei bine, am așteptat pînă a fost drumul liber — am impresia, de altfel, că nu e un loc prea umblat — și apoi m-am cățărat pe gard, intrînd în grădină.

— Bine, dar bănuiesc că era deschisă și poarta, nu? strigă Phelps.

— Da; însă gusturile mele în aceste privințe sînt foarte ciudate. Am ales locul unde se află brazii și sub protecția lor am sărit gardul, fără ca cineva din casă să mă poată vedea. M-am pitit printre tufișurile de pe partea cealaltă, și m-am tîrît în patru labe printre ele, dovadă starea jalnică a genunchilor de la pantaloni, pînă ce am ajuns la pîlcul de rododendroni din fața ferestrei dormitorului dumitale. M-am așezat pe vine și am așteptat să văd ce se întîmplă.

Jaluzelele nu erau lăsate în odaia dumitale, și o vedeam pe domnișoara Harrison cum stă acolo la masă, cu o carte în mînă. Era zece și un sfert cînd a închis cartea, a tras oblonul și s-a retras. Am auzit-o cum închide ușa și am fost sigur că o încuie cu cheia.

— Cu cheia?! strigă Phelps.

— Da, îi dădusem domnișoarei Harrison instrucțiuni precise să încuie ușa pe dinafară și să ia cheia cu ea, cînd se duce la culcare. Ea mi-a îndeplinit toate indicațiile punct cu punct și fără doar și poate că dacă nu m-aș fi bucurat de colaborarea ei, n-ai fi avut dumneata acum hîrtia aia în buzunar. Deci,

ea s-a îndepărtat, luminile s-au stins și eu am rămas, șezînd pe vine, în tufișul de rododendron.

Era o noapte frumoasă, dar cu toate acestea, garda pe care o făceam nu era de loc odihnitoare. Bineînțeles, o asemenea așteptare nu e lipsită de oarecari emoții, ca și acelea ale vînătorului care se ascunde la locul de adăpare al animalelor și așteaptă vînatul să se apropie. Totuși, a fost o așteptare foarte lungă, aproape la fel de lungă, Waston, ca și garda pe care am făcut-o împreună în camera în care domnea o tăcere de moarte, cînd cu cercetarea fleacului aceluia legat de „banda pestriților". Ceasul de la biserica din Woking bătea în depărtare sferturile, dar mie mi s-a părut în repetate rînduri că s-a oprit. Deodată însă, pe la ora două după miezul nopții, am auzit sunetul unui zăvor care este tras ușurel și apoi scîrțiitul unei chei. Peste o clipă, s-a deschis intrarea servitorilor, și la lumina lunii s-a ivit domnul Joseph Harrison.

— Joseph ! strigă Phelps.

— Era cu capul gol, dar pe umeri avea o pelerină, așa că-și putea ascunde fața într-o clipă, dacă era vreo alarmă. O porni în vîrful picioarelor în umbra peretelui și cînd ajunse la fereastră bagă un cuțit cu lamă lungă între cercevele și împinse foraibărul. Apoi deschise fereastra și strecurîndu-și cuțitul în deschizătura obloanelor, le forță și le dădu în lături.

De acolo de unde mă aflam vedeam perfect interiorul odăii și toate mișcările lui. Aprinse cele două lumînări de pe polița căminului și apoi ridică colțul dinspre ușă al covorului. Îndată după aceea se aplecă și sălță un pătrat de scîndură, dintr-acelea care permit instalatorilor să umble la racordurile țevilor de gaz

aerian. De fapt, acest pătrat acoperea racordul țevii care alimentează bucătăria de la subsol. Scoase din ascunzătoare acest mic sul de hîrtie, pe care îl cunoașteți, puse pătratul de scîndură la loc, netezi covorul, stinse lumînările și sări drept în brațele mele, dat fiind că eu îl așteptam cu brațele deschise în fața ferestrei.

Ei bine, aflați că tînărul domn Joseph este capabil de mai multă ticăloșie decît l-aș fi crezut în stare. S-a repezit la mine cu cuțitul și a trebuit să-l trîntesc de două ori la pămînt, rănindu-mă la degete, pînă să-l pot face inofensiv. Cînd am terminat cu el, cu singurul ochi pe care îl mai putea folosi, mi-a aruncat o privire criminală, să mă omoare. nu alta ! Dar pînă la urmă l-am adus la realitate, și mi-a predat documentul. După ce am reintrat în posesia tratatului, i-am dat drumul lui Harrison, însă azi-dimineață i-am telegrafiat lui Forbes toate amănuntele. Dacă știe să acționeze destul de rapid ca să prindă pasărea, cu atît mai bine pentru el ! Dacă însă, după cum bănuiesc cu oarecare viclenie, o să găsească cuibul gol pînă să ajungă el acolo, cu atît mai bine pentru guvern. Bănuiesc că, pe de o parte lordul Holdhurst și pe de altă parte domnul Percy Phelps ar prefera ca afacerea să nu ajungă să fie dezbătută de un tribunal de instrucție.

— O, Doamne ! icni clientul nostru cu răsuflarea întretăiată. Adică vreți să-mi spuneți că de-a lungul acestor nesfîrșite săptămîni de chin, documentul furat era acolo, chiar în camera în care am stat și eu tot timpul ?

— Chiar așa.

— Și Joseph ! Cum, Joseph să fie un ticălos și un hoț ?

— Hm ! Mă tem că Joseph are un caracter mult mai ascuns și mai primejdios decît am fi putut noi să credem după înfățișarea lui. Din cîte am auzit de la el azi-dimineață, deduc că a pierdut sume mari de bani în niște speculații de bursă și că e gata să facă orice, numai să-și îndrepte situația financiară. Fiind un om foarte egoist, cînd i s-a ivit ocazia, el nu s-a dat în lături de la nimic, nici de dragul fericirii surorii lui, nici de dragul reputației dumitale.

Percy Phelps recăzu în fotoliu.

— Mi se învîrte capul — zise el. Cuvintele dumneavoastră m-au amețit.

— În cazul dumitale, principala dificultate — observă Holmes în maniera lui didactică — consta în faptul că erau prea multe dovezi. Elementul de o importanță vitală era supraîncărcat și ascuns de lucruri fără nici o importanță. Dintre toate elementele care ni se prezentau nouă, trebuia să alegem tocmai pe cele pe care le considerăm esențiale, și apoi, ca și într-un joc, să le reașezăm în ordinea lor normală, pentru a putea reconstitui acest șir de evenimente de-a dreptul ieșite din comun. Eu și începusem să-l bănuiesc pe Joseph de cînd mi-ai spus că aveai intenția să te întorci cu el în seara aceea la Woking, și că, prin urmare, era destul de probabil ca el să treacă pe la dumneata, în drum spre casă, cunoscînd destul de bine birourile de la Foreign Office. Cînd am auzit că cineva a dorit atît de intens să pătrundă în dormitorul în care nimeni altul decît Joseph nu ar fi putut să ascundă ceva (dumneata ne-ai povestit cum l-au mutat pe Joseph din odaie

cînd ai venit dumneata bolnav, împreună cu doctorul), bănuielile mele s-au transformat în certitudine, mai ales pentru că atentatul s-a produs tocmai în prima noapte în care infirmiera n-a dormit în odaie, ceea ce arată cu precizie că intrusul cunoaște perfect rosturile casei.

— Vai, ce orb am fost!

— Elementele componente ale acestui caz, în măsura în care am reușit să le stabilesc, sînt următoarele: Acest Joseph Harrison a intrat în biroul dumitale de la Foreign Office prin ușa din Chales Street și, cunoscînd perfect drumul, a venit direct la dumneata exact cînd ieșiseși de acolo. Negăsind pe nimeni, a sunat imediat clopoțelul și chiar în clipa în care a făcut acest lucru, a dat cu ochii de hîrtiile de pe masă. Dintr-o privire, a înțeles că norocul i-a scos în cale un document de stat de imensă valoare și într-o strălucire l-a băgat în buzunar și a dispărut. După cum îți amintești, au trecut cîteva minute pînă ce omul de serviciu, somnoros, să-ți atragă dumitale atenția în privința clopoțelului, și acest timp i-a fost suficient hoțului ca să se poată face nevăzut.

A plecat la Woking cu primul tren și după ce a cercetat prada și s-a asigurat că într-adevăr are o imensă valoare, a ascuns-o în ceea ce considera el un loc sigur, cu intenția de a o scoate imediat, peste o zi sau două, și de a o duce la ambasada franceză sau oriunde credea el că poate să obțină un preț bun. Și atunci s-a produs brusc întoarcerea dumitale. Fără să i se acorde vreun răgaz, a fost scos din camera lui și de atunci încoace tot timpul s-au aflat

acolo cel puțin doi dintre dumneavoastră, ceea ce-l împiedica deci să reintre în posesia comorii. Pentru el, situația trebuie să fi fost înnebunitoare, dar în cele din urmă i s-a părut că i se ivește marea ocazie. A încercat să se strecoare noaptea în cameră, dar l-a zăpăcit faptul că dumneata erai treaz. Poate-ți aduci aminte că în seara aceea nu ți-ai băut obișnuita poțiune somniferă.

— Da, îmi aduc aminte.

— Îmi închipui că el avusese grijă să facă acea băutură cît mai eficace și că se bizuia foarte mult pe starea dumitale de inconștiență. Firește, mi-am dat seama că avea să repete încercarea în orice moment în care ar fi putut s-o facă fără primejdii. Faptul că dumneata ai părăsit încăperea i-a acordat șansa dorită. Am reținut-o pe domnișoara Harrison toată ziua în casă, pentru ca el să nu poată să ne-o ia înainte. Apoi, după ce l-am făcut să creadă că are cale liberă, am rămas de strajă, așa cum v-am povestit. Eu știam însă că documentele sînt mai mult ca sigur în odaia respectivă, dar nu doream să smulg toată podeaua și să scotocesc peste tot. Prin urmare, l-am lăsat pe el să scoată hîrtiile din ascunzătoare și am fost scutit astfel de o mulțime de complicații. Mai rămîne vreun alt punct pe care aș putea să vi-l lămuresc ?

— De ce a încercat în primul caz să intre pe fereastră ? am întrebat eu, cînd, de fapt, ar fi putut să intre pe ușă ?

— Ca să ajungă la ușă, ar fi trebuit să treacă prin fața a șapte dormitoare. Pe de altă parte, pe peluză putea să ajungă foarte ușor. Altceva ?

— Nu crezi, deci, că avea vreo intenție criminală ? Cuțitul avea destinația de unealtă de lucru ?

— Se prea poate să fie și așa, dar se poate să fie și altfel — răspunse Holmes, dînd din umeri. Singurul lucru pe care îl pot spune cu certitudine este că domnul Joseph Harrison este un gentleman în mila căruia nu m-aș încrede în nici un caz.

CUPRINS

Fir-de-argint	5
O întîmplare cu şase Napoleoni	44
O întîmplare cu trei studenţi	77
Coama leului	105
Povestea diademei de berile	135
Tratatul naval	172

ÎN EDITURA TINERETULUI

au mai apărut:

V. Axenian	CAPTIVI ÎN DEFILEUL PANTEREI
L. Boussenard	CĂPITANUL CASSE-COU
I. Efremov	NEBULOASA DIN ANDROMEDA
E. Gorbov	CASA CU PLOPI
A. Korobiţin	CRIMA DE LA MUZEUL FIGURILOR DE CEARĂ
I. Marţinkiavicius	PINUL CARE RÎDE
J. Petersen	STRADA NOASTRĂ
J. Verne	HECTOR SERVADAC